

НОВІ КОМУНАЛЬНІ ТАРИФИ:
ПЛАТИТИ ЧИ НЕ ПЛАТИТИ **22**

НАСКІЛЬКИ
ПОДЕШЕВШАЄ ЗЕМЛЯ **26**

СТОР. **52**
ТРУДНОЦІ УКРАЇНСЬКОГО
ПЕРЕКЛАДУ

Тиждень

український www.ut.net.ua

ЖОРЖ НІВА
ПРО ПРОБЛЕМИ
ЄВРОПИ
стор. 34

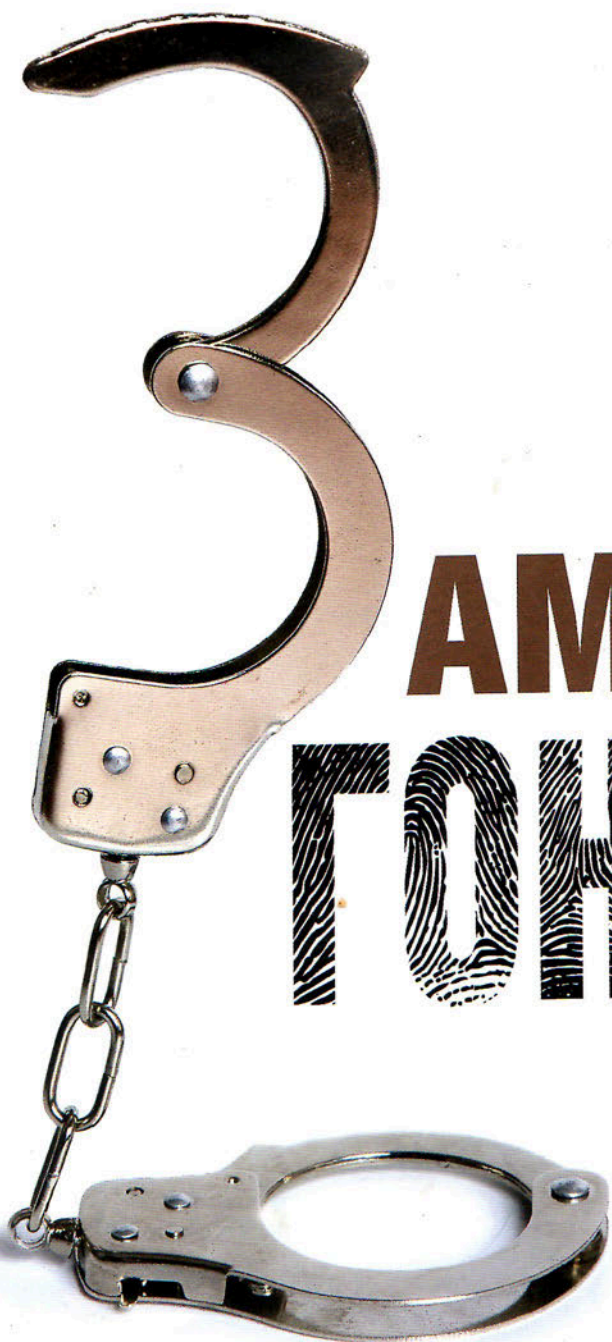

№ 31 (92), 31 ЛИПНЯ – 6 СЕРПНЯ 2009 р.

**Провокація,
яка мала поставити
країну на коліна
Стор. 14**

АМОВНИКИ

ГОНТАДЗЕ

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

Кардинально зрізаю витрати

Без щомісячних платежів та абонплати
5 коп./хв у корпорації, 50 коп./хв на інші напрямки
Найнижчі тарифи на міжнародні дзвінки

Тариф Просто Супер для малого та середнього бізнесу

Тариф у гривнях з урахуванням ПДВ. Додатково утримується збір до Пенсійного фонду в розмірі 7,5% з вартості послуги без урахування ПДВ.

www.mts.com.ua

Детальні умови за телефонами: для абонентів малого та середнього бізнесу — 8 (044) 240 0004, 8 (050) 462 0004, для ключових абонентів — 8 (044) 240 0001, 8 (050) 462 0001.
Вартість дзвінків — згідно з тарифами Вашого оператора.
ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейтцязька, 15

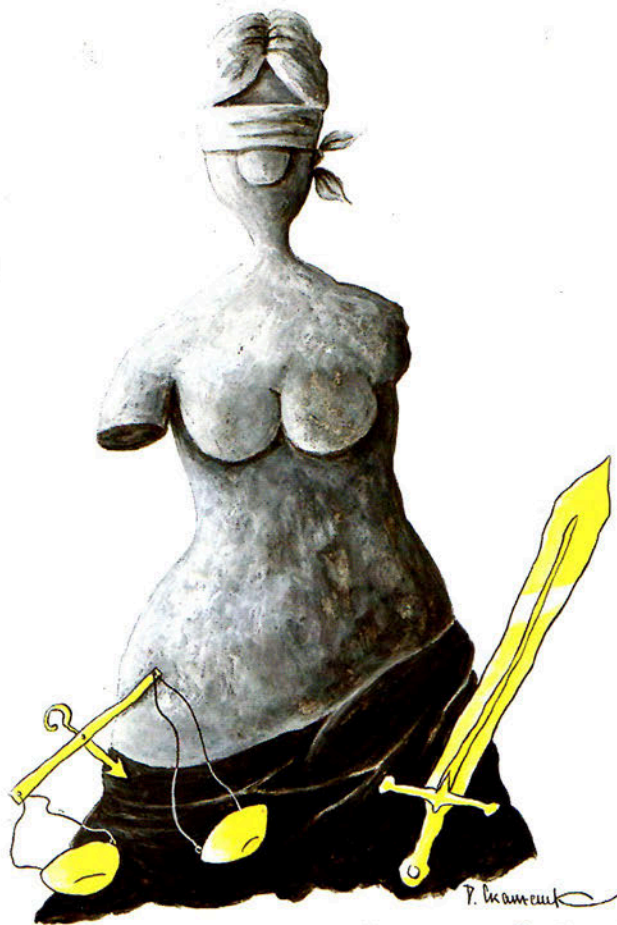

оператор бізнесу

Якщо Феміда безрука, то хтось замість неї має тримати терези та меч? Хто реально маніпулює

в цьому не зацікавлений... Припустімо ще терези, але меч ніколи не залишається безгосподарним. Малюнок Дмитра Скаженника.

спільством, хто й навіщо саме зараз дістав із шухляди «абсолютну зброю» у вигляді генерала-вікена, яким чином його плеті використовувати?

На ці запитання **Тиждень** намагасться відповідати в поточному числі, але, схоже, крім суспільства, ніхто

Тиждень
Суботній культурний журнал

Засновник ЕСЕМ Медіа ГМБХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
 Наталя Васютин
Редактори Анатолій Астаф'єв, Вікторія Герасимчук,
 Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпнянц, Ігор Кручик,
 Андрій Лаврик, Катерина Липа, Мар'яна Олійник,
 Вікторія Поліненко
Журналісти Анна Бабінець, Жанна Безп'ятчук,
 Богдан Буткевич, Василь Васютин,
 Інна Завгородня, Роман Кабачій,
 Олександра Киричук, Валентина Кузик,
 Наталя Петринська, Олена Чекан
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
 Лариса Мінченко
Контент-редактор сайта Таня Овчар

Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Єрмоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
 Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекаменюк, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
 (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ ПРОМО та PR Наталя Сал'ян
Відділ маркетингу Ганна Кашеїда

Голова редакційної ради Роман Цуприк
 Свідоцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
 Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
 Київ, вул. Магнітогорська, 1
 № зам. 095016
Наклад 30 700
Адреса для листування
 03067, Київ, а/с №2
E-mail: office@ut.net.ua
Телефон (044) 351 1300
 Виходить щоп'ятниці
 Розповсюджується
 в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

МАТЕРІАЛИ, ПОЗНАЧЕНІ ЛІТЕРОЮ «Р», ПУБЛІКУЮТЬСЯ НА ПРАВАХ РЕКЛАМИ. РЕДАКЦІЯ ЗАЛИШАЄ ЗА СОБОЮ ПРАВО НА ЛІТРЕДАГУВАННЯ НАДІСЛАНИХ МАТЕРІАЛІВ БЕЗ УЗГОДЖЕННЯ З АВТОРОМ. РУКОПИСИ НЕ ПОВЕРТАЮТЬСЯ Й НЕ РЕЦЕНЗУЮТЬСЯ. ЗА ЗМІСТ РЕКЛАМНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ЛИСТІВ, НАДІСЛАНИХ ЧИТАЧАМИ, РЕДАКЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕ НЕСЕ

Життя має сенс!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ
 передплатний індекс – 99319

Бубни та петарди

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Нещодавно друзі мене запросили стати хрещеним батьком їхньої дитини. Я погодився й зазнав нечуваної ганьби. Забув, що під час обряду мав виголосити над малюком «Вірую», і... не міг: я просто не знав молитви українською, а таїнство відбувалося в храмі Київського патріархату. Найцікавіше інше: нікого це не здивувало! У священника напоготові був «Молитвослов», а родичі й гості взагалі не відчули, що щось не так. Бути в церкві, й не мимохідь, а на знак належності до неї себе та своїх дітей, і не знати напам'ять символу віри їм здавалося цілком природним. Коротше кажучи, я вже буду молитися – коли буду молитися – так, як мене вчили в дитинстві батьки: старослов'янською. Це до того, що не всі, хто приходить до церкви УПЦ МП, є провідниками кремлівської політики, як не всі, хто відвідував храм до кінця вісімдесятих, співчували комуністам. Зрештою, Богу – Богове, а кесарю – кесарево.

Ось чому не кидатимуся камінням у зв'язку з відвіданням України Патріарха Московського. Проте не поділитися розчаруванням не можу. Перед очима картинка телевізійного репортажу з урочистого молебну: з одного боку козаки з гаслами «Геть московського попа», з іншого – казакі з гаслами «Кирилл – наш Патріарх». І з обох боків невизначеного віку жіночки зі злющими очима й ротиком курячою гузою. Коли дивишся на тих і на тих, неминуче доходиш висновку, що одні одних варті.

Звісно, хай там що кажуть, візит Святішого – подія передусім політична (як і засідання Синоду в Києво-Печерській лаврі). Звісно, всі намагання порушити

перед ним питання про єдину помісну українську церкву були заздалегідь приречені, тут немає про що говорити. Я тільки не розумію, а ми чого хотіли? Щоби новообраний Патріарх Московський на вершині свого тріумфу погодився зустрітися з Патріархом Київським? Смішно! Ні, ситуація була від самого початку безальтернативною: він сказав те, що мав і хотів сказати, а ми це проковтнули: і те, що помісна церква вже є, і те, що українського Голодомору не було, і те, що ми маємо спільну історію...

А що могла Україна зробити? Не пустити Патріарха? Еге ж! До того ж візит має підтримку зсередини. Як завжди, виблиснуло це непорозуміння, лідер опозиції, який, вочевидь, про християнство має те саме уявлення, що й про російську літературу Срібного віку, замість підійти до Патріарха під благословення, поліз до нього цілуватися. І те, що візит Святішого відбувається на старті виборчої кампанії, так само важко визнати несподіванкою: раніше агітувати за одного з кандидатів приїздив безпосередньо тодішній президент. Не спрацювало, то, може, вирішили пом'янути зброю? Я роблю це припущення попри всі декларації, що візит у жодному разі не є політичним, а лише духовним і пасторським. І де? Де той дух, де пастирське слово? Окрім творити спільну молитву, Його святість міг знайти потрібні слова для своєї пастви. На відміну від попередника, нинішній Патріарх сповнений енергії, знає ціну слова й уміє ним користуватися.

Я хотів би від нього дізнатися, що він збирається робити, щоби подолати сімдесятирічну державну пропаганду хамства, щоби кількість практикуючих православ-

них перевищила 4 відсотки – саме стільки відвідує храм частіше, ніж на Різдво та Великдень, або заради ритуальних, якщо не сказати побутових, потреб: похрестити дитину, повінчатися, посвятити новий автомобіль...

Я був би готовий почути гірку правду: що ми всі наразі не християни, ми язичники. Не маю на увазі окремі винятки – святих завжди й скрізь було мало, їх і не має бути багато. Але ж у християнських країнах ці диваки, праведники, мученики, святаї слугують певним орієнтиром, визначним усією спільнотою, незалежно від того, наслідують їх безпосередньо кожен окремий грішник чи ні. А наш приклад хто: чиновник-хабарник, депутат-утриманець, бізнесмен-шахрай?

Я чекав би того, що теоретично має казати кожен священик під час кожної недільної проповіді: зроби щось зі своїми ідіотськими бажаннями, ідіотською пихою, ідіотськими уявленнями про щастя, успіх і нормальні стосунки між людьми. Подумай, що ти винен своєму ближньому. Згадай слова: «Коли я говорю мовами людськими й ангольськими, та любови не маю, то став я як мідь та дзвінка або бубон гудячий!» (1 Кор.)

Я не почув навіть натакю. А коли вже так, то не зачіпають ані пікети прибічників, ані петарди демонстрантів із ворожого табору під час літургії в Лаврі. Велике диво політика!

І щоби не закінчувати на сумній ноті (адже зневіра – один зі смертних гріхів), відсилаю нашого читача до розмови зі світлою людиною. Жорж Ніва – не українець і не росіянин, не священик і не чернець. Просто християнин. Бесіда з ним – на стор. 34.

26 ПАЙ-ХЛОПЧИКИ
Продавці земельних ділянок і приміських котеджів знизили ціни вдвічі й готові торгуватися ще

40 РТУТНІ ПЕРЕДМІСТЯ
Микитівське «срібне море» ртуті під Горлівкою не збагатило Донбас, а стало ще однією депресивною плямою на обличчі регіону

44 УКРАЇНА ТУРИСТИЧНА: РІК 1800
Тиждень мандрував Україною, взявши до рук не звичайного путівника, а його аналог двохсотрічної давнини, до того ж написаний іноземцем

НА ЧАСІ

- 3 **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ**
Малюнок Дмитра Скаженника
- 4 **ОСОБИСТА ДУМКА**
Юрія Макарова
- 6 **ФОТО ТИЖНЯ**
Чоловічі забави
- 8 **ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ**
Справа Пукача стала не розгадкою таємниці, а найбільшою за останні роки загадкою

ВПРИТУЛ

- 14 **МІСТИФІКАЦІЯ №60-1241**
Про арешт Пукача, основні версії слідства і незалежних розслідувань
- 18 **ЗА 100 ДНІВ ДО ГОНГАДЗЕ**
Погляд Вахтанга Кіпіані
- 20 **СУТІНКИ ДЕМОКРАТІЇ**
Україна застрягла між демократією та авторитаризмом
- 22 **КОМУНАЛЬНЕ БРАКОНЬЄРСТВО**
Чому комунальні тарифи в Україні відірвані від реальності
- 30 **ВІЙНА З ПРИСМАКОМ КОКИ**
Нарковійна у Мексиці може затягтися на довгі роки, якщо не втрутяться США
- 32 **ПІДНЕСЕННЯ ЄВРАЗИЙЦІВ**
У політичному істеблішменті Росії наростають фашистські тенденції
- 34 **ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄС – НАУКА І КУЛЬТУРА**
Французький культуролог Жорж Ніва про історичну пам'ять і планетарні кордони Європи
- 37 **МЕРТВІ БДЖОЛИ**
КОСТА ДЕЛЬ СОЛЬ
Криза як тест належності до цивілізації

МИ

- 38 **МІСЦЕ ПІД ПІВНІЧНИМ СОНЦЕМ**
Українські освітяни вчать росіян російської мови біля Полярного кола

НАВІГАТОР

- 48 **ОНУКИ ТАМЕРЛАНА**
В Узбекистані, крім айви, динь, шафрану та інших дарів природи, неймовірне скупчення історичних цінностей, суперова кухня і палка східна гостинність
- 52 **ПЕРЕКЛАДИ**
МЕНЕ ЧЕРЕЗ ПАРКАН
Фокуси-покуси українських драгоманів
- 57 **БРУНІВСЬКИЙ РУХ**
Нарешті нам пояснили, як виглядає антисоціальний тип
- 58 **ВІДГУКИ**
Вистави, фільми, виставки, книжки, записи
- 60 **КУЛЬТУРНІ ПОДІЇ**
- 62 **ТЕСТ-ДРАЙВ**
Jaguar X-тире

НАШ ТИЖДЕНЬ

- 66 **КІЛЬКА СЛІВ ВІД ЖУРНАЛІСТІВ ТИЖНЯ**

Перше українське пиво з 1715 року

ЧОЛОВІЧІ ЗАБАВИ НА СВІЖОМУ ПОВІТРІ

2 серпня в Україні відзначають День десантника (офіційно – День авіа-мобільних військ України). Для людей, ніяк не пов'язаних зі збройними силами, це просто яскраве видовище. Для жінок – додатковий доказ того, що справжні чоловіки ще є. Для чоловіків – привід згадати армійське минуле, якщо таке було, розправити плечі, підібрати черевце й уявити себе героєм. Для всіх разом – переконатися, що Україну є кому захищати. А ще – подумати, що зробити, аби в цьому не було потреби. Фото Олександра Чекиньова.

Вразлива Україна

Центральна подія минулого тижня – затримання головного звинуваченого у вбивстві Георгія Гонгадзе екс-генерала МВС Пукача – стала не розгадкою таємниці, а найбільшою за останні роки загадкою

Про сам арешт, основні версії слідства й незалежних розслідувань див. детально на стор. 14, але навіть найпереконливіші пояснення на тлі глибокої недовіри суспільства до всіх органів влади, а надто до силовиків, викликають тимчасову підозру. Зрештою, відомі злочини, які ніколи не було розкрито, найнаочніший приклад – убивство Джона Кеннеді. Але повернення до справи Гонгадзе українці можуть і повинні використати як момент істини. Можна погодитися й проковтнути офіційну інформацію в

жанрі заспокійливого *déjà vu*: «справедливість є, за неї варто боротися». Вас не нудить? Якби повсякдення переконувало нас у тому, що кожне життя українця безцінне, а відплата за злочин неминуча, на цьому можна було б зупинитися. Поки ж ми спостерігаємо протилежне, треба запитати: чому Україна така вразлива? Ніхто вже, здається, не вірить, що Георгій став жертвою мстивості й гарякуватості колишнього глави держави та кар'єризму його підлеглих. Характер у нашого другого президента був не

цукор, це підтвердять усі, хто його знає, але демонізувати його несправедливо й непродуктивно. І, головне, смерть опозиційного журналіста йому була вкрай не вигідна. Випадковість, побічний продукт безкарності рідної міліції, яку вдало використали в політичних цілях, чи свідомо, заздалегідь спланована провокація – з погляду історії не це має значення. Варто зайвий раз усвідомити: якби не це, тобто якби не загибель Георгія, не скандал, не міжнародна ізоляція, не зміна команди й не розворот на схід, цілком імовірно, ми вже були б у Євросоюзі й під тиском міжнародної спільноти якимось змушені були б доводити своє життя до європейських стандартів, а сусідам за парканом залишалося б хіба що тихо нам заздрити. Хто вірить у випадковості, коли

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ПАТРІАРХ КИРИЛ

відмовився від співпраці

Глава РПЦ під час свого офіційного візиту поклав край сподіванням на співпрацю у створенні єдиної помісної православної церкви в Україні, заявивши під час зустрічі з президентом, що така церква вже існує понад тисячу років. Він також дипломатично відмовився від зустрічі з Патріархом УПЦ КП Філаретом.

ОЛЕКСАНДР ЛАВРИНОВИЧ

втратив сейф

Пограбували будинок першого віце-спікера Олександра Лавриновича. Розбійники скрутили сторожа, вирвали зі стіни сейф і втекли разом із ним. Грабіжникам дістався нагородний пістолет і, ймовірно, чимала сума грошей. Колеги Лавриновича також припускають, що у сейфі віце-спікера були документи у справі Гонгадзе.

ЕДУАРД КОКОЙТИ

звинувачує нас у геноциді

Президент Південної Осетії покладає відповідальність за «геноцид осетинського народу» на Україну, США та Ізраїль. Кокойти обурює те, що уці країні і далі постачають зброю Грузії. «Сьогодні військовий потенціал Грузії вищий, ніж до серпня 2008 року», – бідкається він.

АСІФ АЛІ ЗАРДАРИ

не любить анекдотів

Пакистанські спецслужби почали відстежувати в інтернет-блогах, e-mail та SMS співгромадян анекдоти про президента Асіфа Алі Зардари. За жарти над лідером Пакистану тепер штрафуватимуть або ув'язнюватимуть. Потребу в таких заходах влада пояснює боротьбою з тероризмом і захистом жінок від непристойностей.

ВЛАДІМІРА ЛИСЕНКА

вислали з України

Радника посольства Російської Федерації Владіміра Лисенка, який курирував питання Чорноморського флоту РФ у Севастополі, на вимогу Міністерства закордонних справ України відкликали в Москву. Раніше Лисенко публічно ставив під сумнів належність Криму Україні й необхідність виведення з нашої території ЧФ РФ.

йдеться про таку ціну питання? Справа Гонгадзе довела, що вся конструкція, яка має назву «Україна», позбавлена запасу міцності, якщо її можна розгорнути на 180° за допомогою однієї-єдиної, хай навіть складної, багатоходівки. Але ж хіба нині, дев'ять років по тому, ми бодай трішечки краще захищені від провокацій чужих спецслужб, від безладу, політичної кон'юнктури, безвідповідальності, «фактору прапорщика» (нехай навіть на ньому генеральські погони)? Подальші події навколо арешту генерала наочно покажуть, керує Україна своїми процесами чи залишається об'єктом маніпуляцій. Внутрішніх чи зовнішніх — уже не так важливо. Якщо є внутрішня хиткість, зовнішній чинник не забариться.

Ілько Майдачевський

ЦИФРА ТИЖНЯ

8,10–8,25

UAH/USD

становив курс продажу гривні в обмінних пунктах наприкінці липня. За два тижні долар подорожчав майже на 50 коп. До падіння гривні доклалися банкіри, запевняє Нацбанк, який звинуватив комерційні банки у штучному обмеженні пропозиції іноземної валюти задля підігрівання девальваційних очікувань. Після отримання Україною третього траншу МВФ курс має стабілізуватися.

\$3,3 млрд

виділив Міжнародний валютний фонд України. Загальний обсяг стабілізаційного кредиту становить \$16,43 млрд, з яких \$10,6 млрд країна вже отримала. Третій транш кредиту МВФ буде спрямовано на погашення зовнішніх боргів держави та покриття дефіциту бюджету.

1,5 млрд грн

потрібно передбачити в держбюджеті на проведення президентських виборів-2010-х, за підрахунками ЦВК. 80% цієї суми – витрати на оплату праці членів виборчків. Вибори-2004 обійшлися державі лише у 500 млн грн. Кандидати у президенти, за оцінками Комітету виборців України, всі разом витратять на кампанію-2010 удвічі менше, ніж на попередню, – щонайбільше \$500 млн.

РЕЙТИНГ

Перекладачі змушені торгувати

Найлегше знайти роботу програмістам і продавцям

5 **НАЙМЕНШ ЗАТРЕБУВАНИХ ПРОФЕСІЙ**

■ Кількість претендентів на одне місце
■ Зміна зарплати порівняно із січнем 2009-го, %

Працівники сфери комунікацій і зв'язку	Перекладачі	Працівники туристичного господарства	Юристи	Секретарі, асистенти керівника
2,4 +4,0	2,3 -22,0	2,3 +23,0	2,2 -20,0	2,1 +7,0

Сайт із працевлаштування job.ukr.net оприлюднив рейтинг найменш затребуваних у I півріччі 2009-го професій. Перші місця в ньому посіли працівники сфери комунікацій, перекладачі та працівники туристичного господарства, як-то покоївки, адміністратори готелів, турагенти. За версією іншого сайту вакансій Rabota.ua, найзатребуваніші в часи кризи – менеджери з продажу, досвідчені фінансові менеджери та IT-фахівці. Останні завдяки порівняно низьким цінам на аутсорсинг мають велику кількість замовлень від західних компаній.

ГРАФІКА: ПАВЛО НІЦ

Уряд може відмовитися від рекапіталізації Укрпромбанку, на яку планували витратити 5,5 млрд грн. Офіційна причина – банк не реструктуривав зовнішньої заборгованості. Неофіційна – конфлікт навколо мережі заправок ANP, що перебуває у заставі Укрпромбанку і в разі його ліквідації перейде до групи «Приват». В. о. міністра фінансів Ігор Уманський повідомив, що підтримує ідею НБУ стосовно ліквідації банку та перекладання його зобов'язань перед вкладниками (близько 7 млрд грн) на Ощадбанк. Мовляв, така схема обійдеться державі набагато дешевше, ніж порятунок банку. Проте остаточного рішення щодо подальшої долі фінустанови ще не прийнято.

Вклади не повертатимуть

Уряд відклав на невизначений термін виплату компенсації вкладникам Ощадбанку СРСР. Таким чином, за два роки компенсації в розмірі 1 тис. грн отримала лише половина з понад 12 млн осіб, які звернулися до Ощадбанку.

Цьогорічним бюджетом на повернення грошей передбачено 250 млн грн, однак цих грошей у скарбниці немає.

Епідемія посилюється

Всесвітня організація охорони здоров'я пророкує нові жертви грипу H1N1 – протягом найближчих двох років

«свинячим» різноманітним цього штаму заразяться 2 млрд осіб. За даними ВООЗ, за останні чотири місяці від грипу загинуло майже 800 осіб, і це лише рання стадія епідемії.

«Руслани» знову будуватимуть

З 2010 року в Україні планують відновити

Квартирне питання без відповіді

Президент призупинив дію урядової постанови, якою було доручено спрямувати 2 млрд грн на викуп будинків зі ступенем готовності 70% і терміном введення в експлуатацію до 25 грудня для подальшого надання житла пільговикам. Уряд відреагував на рішення глави держави прийняттям нової постанови, що продублювала норми призупиненої. Очікується, що для реалізації програми кредитування пільговиків Державній іпотечній установі підпорядкують один із рекапіталізованих банків, ймовірно, Укргазбанк.

виробництво важких вантажних літаків Ан-124 «Руслани». Голова ради директорів авіабудівної компанії «Мотор-Січ» В'ячеслав Богуслаєв зауважив, що літаки можуть отримати нові двигуни й авіоніку. Реалізовуватимуть «Руслани» через лізингову компанію, яку визначать на тендері.

Мазепа замість метрополітену

Мінкульт визначився з проектом пам'ятника гетьману Івану Мазепі, який мають звести на столичній площі Слави. З-поміж чотирьох пропозицій журі обрало ескіз, який створили у стилі українського бароко скульптор Ана-

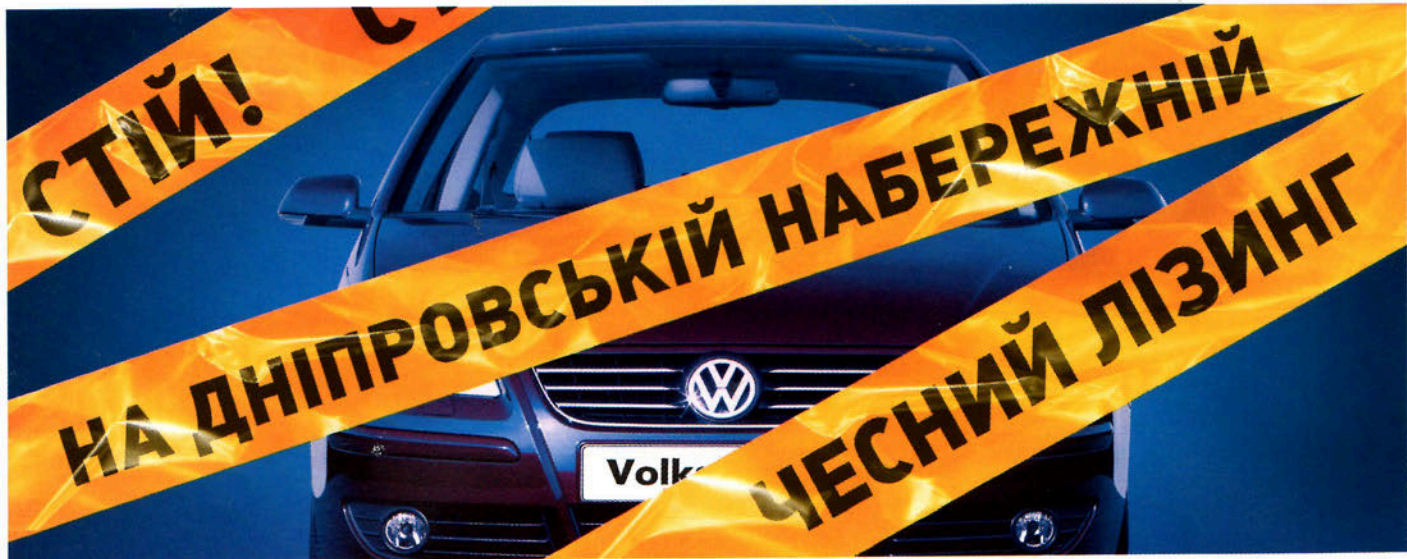
толій Куц і три столичні архітектори. За словами авторів проекту-переможця, пам'ятник у вигляді п'ятиметрової кінної композиції з бронзовим вершиком буде розташований на гранітному постаменті заввишки 7 м. Київська мерія планує виділити на встановлення пам'ятника 10 млн грн із коштів, передбачених на будівництво метрополітену.

Бар'єр для пільговиків

З наступного року для вступу до вишу обов'язковим буде тестування не лише з української мови та літератури, а й з математики або історії (залежно від напрямку навчання). Таке правило прийому до ВНЗ запровадить Міністерство освіти. Крім того, в міністерстві придумали, яким чином вирішити проблему пільговиків, які цього року посіли майже всі бюджетні місця на престижних факультетах. У 2010-му для пільговиків буде встановлено квоти й окремий конкурс.

А ще в нас низька ставка 12,5% та ніяких прихованих комісій!
Тільки Атлант-М Дніпровська Набережна!

ТОВ «Автохаус Київ»
вул. Дніпровська Набережна, 16
www.atlant-m.in.ua
Фінансовий партнер — «Порше Лізинг»

тел. 585 44 44

Через Абу-Дабі
Бангкок
Йоханнесбург
Пекін
Сідней
Сінгапур

WWW.FLYUIA.COM

НОВІ РЕЙСИ
З 25 ВЕРЕСНЯ
придбайте квиток зараз

☎ 8 044 581 50 50 ☎ 566 МТС, КІЇВСТАР,
LIFE), BEELINE

MAU

Льоха, гурт «Брем Стокер»

Дуже вдячний за те, що нам виділили абзац і написали теплі слова на адресу гурту.

Щодо самого матеріалу, то огляд минулого зроблений досить правдиво. Але є багато але. Шановний пан Євтушенко навіть приблизно не в матеріалі сьогоднішня. Панк (можна назвати його як постпанк), хоча постпанк більше підходить до гуртів аля «Друга Ріка» і тієї ж Карпи, ніж до Флітів чи Нас!; має своїх кумирів і рухається в окремому напрямку, про який мас-медіа навіть і не підозрюють.

Юрій

Бажання Олександра Євтушенка звалити все в одну «панк-яму» заслуговує на аплодисменти. Сашко добре знається на вітчизняний рок-сцені, але я жодного разу не бачив його під лаштунками. Тобто там, де відриваються справжні поціновувачі панку. Тому що перш ніж братися за подібний матеріал, варто таки пропустити музику крізь своє тіло. Власне, так і не з'ясував для себе: стаття про укр-панк, чи про укр-постпанк, чи про стьоб-рок? І до чого тут «ТІК»? Це вже відверте новаторство, обізвати цих хлопців поп-панком. Так, панк після втручання Sex Pistols став значно попсовішим, але його ніколи не грали лисючі «пупсики». Сашко, панк — це «м'ясо», живе м'ясо рок-н-ролу.

AlexEU

Посилення гомофобії та суспільного осуду гей-стосунків у Нідерландах незалежні соціологи (а не ті, які мають прямий стосунок до сексменшин) пов'язують насамперед не з радикалізацією корінної молоді, як за-

значив автор, а з наявністю численних етнічних та релігійних меншин-арабів, турків, пакистанців, африканців тощо. Тут варто згадати подвійні мотиви вбивці ультраправого політика Піма Фортайна. Його вбили не тільки за антиісламську риторіку, а й за те, що він був відкритим геєм.

PatrickUA

Одне скажу... «партія заради свободи» не є правою і ніколи не буде... все таки до ультраправих партій їх відносити не можна... можна за приклад взяти партію Гріфіна у Великій Британії БНП чи національний фронт Ле Пена, вони теж виступають проти ісламізації Європи, але на відміну від «партії заради свободи» виступають і проти гомексуалізму, проти одностатевих шлюбів, сексуальних збочень... тому не слід відносити цю партію до ультраправих.

Мамай

Арабів, турків, негрів, китайців тощо ніхто чомусь не вчить толерантності. Терпіти, потерпати повинні тільки європейці. І тупі представники корінних народів ковануть цю брехню й намагаються вдовольнити усіх гостей, які вже давно поводяться не як гості, а як загарбники. Європейці виступають у ролі рабів.

Бугай

Дуже цікаво, що взагалі виникло поняття «європець» як спільна назва для багатьох різних народів. Якесь нісенітниця: британець та іспанець начебто належать до якоїсь химерної вигаданої єдиної спільноти, хоча мають зовсім різні мови, способи мислення, історичні долі, природні умови життя, навіть страви, які споживають на сніданок. (...) З історії людства відомо, що ті так звані спільні цінності створюються тільки в імперіях з метою не лише фізичного, а ще й розумового, духовного поневолення підкорених народів. Гадаю, приклади Риму та Московщини-

СССР є достатньо наочними. Питання тільки в тому, що за нова імперія намагається підкорити та знищити народи Європи.

Віктор

Як можна завдати комусь збитків простою операцією купівлі-продажу між сторонніми людьми? Якщо Петренко купив у Китаї в Лі Пака чайник і продав його в Україні Іваненку; то в який спосіб вони троє могли завдати мені шкоди? Вони щось у мене крали? Чи, може, щось псували? Натомість, коли на сцені з'являються

Митченко та Податківченко: перший збирає данину на великій дорозі, другий — згодом, то вони своїми злочинними діями завдають абсолютно реальних та відчутних збитків Петренку, Іваненку і Лі Паку.

Кусук

Знаєте, як кажуть японці: «Три речі непохитні: смерть, податки та втрата інформації». Той, хто не платить податків, не поважає своєї країни, своїх рідних, сусідів, знайомих. Інша річ, що податковий тиск в Україні саме на бізнес просто шалений, такого у світі годі шу-

кати. А ось податок з фізичної особи — 15% доходу — просто мрія європейця. У Німеччині держава збирає 49% доходу людини, в Італії — 59%, уявляєте? Тож, панове, легалізуйтеся і не скавчіть.

ФОТОГРАФІЯ ДОПИСУВАЧІВ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ

Найдискусійніші матеріали №30 (91), 24 – 30 липня 2009 р.

Свобода для своїх
Стаття Яна Лепетуна про кризу толерантності у Голландії

розслідувань про нелегальне ввезення товарів як єдиний можливий спосіб заробітку на прикордонні

Епілог чи епітафія?
Авторська колонка Юрія Макарова про патову ситуацію в українському політикумі

Оцінювання матеріалів проводилося за кількістю коментарів на сайті www.ut.net.ua та відгуків, які надійшли на адресу редакції

Панк по-українськи
Продовження циклу Олександра Євтушенка про українську рок-музику

Контрабанда — вперед!
Матеріал відділу

- ▶ **НОВИНИ**
- ▶ **ПОЛІТИКА**
- ▶ **ЕКОНОМІКА**
- ▶ **РОЗСЛІДУВАННЯ**
- ▶ **КУЛЬТУРА**

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Життя має сенс!

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

ВИ МОЖЕТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ ЖУРНАЛ «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
  - розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
  - оплатіть квитанцію у найближчому відділенні банку;
  - надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
    - * факсом: (044) 351-13-00 (01);
    - * поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с № 2.
- Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:
- 1 місяць – 14 грн;
  - 3 місяці – 42 грн;
  - 5 місяців – 70 грн.

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта». Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях вашого міста (детальніше див. на сайті <http://www.ut.net.ua>).

4. На сайті www.portmons.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Каріна Семяновська
K.sem@ut.net.ua

<http://www.ut.net.ua>

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
квитанція	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
касир	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир	платник (підпис)			сума, грн
касир	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
касир	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
касир	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир	платник (підпис)			сума, грн

Містифікація

№60-1241*

Про кого мовчить
головний фігурант
справи Гонгадзе
генерал-лейтенант
Олексій Пукач

АВТОРИ:

Андрій Лаврик,
Мар'яна Олійник,
Богдан Буткевич

* Номер, присвоєний
ГПУ справі Гонгадзе

Олексій Пукач, затриманий 21 липня, дає свідчення слідчим Генеральної прокуратури. Арешт людини, яка, за матеріалами справи, власноруч убила журналіста Георгія Гонгадзе, став несподіванкою як для політикуму, так і для суспільства. Адже мало хто сподівався побачити злочинця № 1 живим. І його повернення з небуття викликає більше запитань, аніж відповідей.

ТАЄМНИЦЯ УКРАЇНСЬКОГО БЕН ЛАДЕНА

Колишній міліцейський розвідник Олексій Пукач сім років поспіль дивним чином уникав переслідування з боку колишніх колег і спецслужб. Його шукали то в Ізраїлі, то в Росії, а він займався сільським господарством спочатку на Донбасі, а потім у глухому селі на Житомирщині. Пукач практично не змінював зовнішності (лише відпустив бороду), не приховував власного імені, періодично відвідував Київ і зв'язувався з близькими. Аж раптом найрозшукуваніший убивця виникає якраз перед стартом президентських перегонів. Це дає деякому підставі говорити про те, що «український бен Ладен» не ховався, навпаки, його переховували ті, хто мав би ловити.

«Людина сім років переховувалася на території України, а затримали її саме зараз — це не може не викликати подиву», — каже депутат Вадим Колесніченко, член Комітету Верховної Ради з питань правосуддя.

«Не виключена певна домовленість із Пукачем, що він «знайдеться» в потрібний час у потрібному місці, —

припускає перший заступник голови парламентського Комітету з питань правосуддя Юрій Кармазін. — Під які гарантії? Життя, недоторканність капіталів, які, ймовірно, десь є, недоторканність родичів... Вочевидь, СБУ його покривала. Це ще одне свідчення того, що операція проводилася спеціально під президентські вибори, щоб вдарити по певних претендентах на посаду».

Звинування проти колишнього начальника Департаменту зовнішнього спостереження і кримінальної розвідки та Головного управління кримінального розшуку МВС України Олексія Пукача ґрунтуються передусім на свідченнях його колишніх підлеглих, зокрема Олексія Костенка, Миколи Протасова та Олександра Поповича, засуджених торік за співучасть у вбивстві Георгія Гонгадзе. На суді екс-офіцери заявили, що 16 вересня 2000 року разом із начальником (Пукачем) заманили журналіста у службову автівку, вивезли в Білоцерківський район Київської області, де генерал-лейтенант власноруч задушив Георгія; тіло спочатку підпалили, потім закопали. Хто відрізав голову трупа і перевіз його у ненадійну схованку біля села Тараша (де тіло знайшли у листопаді 2000-го), на судовому процесі так і не з'ясували.

Генерал-лейтенанта Пукача вперше затримали 22 жовтня 2003 року за підозрою у знищенні документації ввіреного йому підрозділу МВС, в якій були зафіксовані обставини стеження за журналістом. Вважається, що таким чином Олексій Пукач замітав сліди, щоб уникнути покарання. Але тут потрібно враховувати

один нюанс: «розвідка» МВС за регламентом не займається стеженням з власної ініціативи, а лише за поданням інших підрозділів — УБОЗу, кримінального розшуку тощо. Відповідно генерал-лейтенант, знищуючи документи, приховував не лише сам факт стеження за Гонгадзе, а й, імовірно, його справжніх ініціаторів. Уже 29 жовтня Апеляційний суд Києва звільнив Олексія Пукача з-під варті під підписку про невиїзд, і він зник на роки.

За кілька місяців до зникнення генерал-лейтенанта, влітку 2003-го, унаслідок інсульту помер генерал-полковник МВС Юрій Дагаєв, колишній заступник міністра внутрішніх справ і керівник Державного управління справами. Приблизно тоді ж впав у кому патрон Пукача, керівник апарату МВС генерал-полковник Едуард Фере. Невдовзі, після того як здоров'я зраділо генерал-полковнику, у СІЗО від тортур помер екс-підполковник УБОЗу Ігор Гончаров — лідер банди перевертнів, причетний до викрадень і вбивств. У пресу потрапив посмертний лист Гончарова, у якому в загибелі Гонгадзе звинувачено Фере, Дагаєва, колишнього очільника МВС Юрія Кравченка та Володимира Кисіля, колись відомого кримінального авторитета. Відтоді версія Гончарова для суспільства лишається основною, пори те що згаданий лист з огляду на стилістику викладення писав швидше публіцист, аніж мільйонер. До речі, за кілька днів після втечі Пукача в авто Кисіля вибухнула граната. 30 травня 2009 року, незадовго до затримання генерала-втікача, Володимир Кисіль

загинув у ДТП. Наступного дня, так і не вийшовши з коми, віддав Богу душу Едуард Фере.

Поплічників Пукача — Костенка, Протасова та Поповича — затримали 28 лютого 2005 року, а за тиждень «застрелився» з другої спроби екс-керівник МВС Юрій Кравченко, після того як його через ЗМІ викликали на допит у справі Гонгадзе. Тож донедавна не лишалося жодного фігуранта, який міг би кинути тінь на офіційну версію вбивства Георгія Гонгадзе, згідно з якою злочин організував Олексій Пукач на замовлення Фере і Дагаєва. Аж доки до рук СБУ не потрапив генерал-утікач.

ВАКАНСІЯ НА ЖЕРТВУ

Справжні мотиви убивства Георгія Гонгадзе досі лишаються невідомими. Найпопулярніша версія — журналіст поплатився життям через свою опозиційність до режиму Кучми — виглядає непереконливо. Як писав **Тиждень** (див. № 1, 2007), у 2000 році Георгій займався не власне журналістикою у її кришталево чистому розумінні, а радше політтехнологіями. Його не раз помічали в офісі Євгена Марчука, який свого часу обіймав посади голови СБУ, прем'єр-міністра та секретаря РНБО. Також Гонгадзе тісно контактував з Олександром Морозом, працював помічником народного депутата Ігоря Пилипчука. Останній згодом згадував: «Гія був швидше політиком, аніж журналістом». Понад те, у заснованому Георгієм

інтернет-виданні «Українська правда» 2000 року містилися компліментарні матеріали про таких аполитетів «кучмізму», як Володимир Литвин та Юрій Кравченко. За іронією долі обох досі підозрюють у причетності до смерті Гіі. Подекуди «УП» розміщала і відвертий компромат на високопосадовців, щоправда з посиленням на «зливні бачки» інтернету, що свідчить про, м'яко кажучи, рекламний характер появи цих матеріалів. Водночас «Українська правда» тоді була аутсайдером у своїй ніші, тож дивно, що до публікацій сайта, на який заходила лише сотня-дві відвідувачів на добу, хтось із сильних світу цього ставився серйозно.

Найімовірніше, Георгій Гонгадзе привернув до себе увагу позажурналістськими справами — спецслужби ще жодного разу не починали тоталь-

Є припущення: «кучмагейт» інспірований ззовні іноземними спецслужбами або ж став результатом внутрішньої боротьби за владу

ного спостереження за журналістом, який «пише пасквілі на президента». Згідно з доповіддю парламентської слідчої комісії, опублікованою 2006 року, влітку 2000-го за Георгієм, окрім «наружки» МВС, вела спостереження СБУ. Йй теж хтось доручив викрасти і вбити Гонгадзе? Навряд чи. Даруйте за цинізм, але для знищення журналіста менше ресурсів потребувало б інсценування пограбу-

вання, за якого не таким очевидним був би замовний характер вбивства.

Важливе також походження так званих плівок Мельниченка, з яких випливає, що буцімто президент Кучма постійно читав «УП» і переймався тим, що там про нього пишуть. Принаймні твердження екс-майора Держслужби охорони Миколи Мельниченка, начебто він самотужки робив запис на диктофон, схований під диваном президентського кабінету, на думку фахівців, — неправда, це неможливо технічно. Відповідно скандальний майор отримав плівки від когось іншого, а сам виступив підсадною качкою.

КОМУ ВИГІДНО

Убивство Георгія Гонгадзе стало причиною наймаштабнішої політичної кризи допомаранчевого періоду. Є припущення: «кучмагейт» інспірований ззовні іноземними спецслужбами або ж став результатом внутрішньої боротьби за владу. Обидві версії слід розглядати комплексно як невіддільні одна від одної.

Після ліквідації журналіста, яку приписали оточенню президента, Леонід Кучма, котрий до того тримав курс на євроінтеграцію, опинився в ізоляції з боку Заходу (на відміну від голови уряду Ющенка), натомість йому широко розкрила обійми путінська Росія. Російський бізнес за рік отримав зелене світло для приватизації українських об'єктів. Сумнівно, що це було вигідно Кучмі: з одного боку, він змушений був поступатися інтересами власного клану, з іншого — наростали протестні настрої в країні.

19 січня 2001 року, за місяць після початку акції «Україна без Кучми», спровокованої вбивством Гонгадзе, відправлено у відставку віце-прем'єр-міністра Юлію Тимошенко. У неї на той час окреслився конфлікт у сфері енергетики з групою Медведчука — Суркіса та бізнесменами з Донбасу. Вона майже два місяці провела за ґратами СІЗО. Згодом було усунуто прозахідного прем'єра Віктора Ющенка. Блок Юлії Тимошенко, утворений на уламках «Україна без Кучми», та партія майбутнього президента «Наша Україна» після парламентських виборів 2002 року стають впливовими силами. Водночас уряд очолює Віктор Янукович — вихідці з Донбасу з регіональних гравців перетворюються на загальноукраїнських. Також посилює позиції Соціал-демократична партія (об'єднана), її лідер Віктор Медведчук очолює Адміністрацію президента, ставши «сірим кардиналом» країни.

Можна сказати, що тією чи іншою мірою кожен із політичних гравців, які претендували на лідерські позиції, зміг скористатися ситуацією, спровокованою вбивством Гонгадзе: хтось зіграв на послабленні Кучми, інші — на протестних настроях населення. Але хто ініціював знищення журналіста? Вочевидь, цих «відьом» тепер шукатимуть поміж оточення кандидатів у президенти. Не виключено також, що організатори викрадення Гонгадзе певною мірою пов'язані з іншою резонансною справою — про отруєння Віктора Ющенка, зацікавлені у смерті кандидата в президента на виборах 2004 року виявляться організаторами політичної кризи 2000-го.

«Впевнений, що справа Пукача є частиною великої стратегії, — до неї будуть долучені й інші резонансні справи останніх п'яти років. Передусім я маю на увазі справу про отруєння Ющенка, після закінчення якої на нас чекає чимало сенсацій», — стверджує Вадим Карасьов, директор Інституту глобальних стратегій.

«Невдовзі почнуть називати прізвища, передусім Януковича і Тимошенко, — каже Віталій Кулик, директор Центру досліджень проблем громадянського суспільства. — Йдеться, зрозуміло, не про них особисто, а про їхнє оточення, яке могло мати стосюнок до справи Гонгадзе. Зокрема, той самий Львовчкін» [працював у період зникнення Гонгадзе в Адміністрації Кучми, фігурує у плівках Мельниченка].

Чимало галасу нараблять зізнання Олексія Пукача про те, хто йому допоміг так довго уникати правосуддя. Сумнівно, що опальний генерал-лейтенант у 2004-му міг самотужки домогтися закриття кримінальної справи стосовно себе [за знищення документів стосовно Гонгадзе] спочатку в Київському апеляційному, а потім у Верховному Суді України. До речі, суддю Марію Приндюк, яка закрила справу проти Пукача, президент Віктор Ющенко у 2007-му нагородив званням «Заслужений юрист України». «За значний особистий внесок у розбудову правової держави, здійснення правосуддя, високий професіоналізм у захисті конституційних прав і свобод громадян», — зазначено з цього приводу в президентському указі. ■

08.09.2004
Віктор Ющенко став президентом України

26.12.2004
Арештовано Олексія Костенка та Миколу Протасова, з Олександра Поповича взято підписку про невиїзд

03.03.2005
Загинув Кравченко

04.03.2005
Суд виніс вирок Костенку, Протасову та Поповичу

28.10.2005
Помер Едуард Фере, який перебував у комі з 9 липня 2003 року

08.09.2004

Верховний Суд відхилив касацію ГПУ на закриття справи Пукача

26.12.2004

Відставка прем'єр-міністра Януковича

05.01.2005

28.02.2005

Екс-очільника МВС Юрія Кравченка публічно викликали на допит у ГПУ

03.03.2005

04.03.2005

Справу Гонгадзе передано до суду

28.10.2005

15.03.2008

У ДТП загинув Кисіль

30.05.2009

31.05.2009

Затримано Олексія Пукача

21.07.2009

ПОГЛЯД

За 100 днів до Гонгадзе

Про справи Олексія Подольського та Георгія Гонгадзе, які схожі до деталей

АВТОР: Вахтанг Кіпіані, журналіст

9 червня 2000 року працівники міліції – генерал-лейтенант Олексій Пукач та його підлеглі полковник Наумець і майор Мариняк – викрали журналіста, вивезли за 130 км від Києва, по-звірячому били, душили ременем... Оскільки замовлення на вбивство не було, у «провченої» жертви забрали паспорт, гроші, окуляри і залишили в лісі неподалік Прилук, що на Чернігівщині.

Через 100 днів Пукач у компанії працівників міліції Костенка, Протасова та Поповича повторив операцію до найменших деталей. Той самий автомобіль, наручники, побиття, кляп із хусточки, ремінь, удари ногою по грудях, щоб вибити звітти останнє рятівне повітря... Згодом спалене тіло без відтатої голови перепоховали неподалік райцентру Тараша Київської області.

Історії Олексія Подольського та Георгія Гонгадзе збігаються до деталей. Тільки перший свідчить, та його не хочуть чути, а другий назавжди залишився 31-річним...

За ці дев'ять років Феміда «іменем України» не надто докопувалася щодо мотивів дій колишнього керівника міліційської «наружки». Щодо першого випадку суд вирішив, що побиття журналіста, примушування копати собі могилу є лише «перевищенням повноважень». Кара по мінімуму – три роки позбавлення волі плюс погони з плечей. Це означає, що колишні офіцери з пукачівського «ескадрону смерті» або вже на волі, або ось-ось вийдуть. За іншою справою підлеглі Пукача отримали 12–13 років, давши суду вичерпні свідчення про обставини вбивства журналіста «Української правди».

У нас коротка пам'ять. Ми геть забули, що доказом слів Подольського про те, як над ним глумилися менти, є рапорт міністра МВС особисто президентові, відомий нам з так званих плівок Мельниченка. Саме у цій розмові звучить самовизнання гаранта Конституції, що в нього є «такий підрозділ, ... в них ні моралі, нічого немає».

Кучма: «...Ну, а крім газети «Товарищ» у них же ще є ця нова газета?» [Мова

щоб підписати собі вирок – у прямому і переносному сенсі.

Екс-міліціонер може розповісти дуже багато. Але може й мовчати. Таке право – не свідчити проти себе – він має за Конституцією. Тим більше є підстави побоюватися, що справа може розвалитися в суді. Приміром, заступник генпрокурора Голомша, який для чогось ледве не в засаді сидів, забув чи вирішив проігнорувати вимогу закону щодо обов'язковості присутності ад-

воката затриманого під час всіх слідчих дій. Усе-таки йдеться про звинувачення у вбивстві. Генерал Пукач, звісно, може говорити, що він сам погодився на нічний допит і без присутності захисника, але потім у суді

легко відмовиться від своїх слів...

Взагалі в цій історії є чимало прикладів кричущого непрофесіоналізму. Виправдання міністра Луценка, що МВС ніби віддалили від резонансної справи, ніяк не пояснює, чому цілий рік дільничий міліціонер, який закріплений за селом Молочки, не знайшов часу познайомитись із новоприбульцем. Усе село знало, що «моряка» (прізвище Пукача, який постійно ходив у тільняшці) жінка кликала Льюша, а потім чомусь він став Петром. Усі, крім місцевих «аніскінів»...

Скажу відверто: мені нецікаво спостерігати за інспірованою політиками грою – «кому вигідний Пукач за ґратами». Найважливіше не те, що хтось, як модно казати, відліариться на цій темі, а те, що є шанс покарати злочинця, який, поза сумнівом, знущався над журналістом Подольським і, ймовірно, вбив журналіста Гонгадзе. Сподіватимемося, ми дізнаємося про замовників цих злочинів. Це в тисячу разів важливіше за тарганячі перегони лукавих вікторів, юль та арсеніїв.

В цій історії є приклади кричущого непрофесіоналізму: приміром, чому дільничий села Молочки не знайшов часу познайомитись із новоприбульцем

йде про опозиційну газету «Ми», до видання якої був причетний Подольський.] Кравченко: «...Ну, тепер та братия, которая распространяла от Головатого листовки?» [Олексій був тоді помічником народного депутата Сергія Головатого.] Кучма: «Да».

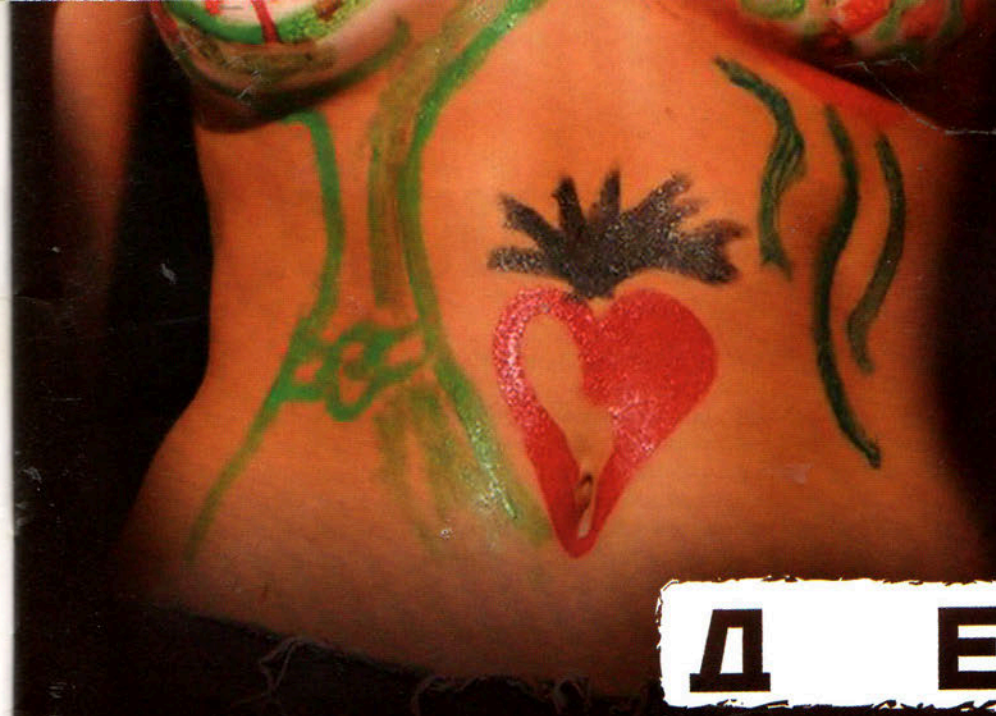
Кравченко: «Значит, позавчера он оказался аж в Сумской области, тот, который распространял. Так ему там так надавали. [Сміх.] А он кричит: «Это Головатый меня...» [Сміх.] Ну, приехал он домой, а там, значит, загорелась дача, и двери сгорели».

Кучма: «У кого?»

Кравченко: «У него». [Сміються обидва, насправді підпалили квартиру іншого активіста об'єднання «Ми», колишнього працівника міліції Сергія Кудряшова.]

Фінали у драмі й трагедії різні. Припускаю, що замовники двох злочинів були різні. Хто і що – знає Пукач. Але, чомусь здається, навряд чи скаже. Він не для того переховувався майже шість років,

www.ostbar.com.ua

Д Е Н Ї НЕЗАЛЕЖНОСТІ З МАХНОМ

ЛІТЕРАТУРНО - МУЗИЧНИЙ
АНДЕГРАУНДОВИЙ ФЕСТИВАЛЬ

голова оргкомітету фестивалю - Олесь ДОНІЙ

23-24 серпня
м. Гуляйполе
Запорізька область

організатор:

**ОСТАННЯ
БАРИКАДА**
МИСТЕЦЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

найскандальніший
фестиваль країни!

шокуюче-мистецький перформанс "ПОЕТИЧНИЙ БОДІ-АРТ"

генеральний інформаційний партнер:

медіа-підтримка:

[канал чесних новин]

Україна **молоді**

Тиждень

КОММЕНТАРИЙ:

ЛЕВЫЙ берег

ГЛАВРЕД

СІТІ

НОВАЯ

глаv red
медіа

ПРОФИЛЬ

УНІАН

Сутінки демократії

Україна застрягла між демократією та авторитаризмом

АВТОР: Дмитро Демчук

Коли на початку 90-х минулого сторіччя відомий американський політолог Френсіс Фукуяма писав про ідейний триумф демократії, він лише із ввічливості натякнув на можливі відступи. Сьогодні його колеги з європейського Freedom

House готові остаточно спростувати гіпотезу Фукуяма. В останньому звіті про стан демократії в країнах перехідного періоду вони констатують: демократія на пострадянському терені зробила найбільший крок назад за десятиліття.

Щоправда, 2008-й лише підсумував трирічний регрес, за що його під час липневої презентації дослідження Freedom House у Празі на-

звали «темним роком демократії». Експерти інституції перевірили тонус народовладдя у 29 пострадянських державах. Результати виявилися невтішними: 18 екзаменованих погіршили свій рейтинг, поміж них і Україна (за результатами досліджень, які проводилися загалом по світу, Freedom House тричі поспіль (2006 – 2008 роки) зараховував Україну до числа «вільних країн»).

ПІКЕ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Причини пікірування України в рейтингах Freedom House від «вільної країни» до «країни на межі авторитарного режиму»

● ХИТКА І НЕЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

За рік війни між президентом і прем'єром рейтинг влади знизився до рівня «частково авторитарного режиму». Саме конституційна модель «подвійної відповідальності» призвела, на думку Freedom House, до тотальної боротьби за повноваження

● АВТОРИТАРНА СУДОВА СИСТЕМА

За три роки значно погіршилася оцінка судової системи. Хай би скільки в ПАРС висловлювали стурбованість щодо «умов для забезпечення незалежності судової влади», нині українська Фемида на службі в політиків. За її допомогою призналися дострокові парламентські вибори у 2007-му і блокувалися у жовтні 2008-го

FREEDOM HOUSE – американська неурядова громадська організація з офіційними представництвами у більшості країн, що займається дослідженням стану демократії та дотримання прав і свобод людини у всьому світі

● НЕЗАДОВІЛЬНИЙ РІВЕНЬ БОРЬБИ З ХАБАРНИЦТВОМ

За стан боротьби з корупцією Україна традиційно для останніх десяти років отримала від Freedom House найгірші оцінки (повноцінний авторитарний режим) з-поміж усіх складових демократії. На підтвердження висновку – дослідження іншої міжнародної агенції Transparency International. У 2008 році наша держава спустилася за рівнем корумпованості на 134-те місце зі 180 країн, склавши компанію Нікарагуа, Пакистану та Коморським островам

Війна між президентом і прем'єром

18 грудня 2007-го
Юлію Тимошенко було затверджено на посаді прем'єр-міністра України

13 травня
президент мав виступити у Раді зі зверненням. Частина правлячої коаліції заблокувала трибуну. Прем'єр на брифінгу заявила: «Я починаю діяти, і діяти досить жорстко»

На початку березня 2008-го
Ющенко у Москві домовився з Путіним щодо \$179,5 за тис. м³ російського газу для України. Однак 6 березня прем'єр назвала іншу ціну, за якою глава держави начебто доручив уряду купувати в Росії газ, – \$315,6. Відтоді ні в Москві, ні в Брюсселі не можуть зрозуміти, з ким в Україні треба домовлятися

16 травня
парламент нарешті ухвалив закон про Кабмін, який передбачав повернення частини повноважень від прем'єра до президента. Єдине, за що і далі боролася Тимошенко, – контроль над губернаторами

Ближче до літніх канікул
масована атака Банкової на імідж Тимошенко була пов'язана з її мовчанкою щодо «серпневої війни» на Кавказі. Прем'єрці інкримінували змову з Кремлем

2-3 вересня
за позицію щодо Кавказу довелось виправдовуватися уже Ющенко. Питанням щодо поставок зброї в Грузію зайнялася створена бютвіцями та регіоналами спеціальна слідча комісія

Найгірші за 13 років досліджень оцінки отримала Росія. Разом із сімома пострадянськими країнами — Азербайджаном, Казахстаном, Білоруссю, Киргизстаном, Таджикистаном, Туркменістаном, Узбекистаном — вона потрапила до списку «консолідованих тоталітарних режимів». Вісім держав у списку — рекордний показник.

Найбільшими докорами у бік Кремля стали безальтернативні президентські вибори та притлумлення опозиції, а також «сербська війна» з Грузією, що, за версією аналітиків, суттєво скоригувала демократичну палітру всього регіону. Згідно з рейтингами Freedom House, Росія значно поступається Україні, особливо в оцінках медіа, виборів та громадянського суспільства.

Зі згаданої «авторитарної вісімки» найбільше заохочення дісталось Білорусі. Стосовно виборів, боротьби з корупцією, демократичного правління й навіть розвитку громадянського суспільства наші сусіди зробили хоч і маленький, та все ж крок до народо-владдя. Принаймні в цьому переконують у Freedom House.

Свою порцію компліментів отримали балканські країни. Відсутність пострілів у цьому регіоні, званому як «порохова бочка Європи», аналітики називають чи не головним здобутком демократії на теренах колишньої радянської імперії. Окремо похвалили Косово — «найновішу незалежну державу», що демонструє готовність до реформ. Але при цьому не забули про ложку дьогтю. Боснії та Герцего-

вині вказали на етнічний розкол еліти, а Чорногорії — на бойкот у парламенті.

І в «нових імперіях» (саме так відомий філософ Юрген Хабермас охрестив Євросоюз) експерти з демократії знайшли кілька дірок. Точніше, прикладів зашореності. За 2008 рік сім із десяти нових членів ЄС не змогли взяти висоту, задану під час вступу до євроспільноти, а позитивну динаміку реформ продемонструвала тільки Польща. За висновками Freedom House, корупція досі властива більшості нових членів, особливо Болгарії, яка в 2008-му пережила черговий корупційний скандал, пов'язаний з урядом.

В Україні негаразди подібні, але причини дещо інші. ■

Розвиток демократії в Україні впродовж 1999 - 2009 років

Рік	Виборчий процес	Громадянське суспільство	Незалежні медіа	Управління	Демократичне урядування	Міське демократичне самоврядування	Судова система	Корупція	Середній показник розвитку демократії
1999 - 2000	3,50	4,00	5,00	4,75	—	—	4,50	6,00	4,63
2001	4,00	3,75	5,25	4,75	—	—	4,50	6,00	4,71
2002	4,50	3,75	5,50	5,00	—	—	4,75	6,00	4,92
2003	4,00	3,50	5,50	5,00	—	—	4,50	5,75	4,71
2004	4,25	3,75	5,50	5,25	—	—	4,75	5,75	4,88
2005	3,50	3,00	4,75	—	5,00	5,25	4,25	5,75	4,50
2006	3,25	2,75	3,75	—	4,50	5,25	4,25	5,75	4,21
2007	3,00	2,75	3,75	—	4,75	5,25	4,50	5,75	4,25
2008	3,00	2,75	3,50	—	4,75	5,25	4,75	5,75	4,25
2009	3,50	2,75	3,50	—	5,00	5,25	5,00	5,75	4,39

1 — найвищий рівень демократії; 7 — найнижчий.
4,00 — 4,99 — гібридний або транзитний режим.

● ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕДІА ВІД ВЛАСНИКІВ

У звіті Freedom House звертається увага на головні недоліки українських ЗМІ: залежність від власників та схильність до «джинси». Як свого часу в'дливо зауважила науковий керівник фонду «Демократичні ініціативи» Ірина Бекешкіна, у такій ситуації журналісти перетворюються зі сторожових псів на варті демократії на цуценят на прив'язі власників ЗМІ. Попри все це, вітчизняні медіа впродовж останніх чотирьох років розвиваються стабільно, перебуваючи на рівні «напівконсолідованої демократії»

● ЗАЛЕЖНІСТЬ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ ВІД ЗАКОРДОННИХ ФОНДІВ

Ключова риса вітчизняного громадянського сектору, за висновками Freedom House. Хоча загалом третій сектор оцінено найвище — у Freedom House нарахували в Україні майже 53 тис. громадських об'єднань, понад 1,5 тис. з яких національного рівня. Нелогано, але якщо не враховувати, що третина з них діють лише на папері або для відмивання грошей, здебільшого іноземних. Натомість економічна криза дала поштовх до самоорганізації українців у спілки, зокрема для боротьби за повернення депозитів тощо

◆ ВИСНОВОК FREEDOM HOUSE

Україна є «типовою електоральною демократією, що гарантує мінімум стандартів для обрання національних лідерів, але в якій бракує стійкості демократичних інститутів та панує корупція»

● СУМНІВНА ДЕМОКРАТИЧНІСТЬ ВИБОРІВ

У Freedom House вважають, що майбутні президентські вибори стануть серйозним випробуванням на стійкість української демократії. Сумніви виникли через бруд і масові порушення, які супроводжували торішні вибори мера столиці. Досі не зрозуміло, чи готовий реєстр виборців, а також за яким законом відбудуватиметься народне волевиявлення у січні 2010-го, — Віктор Ющенко, найімовірніше, ветеує ухвалення парламентом оновлений закон про вибори президента, який закриває старі шпаринки у виборчому законодавстві й відкриває нові. Відсутність чітких правил створює ґрунт для зловживань та маніпуляцій на кшталт київських, але вже на рівні всієї країни

У вересні

альянс ПРІБЮТ знову переписав закон про Кабмін та перепідпорядкував СБУ парламенту. Впродовж наступних 30 днів БЮТ переголосував усі рішення у зворотному напрямку, але демократично реанімувати не вдалося. Президент вкотре розпустив парламент. Але дострокові вибори так і не відбулися начебто у зв'язку з кризою, що завдала удару статкам олігархів-спонсорів

Комунальне браконьєрство

Ціни на комунальні послуги в Україні відірвані від реальності, а тарифна сітка нагадує браконьєрське знаряддя: закидається, щоб витягти якомога більше грошей

АВТОРИ: Вікторія Герасимчук,
Жанна Безп'ятчук

Біля під'їздів київських будинків з'явилися нові оголошення: ЖЕКи закликають киян не піддаватися на провокації ЗМІ й оплачувати комунальні послуги за новими тарифами. Інакше комунальники погрожують припинити подачу електроенергії, водопостачання, вивезення сміття та обслуговування ліфтів. Під провокаціями мається на увазі рішення уряду про припинення дії постанов київської міської влади, якими введено нові тарифи на житлово-комунальні послуги.

Протягом останніх двох років різке підвищення комунальних тарифів переживає вся країна. Цього літа кияни мали б платити вже 400–600 грн за двокімнатну квартиру з усіма комунальними послугами, а мешканець Одеси, де найвищі тарифи в Україні, — близько 800 грн. Комунальні підприємства не втомлюються повторювати, що наявні тарифи занижкі й саме тому країна опинилася на межі ЖКГ-катастрофи. Водночас ціноутворення у цій галузі є вкрай непрозорим, тариф у кожному місті може включати не тільки собівартість послуги і зарплату персоналу, а й витрати, які доволно визначає комунальне підприємство. Тож тарифи подекуди є не просто низькими або завищеними — їхній зв'язок із реальністю дуже відносний. Але мають українські міста і дещо спільне в тарифоутворенні: жодна мєрія не береться пояснювати своїм го-

родянам, за що ж саме вони мають віддавати значну частину своїх доходів.

ЖИТЛОВО-ПАПЕРОВЕ ГОСПОДАРСТВО

«Кожне комунальне підприємство розробляє свою виробничу та інвестиційну програму, — розповідає **Тижню** начальник управління тарифної політики МінЖКГ Тетяна Лебеда. — Воно оцінює свої потреби і закладає їх у тариф на комунальні послуги. Є громада, і вона має вирішити для себе, чи потрібна їй, наприклад, модернізація системи водопостачання. Інтереси громади представляє місцева рада, яка приймає або не приймає тарифи, запропоновані комунальними підприємствами». Перед голосуванням у міськраді підприємство має погодити всі підрахунки, нормативні й технічні документи у Державній інспекції з контролю за цінами при Міністерстві економіки. Інспекція вирішує, чи є запропоновані тарифи обґрунтованими, і це єдина офіційна перевірка адекватності цін на комунальні послуги.

«Жодна інспекція не може вивчити життя того чи іншого міста так добре, щоб судити про обґрунтованість тарифів, — каже голова Асоціації теплотехнічних компаній України Віталій Яковенко. — Це ж треба побувати в кожній котельні, оцінити її стан, потреби, втрати енергоресурсу, перевірити відсутність фінансування. Натомість сьогодні в інспекцію при Мінекономіки привозять лише документи, з яких видно, що витрати на постачання такі-то, втрати ресурсу такі, тому коштує ось

стільки: «Підпишіть, будь ласка!» А насправді все це не перевіряється, тому комунальні підприємства мають можливість завищувати свої витрати і доводити, що тарифи треба піднімати».

Є постанови уряду про порядок затвердження тарифів на ту чи іншу комунальну послугу. Проте викладені там схеми і формули складні й дуже загальні. У накладні витрати на обслуговування будинкових та прибудинкових територій включено 7 пунктів загальновиробничих і 12 пунктів виробничих витрат. Наприклад, амортизація основних засобів адміністративного призначення. Зрозуміло, що засоби, їх призначення та приблизну

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕРМЕРЬОВ

вартість (адже накладні витрати вигадуються наперед, а не постфактум) можна визначати довільно. Кожне підприємство фактично має свої формули ціноутворення. Водоканали закладають у вартість послуги майбутні втрати води з технічних причин. «Вода втрачається на різних етапах — по дорозі до будинків, у підвалах, тому норми для споживачів, які платять за воду без лічильників, зазвичай завищені», — розповідає Тетяна Лебеда. Ніхто, крім самого комунального підприємства, не знає, скільки води на-

Виконання наперед проплачених обіцянок комунальників ніхто не контролює. Адже мерії з комунальними підприємствами завжди працюють в одній упряжці

справді втрачається з технічних причин, і це один із пунктів, на якому комунальники за бажання можуть заробляти.

Крім того, будь-яке підприємство має змогу закладати в тариф модернізацію систем та вдосконалення технології виробництва. Тим більше що мешканці міста потім не вимагатимуть

звіту про виконані роботи, позаяк навіть не знають про грандіозні задуми комунальників. Взагалі, виконання наперед проплачених обіцянок комунальників ніхто не контролює. Адже мерії з комунальними підприємствами завжди працюють в одній упряжці — це непрямо підтверджує той факт, що детальні розрахунки тарифів є таємницею для споживачів. При цьому з жодної міськради не виносилася інформація про невиконання запланованих та оплачених послуг. Створена цього року інспекція з ЖКГ при профільному міністерстві, яка теоретично повинна перевіряти якість надання по-

слуг, ще не має чітких повноважень і важелів впливу на комунальників.

«Ми маємо перейти на оплату нормованої послуги, — вважає экс-міністр ЖКГ, виконавчий директор альянсу «Нова Енергія України» Павло Качур. — Задати стандарт і закупівельну ціну. А вже підприємства нехай думають, як їм організувати все так, щоб за цієї ціни вийти на рентабельність». Ціну пан Качур пропонує пошукати в найбільш розвинених країнах: «Давайте подивимося, скільки коштує гікакалорія тепла у Польщі чи Словаччині. Наша вартість гікакалорії приблизно вдвічі більша, бо в неї, окрім собівартості, закладено завищені витрати, яких могло взагалі не бути».

Утім, відірваність тарифів від реалій може бути не тільки наслідком бажання комунальних підприємств заробити, а й звичайним виявом некомпетентності. «Насправді не всі підприємства здатні правильно розрахувати тарифи та ефекти від запланованих програм, — зазначає Тетяна Лебеда. — Вони самі часто не знають, у що їм вилеється реалізація цієї програми». Особливо якщо під програму взято кредит і треба враховувати ще й виплату відсотків.

ЗАРОБЛЯТИ БІЛЬШЕ ТРЕБА

«Не можна підвищувати ціни без поліпшення якості надаваних послуг, — каже заступник директора Агентства моделювання ситуацій Олексій Голобуцький. — Частина людей просто перестануть оплачувати комунальні послуги після підвищення, і комунальні підприємства, зрештою, отримують менші прибутки, ніж вони мали за старих тарифів. ЖКГ — це прірва, куди можна викидати і викидати гроші. Проте всі обіцянки про реформування залишаються лише балачками, хоча тарифи й піднімаються».

Підвищення тарифів в українських містах дотепер жодним чином не спри-

яло поліпшенню якості комунальних послуг. «Ще кілька років тому підвищили тарифи — замість 90 грн квартплати за двокімнатне помешкання ми віддавали 176 грн, — розповідає киянка Марина Ольжич. — Зараз платимо вже понад 300 грн. При цьому нічого не змінилося: ліфти так само ламаються, в під'їзді прибирають не працівники ЖЕКу, а консьєржки, яким ми платимо окремо».

«Якщо мережа зношена, то й вартість ресурсу вища, — говорить Віталій Яковенко. — Теплокомунікаційні підприємства багато років не отримували жодних інвестицій від держави. У новий опалювальний сезон обладнання може просто не запрацювати. Підприємства мають або дотуватися державою, або отримувати прибуток».

Тарифи — питання не тільки економічне та політичне, а й соціальне, вони мають бути обґрунтованими

Тарифи мають бути обґрунтованими щодо рівня доходів споживачів. Власне, не такі високі в країні тарифи, як низькі доходи населення

щодо рівня доходів споживачів комунальних послуг. Власне, не такі високі в країні тарифи, як низькі доходи населення. «Люди не в змозі стільки платити за комунальні послуги, — каже юрист Андрій Дяченко. — Наприклад, у мосму кооперативному будинку з 200 осіб 80 комунальні послуги не оплачують взагалі. Якщо столичний бюджет перевищується, то чому мерія піднімає тарифи, а не покриває їх з бюджету?».

РИНКОВА КОНКУРЕНЦІЯ І ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ

Європейський досвід встановлення житлово-комунальних тарифів показує, що їхня економічна обґрунтова-

ність безпосередньо залежить від рівня конкуренції на ринку: за високого виробники послуг вмотивовані оптимізувати тарифи і модернізувати виробничі потужності. Але, крім ринкової конкуренції, є ще й інші чинники, що впливають на тарифи.

Наприклад, у Польщі було законодавчо введено вимогу щодо професійного управління нерухомістю й запроваджено інститут управителів. Перед тим як бути допущеним до менеджерської діяльності в комунальному господарстві, управитель (тільки фізична особа) має отримати ліцензію на управління і пройти довгий шлях навчання й практичної підготовки. У 2008 році в Польщі працювало близько 15 тис. ліцензованих управителів.

У більшості країн Центральної та Східної Європи оплата споживачів не цілковито покриває вартість теплопостачання об'єктів, які їм належать.

У багатьох країнах є перехресне субсидування, або дотації. У цьому контексті цікавим є приклад Данії, де теплоенергетичні підприємства

функціонують на засадах по profit, тобто оплата споживачами тарифів має покрити поточні видатки й видатки на розвиток, модернізацію, охорону довкілля, але про отримання прибутку в цій галузі не йдеться взагалі. Крім того, у Данії споживачі тепла часто є співвласниками теплоенергетичних підприємств. Для оптимізації цін на тарифи данські місцеві громади розробляють плани з визначення територій, на яких для опалення використовується газ (де густина забудови невелика й спорудження мереж теплопостачання нерентабельне) і на яких для теплопостачання використовуються теплові мережі (території з високою густиною забудови). Схожий порядок у Литві, Латвії, Угорщині.

Поділ на підприємства, які виробляють тепло, і ті, що його транспортують, зазвичай грає на підвищення тарифів. Тому в Чехії вирішили об'єднати ці типи підприємств в один.

Слід також зазначити, що в більшості країн ЄС встановлено жорсткий державний контроль за ціноутворенням і розроблено різноманітні механізми безпосереднього залучення громадськості до вирішення питань тарифікації в ЖКГ. ■

За якими тарифами платити

Киянам непросто визначитися, за якими тарифами оплачувати комунальні послуги. З 1 червня мерія підвищила тарифи. 6 червня підняти тарифи заборонив Шевченківський районний суд столиці. Днями це рішення скасував Київський апеляційний адмінсуд. І водночас є рішення Кабінету Міністрів, яким було припинено дію постанов київської мерії про підвищення тарифів, та подання уряду до президента на остаточне скасування «комунальних» рішень столичної влади. Тобто нові тарифи заморожені до вердикту глави держави.

Втім, у Міністерстві ЖКГ **Тижню** не змогли відповісти на питання, за якими тарифами — старими чи новими — платити киянам. Юрист Андрій Дяченко радить подавати до суду на ЖЕК, що припиняє надання послуг у відповідь на відмову мешканців платити за новими тарифами, і платити за старими, доки мерія й уряд з'ясовують стосунки.

«Ведмежі» ПОСЛУГИ

Витрати на компослуги однієї родини в різних регіонах*

ПІДГОТУВАЛИ: Мирослава Ляхович, Олександр Ільющенков

Кожне місто самостійно встановлює тарифи на комунальні послуги, тож не дивно, що ціни в регіонах кардинально різняться. Наприклад, у Києві за холодну воду правлять 8,86 грн на місяць з особи, у Львові – 33 грн. Здавалося б, ціна на воду залежить від близькості населеного пункту до водосховища. Але, приміром, у Білій Церкві, що розташована неподалік Києва і водосховищ, вода коштує 18 грн, а в Запоріжжі, яке стоїть на березі Дніпра, – 34,65 грн. Зрозуміти логіку тарифотворення у країні дуже складно, для цього потрібно знати нюанси

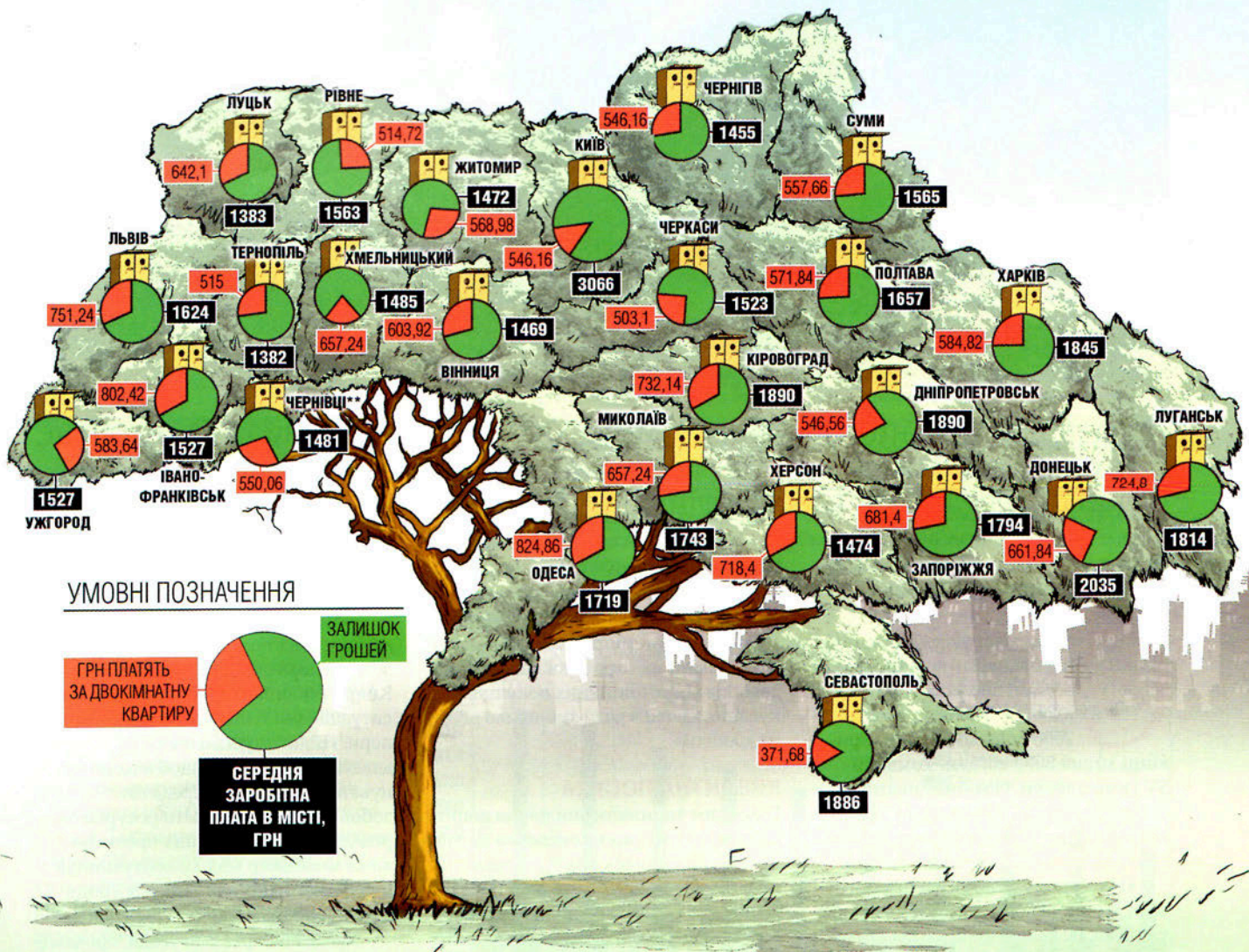
кожного господарства і задуми місцевих комунальників щодо гіпотетичної модернізації виробництва та отримання прибутків. Проте однозначно можна стверджувати, що в жодному регіоні вартість утримання житла не є адекватною рівню доходів. У Луцьку, Івано-Франківську та Херсоні комунальні послуги з'їдають майже половину середнього доходу мешканця міста. Щоправда, в Херсоні діє вимушена економія – гарячої води, яка в цьому місті коштує великих грошей, у багатьох будинках не буває взагалі.

Депутатське господарство

Скільки коштують платникам податків житлово-комунальні послуги, які отримує Верховна Рада

1,5 млн грн – комунальні послуги на місяць
3,3 тис. грн – з розрахунку на кожного депутата
43,3 тис. грн – місячний зарплатний фонд кожного депутата

Розрахунки на підставі відповідних витратних статей Закону «Про Державний бюджет України на 2009 рік»

*У розрахунку на родину з чотирьох осіб, що мешкає в дев'ятиповерховому будинку з ліфтом, двокімнатній квартирі площею 58 м² без лічильників на воду і газ, споживає до 6 тис. м³ газу на місяць і до 500 кВт електроенергії. Розрахунки проводилися на основі діючих тарифів, викладених на сайті Міністерства житлово-комунального господарства

**У Чернівцях вже сім років відсутнє централізоване постачання гарячої води і фіксований тариф на нього

Пай-ХЛОПЧИКИ

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНЬОВ

Продавці земельних ділянок і приміських котеджів знизили ціни вдвічі й готові торгуватися ще. Топ-пропозиція на ринку нерухомості – будинки середнього класу, збіднілого під час кризи

АВТОР: Валентина Кузик

Середня вартість сотки землі під будівництво в Київській області знизилася майже вдвічі – з \$6864 у жовтні 2008 року до \$3724 наприкінці липня 2009-го, дані компанії SV Development. Подібна динаміка спостерігається і в Донецькій, Дніпропетровській, Львівській, Харківській, Одеській та інших областях країни.

«На початку жовтня ми рекламували ділянки площею десять соток вартістю \$5500 кожна за 49 км від столиці по Житомирській трасі, – пригадує Руслан Вдовенко, віце-президент Асоціації «Земельний союз України». – В обідню перерву просто були змушені

вимикати телефон – попит на наділи був неймовірний. Буквально за кілька тижнів ситуація кардинально змінилася. Протягом третьої декади рекламної кампанії ми отримали лише кілька дзвінків від потенційних покупців. Очікування кризи в разі зменшило попит на ділянки».

КРЕДИТНА ПОСУХА

Головним чинником зниження попиту на земельному ринку експерти називають зменшення обсягів банківського кредитування. «У 2007 – 2008 роках ринок був розігрітий спекулянтами, перепродаж ділянок під індивідуальну забудову в умовах зростання обсягів іпотеки давав надприбутки. Приватний девелопмент став цілою індустрією. Дуже часто котеджі на продаж

будували на позикові кошти. Зараз у девелоперів виникли проблеми з поверненням боргів», – пояснює появу демпінгових пропозицій на ринку землі генеральний директор компанії Knight Frank Ярослав Чапко. У схожій ситуації опинилися і великі девелопери. «Вони змушені оперативно продавати деякі об'єкти, щоб вчасно виконувати взяті на себе кредитні зобов'язання й отримати ресурси на реалізацію пріоритетних проектів», – каже менеджер відділу консультацій з нерухомості компанії Ernst & Young Елеонора Мельник.

Укладаючи реальні угоди, продавці готові торгуватися. На 1 липня середня ціна пропозиції сотки під забудову в Київській області становила близько \$4173 (дані порталу realt.ua), при цьому

середня вартість угод не перевищувала \$3500 за сотку. Таким чином, купуючи ділянку площею десять соток, можна отримати дисконт \$6 тис. За словами аналітиків Ernst & Young, різниця між ціною, заявленою продавцем, і ціною реальної угоди іноді сягає 25–30%. При цьому на земельному ринку майже відсутні великі та середні угоди, а тому цінові тенденції визначають поодинокі дрібні. «Якщо торік ми щомісяця фіксували по кілька тисяч укладених договорів купівлі-продажу ділянок, то цього річчї середньомісячні показники ледве сягають двох сотень», — каже провідний аналітик компанії SV Development Сергій Костецький.

Найзапитаніші земельні наділи під будівництво — по 6–12 соток на відстані до 40 км від центру Києва із добре розвинутою інфраструктурою. Директор агенції нерухомості «Валіон» Артур Пилипчук запевняє, що попиту на сільськогосподарські ділянки майже немає (у 2006–2008 роках їх активно купували за напівлегальними схемами для зміни цільового призначення).

ДАХ ЗРИВАЄ

Паралельно із земельними наділами дешевшають котеджі, які дрібні девелопери не встигли продати до початку кризи. За інформацією учасників ринку, будинок площею 100 м², розташований на відстані 40–60 км від центру столиці, зараз можна придбати за \$45–85 тис. (ще восени 2008 року ціна таких об'єктів не опускалася нижче ніж \$100–150 тис.).

Суто з фінансового погляду купувати готовий котедж вигідніше, ніж будувати з нуля. Директор проектно-будівельної компанії «Буднік-Груп» Максим Буднік оцінює вартість зведення квадратного метра житла без оздоблення у \$300–400 (включно з роботою). Таким чином, будинок площею 100 м² обійдеться у \$30–40 тис., але без урахування ціни ділянки та комунікацій. Приблизно стільки само коштують готові об'єкти. Послуги будівельної фірми-підрядчика збільшують вартість квадрата житлової площі щонайменше вдвічі — директор з маркетингу компанії «Архітектура та Технології» Андрій

БУДУЙ – НЕ ХОЧУ
Вартість сотки землі під будівництво у Київській області

Бондарев оцінив квадратний метр у \$700.

Проте девелопери запевняють, що, попри позірну привабливість готових ко-

теджів, доцільніше купувати земельний наділ, на якому потім зводити будинок. «Звісно, простіше придбати готовий котедж. Однак у такому разі з часом можуть виникнути питання до якості матеріалів, з яких він зведений, та кваліфікації будівельників. Спекулянти, які будували об'єкти на продаж, зазвичай не надто переймалися їхньою якістю», — застерігає Максим Буднік.

А ось Артур Пилипчук радить не поспішати будувати і звертає увагу на замські котеджі, які представники середнього класу зводили для себе. «Зазвичай ті, хто потрапив у скрутне становище під час кризи у зв'язку з необхідністю гасити іпотечний кредит або рятувати власний бізнес, активно продають замські будиночки і дачі. Їх можна купити за ціною, навіть ниж-

чою від собівартості», — переконаний експерт.

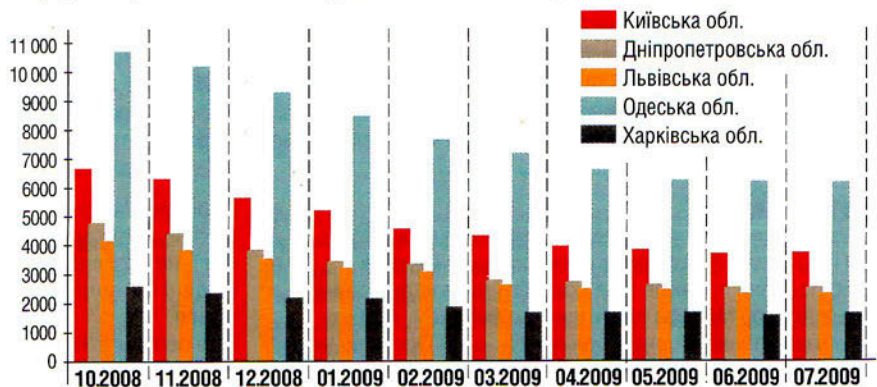
НА ДНІ

Коли ціни досягнуть дна? Це запитання, безперечно, є найактуальнішим на ринку землі та приміської нерухомості. Ріелтери і продавці намагаються переконати, що ціни ось-ось почнуть зростати або вже навіть повзуть угору, щоб стимулювати потенційних покупців. «Ціни досягнуть дна у вересні, до грудня вони коливатимуться в межах 1–5% залежно від розташування ділянки чи об'єкта. Проте вже з січня 2010 року ми очікуємо подорожчання землі», — прогнозує Сергій Костецький. Проте більшість опитаних **Тижнем** експертів доволі скептично ставляться до будь-яких точних прогнозів і утримуються від конкретики. Загальна думка — до дна ще далеко. Про це свідчать і очікування споживачів: за даними опитування порталу realt.ua, учасники ринку (покупці й продавці) вважають, що найнижчого рівня ціни слід очікувати не раніше ніж восени 2010 року.

«Падіння триває, і доволі складно прогнозувати, коли ціни на земельні наділи та об'єкти нерухомості сягнуть найнижчої позначки. Про зростання ціни не може бути й мови без стабілізації глобальної економіки та нового припливу дешевих фінансових ресурсів в Україну. А цього марно очікувати раніше 2011 року», — запевняє Елеонора Мельник. «Упевнений, що ціни на ринку землі ще нескоро досягнуть дна», — каже пан Пилипчук. — При цьому ділянки дорожчатимуть в останню чергу, після того як буде зафіксовано зростання ціни на житлові та комерційні об'єкти. Зараз земельні наділи — найменш ліквідний актив». ■

ЦІНОВЕ ПІКЕ

Середня вартість сотки землі у деяких областях України, \$

За даними консалтингової компанії SV Development

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ» (МФВ)

Програма «Посилення впливу громадянського суспільства» у співпраці з LGI-OSI (Будапешт)

ОГОЛОШУЄ

ТЕНДЕР

«Сприяння реформуванню системи
місцевого самоврядування»

Мета тендера – сприяти залученню представників громадськості до проведення в Україні реформи системи місцевого самоврядування.

Учасники тендера – громадські організації, а також їхні коаліції, мережі, об'єднання, що мають досвід діяльності у сфері місцевого самоврядування.

Обов'язкові умови тендера

У межах тендера буде підтримано одну проектну пропозицію, що міститиме комплекс заходів, спрямованих на залучення представників громадськості до створення концепції реформи місцевого самоврядування та вироблення політики з її реалізації, популяризації та формування позитивного ставлення неурядових організацій і широким кіл громадськості до ідеї та цілей реформи.

Проектна пропозиція має передбачати підтримку реформування системи місцевого самоврядування України і складатися з дослідного, законопроектного та координуючого (у разі залучення до реалізації проекту регіональних громадських організацій як партнерів) елементів.

Дослідна частина проектної пропозиції має аналізувати новітню історію (1991–2009 роки) проведення реформи місцевого самоврядування в Україні (хто, що і мотивуючись чим пропонував зробити у цій галузі), причини невдач, особливості сприйняття проблеми реформування місцевого самоврядування громадянами України (уявлення, стереотипи, побоювання), характер висвітлення цієї проблеми у ЗМІ, найпоширеніші аргументи опонентів за і проти проведення реформи, позиції провідних політичних сил щодо реформи місцевого самоврядування (положення партійних програм,

виборчих об'єднань, заяви партій/блоків та їхніх лідерів, внесення законопроектів, голосування стосовно дотичних законопроектів у Верховній Раді України III–VI скликань), органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, їхніх асоціацій, а також направлення експертно-аналітичних установ, що досліджували цю проблематику.

За результатами реалізації проекту мають бути підготовлені аналітичні матеріали, що характеризуватимуть проблеми сучасного стану місцевого самоврядування в Україні й міститимуть рекомендації щодо їх вирішення, а також потрібні для реформування цієї галузі (на думку авторів проектної пропозиції) проекти законів та інших нормативно-правових актів. У проектній пропозиції має бути чітко визначений конкретний та узгоджений суб'єкт законодавчої ініціативи, через якого планується винести на розгляд Верховної Ради України підготовлений законопроект (законопроекти).

Проектна пропозиція має передбачати надання методичної та консультативної допомоги громадським організаціям, що працюватимуть за цим напрямом у регіонах України (у разі реалізації проекту в коаліційній співпраці), координацію заходів місцевих громадських організацій, а також широке публічне обговорення результатів проведеного дослідження, підготовлених у межах проектної діяльності нормативно-правових актів (з визначенням конкретних форм і предмета обговорення), інформування громадськості про хід реалізації проекту (форми та способи оприлюднення результатів поточної діяльності за проектом, заплановані публічні заходи тощо) та його результати (зокрема, через обов'язкове проведення початкової та підсумкової прес-конференцій).

ПРОСИМО ВЗЯТИ ДО УВАГИ!

Максимальний термін реалізації проекту не може перевищувати 12 місяців.

Організація, що подає проектну пропозицію на тендер, має відповідати таким вимогам:

- 1) бути зареєстрованою громадською організацією, що має статус юридичної особи не менше ніж два роки (на момент подання проектної пропозиції);
- 2) статут (положення) організації має передбачати наявність видів діяльності у сферах, що відповідають або є близькими до напрямку тендера (міське самоврядування, вдосконалення законодавства тощо);
- 3) мати досвід реалізації/координації проектів реформи місцевого самоврядування;
- 4) мати публікації щодо проблем місцевого самоврядування та його реформування;
- 5) мати досвід участі в підготовці нормативних актів у сфері державного управління чи місцевого самоврядування;
- 6) мати досвід проведення успішних лобістських кампаній з просування підготовлених нормативно-правових актів на загальнодержавному та/або місцевому рівнях;
- 7) мати власний персонал з досвідом роботи у таких проектах, а також можливість залучення до роботи у межах проекту висококваліфікованих експертів;
- 8) мати обладнане власне чи орендоване приміщення з доступом до інтернету, а також свій сайт або можливість розміщувати інформацію на сайті організації-партнера.

До проекту обов'язково потрібно додати:

- опис структури, методології та інструментарію дослідження, яке передбачається провести у межах проектної діяльності;
- план інформаційного супроводу проекту;
- попередній стислий опис нормативно-правових актів, які планується розробити, з чітким визначенням предмета нормативно-правового регулювання;
- копії публікацій, видані учасником тендера

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Проекти з додатками подаються у дев'яти примірниках (один оригінал і вісім копій), а також в електронному вигляді. Під датою подання проектів слід розуміти дату надсилання проекту на адресу МФВ за поштовим штампелем, а також дату його надсилання на електронну скриньку. Проекти, надіслані поштою та на електронну скриньку після зазначеного в оголошенні терміну, не розглядатимуться. Програма не надає грантів політичним партіям, релігійним громадам і приватним (фізичним) особам.

Проекти, надіслані факсом або лише на електронну пошту (без подання друкованих копій, оформлених відповідно до вимог), не розглядатимуться. Подані на тендер матеріали не повертаються і не рецензуються. Про результати тендера буде повідомлено листом. Остаточне рішення щодо проекту перегляду не підлягає. Причини відмови у підтримці проекту не повідомляються. Проекти слід оформлювати за аплікаційними формами тендера й надсилати поштою на адресу:

(його експертами), щодо проблем місцевого самоврядування та його реформування;

– копії проектів чи текстів ухвалених нормативно-правових актів, раніше підготовлених учасником тендера (його експертами) чи за його участю;

– перелік та опис успішних лобістських кампаній з просування підготовлених нормативно-правових актів на загальнодержавному та/або місцевому рівнях;

– копію свідоцтва про реєстрацію громадської організації;

– копію статуту (положення) організації;

– резюме ключових виконавців проекту;

– довідку про наявність в організації власного чи орендованого приміщення, доступу до інтернету та власного сайта, засвідчену підписом керівника організації, а також печаткою організації;

– довідку про доходи організації за 2007 і 2008 роки, засвідчену підписом керівника та бухгалтера організації, а також печаткою організації;

– листи від громадських організацій-партнерів, що засвідчують їхню готовність брати участь у реалізації проекту та характер цієї участі (для проектних пропозицій, запланованих до реалізації у коаліційній співпраці).

Проекти, що не відповідають цим вимогам, не розглядатимуться.

Перевага віддаватиметься проектам неурядових організацій, що реалізуються у співпраці з органами державної влади та їхніми посадовими особами, до компетенції/відання яких належать питання реформування місцевого самоврядування, органами місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами, бізнесовими колами, а також у коаліції з іншими громадськими організаціями, зокрема аналітичного, експертного спрямування.

Максимальний бюджет тендера – \$75 тис.

Останній термін подання проектів на тендер – 10 вересня 2009 року.

Оголошення результатів тендера – 9 жовтня 2009 року.

КОНКУРС

«Громадські центри підтримки реформування системи житлово-комунального господарства»

Мета конкурсу – сприяти проведенню реформи житлово-комунального господарства на місцевому рівні шляхом розвитку діяльності громадських центрів, підтримки реформування системи житлово-комунального господарства.

Учасники конкурсу – громадські організації, неприбуткові ОСББ, органи самоорганізації населення, а також їхні коаліції, мережі, об'єднання.

Пріоритети конкурсу

Проектна пропозиція може передбачати створення нових або підтримку діяльності наявних громадських центрів (організацій), що сприяють реформуванню системи житлово-комунального господарства і діють на місцевому рівні, на базі яких може здійснюватися така діяльність:

– надання консультативних, інформаційних, методичних та інших видів послуг об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та членам ініціативних груп зі створення нових ОСББ;

– надання первинної правової допомоги членам місцевої громади, ОСББ та ініціативним групам у вирішенні суперечок, що виникають у відносинах з органами влади та постачальниками житлово-комунальних послуг;

– навчання членів ініціативних груп, а також активу ОСББ щодо питань створення, організації поточної діяльності, фінансування ОСББ тощо;

– проведення поточного моніторингу якості та обсягів послуг, які надаються населенню в житлово-комунальній сфері, громадського аудиту менеджменту суб'єктів господарювання, що надають житлово-комунальні послуги на місцевому рівні;

– розробка, лобювання нових та вдосконалення наявних актів органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, спрямованих на забезпечення громадського контролю за якістю та обсягами послуг, які надаються населенню в житлово-комунальній сфері, зокрема на створення сприятливих умов для розвитку ОСББ.

ПРОСИМО ВЗЯТИ ДО УВАГИ!

Термін реалізації проекту не має перевищувати 10 місяців.

Проекти, які передбачають проведення моніторингу діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування та/чи громадського аудиту суб'єктів господарювання, що надають житлово-комунальні послуги, як окремий додаток мають містити інструментарій (методи, критерії, джерела інформації тощо) здійснення такого моніторингу та/або громадського аудиту.

Проектні пропозиції, спрямовані на проведення моніторингу та/або громадського аудиту, мають обов'язково включати лобістську діяльність з просування підготовлених пропозицій, нормативно-правових актів тощо в органах місцевого самоврядування.

Якщо в межах проектної діяльності передбачається навчання членів ініціативних груп, а також активу ОСББ, до проекту як окремі додатки мають бути включені попередні варіанти програм запланованих навчальних заходів.

Проекти, що охоплюють розробку нових чи вдосконалення наявних нормативно-правових актів, мають містити їхній стилій опис, а також механізми лобювання прийняття та впровадження, що оформляється окремим додатком.

Проекти мають передбачати проведення широкого обговорення результатів моніторингу діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування та/чи громадського аудиту суб'єктів господарювання, що надають житлово-комунальні послуги, у формі дебатів, громадських слухань та інших публічних заходів.

Проектна діяльність має включати широке інформування членів відповідної громади про хід реалізації проекту (оприлюднення результатів моніторингу та/або громадського аудиту, проведення громадських слухань, публічних дебатів, підготовка проектів нормативно-правових актів, планування та проведення заходів тощо) та його результати (зокрема, через обов'язкове проведення підсумкової прес-конференції).

До проектів, що реалізуються в партнерстві з органами місцевого самоврядування, іншими громадськими організаціями, ОСББ, органами самоорганізації населення, мають бути допущені листи, що засвідчують готовність партнерів до участі в реалізації проекту та характер цієї участі.

У разі подання проекту ОСББ до нього має бути додана копія довідки податкової інспекції, що свідчить про неприбутковий статус відповідного об'єднання.

Проекти, що не відповідають цим вимогам, не розглядатимуться.

Перевага віддаватиметься проектам, що реалізуються у співпраці з органами влади, в коаліції з іншими громадськими організаціями, а також організаціями аналітичного, експертного спрямування, ОСББ та органами самоорганізації населення, зокрема з інших областей України.

Загальний бюджет конкурсу – \$75 тис.

Максимальний розмір гранту – \$15 тис.

Останній термін подання проектів – 10 вересня 2009 року.

Оголошення результатів конкурсу – 15 листопада 2009 року.

Програма «Посилення впливу громадянського суспільства», Міжнародний фонд «Відродження», пров. Бехтеревський, 13а, Київ, Україна, 04053

Проекти в електронному вигляді надсилати за адресою: cs@irf.kiev.ua

Фонд офіційно підтверджує факт отримання проектів листом, який надсилається аплікентам після реєстрації проектної пропозиції у відділі управління проектами МФВ.

Проектні форми можна отримати:

Звичайною поштою, попередньо надіславши запит, за адресою: Програма «Посилення впливу громадянського суспільства», Міжнародний фонд «Відродження», пров. Бехтеревський, 13-а, Київ, Україна, 04053

Телефон: (044) 461-95-00

Веб-сторінка МФВ: <http://www.irf.kiev.ua>

ВІЙНА З ПРИСМАКОМ КОКИ

Нарковійна у Мексиці може затягтися на довгі роки, якщо не втрутяться США. Штати опосередковано долучилися до перетворення Мексики на наркодержаву

АВТОР: Жанна Безп'ятчук

У Мексиці на місцевих радіостанціях офіційно заборонено крутити в ефірі мексиканські наркобалади narcosongido. Втім, у міських нічних клубах завжди можна розшукати їхніх виконавців, які своїм співом відтворюють блиск і жах підпільного світу наркомафії. З приходом до влади 2006 року Феліпе Кальдерона для мексиканських наркокартелів настали скрутні часи. Новий президент країни розпочав рішучу боротьбу з наркоторонами, чия надмірна активність на мексикансько-американському кордоні загрожує національній безпеці не лише Мексики, а й США.

Однак останні масовані атаки наркокартелів, спрямовані проти армії і поліції та організовані одночасно в десяти мексиканських містах, є доказом того, що наркосвіт прийняв виклик містера Кальдерона. У країні триває масштабна нарковійна, і, схоже, в ній не буде переможця.

НАРКОТИЧНИЙ РАЙ

Після ескалації насильства в штаті Мічоакан в середині липня Мексику почали називати failed state, тобто державою, не спроможною контролювати власну територію. У деяких містах штатів Нижня Каліфорнія, Чіуауа, Сіналоа і Мічоакан саме місцеві наркокартелі, а не офіційна влада донедавна почувалися повноправними господарями.

Натомість Феліпе Кальдерон, навпаки, вказує на прогрес у війні з нар-

кобізнесом. Його попередники свідомо не чіпали картелів. Останні звали платити щедру данину чиновникам і поліції. Якщо офіційна зарплата мексиканського поліцейського — \$200–400, то наркокартелі в обмін на лояльність платять щомісяця до \$10 тис.

Мексиканський наркотрафік процвітає насамперед унаслідок коруптованості судів, поліції та військових. Латиноамериканські наркоділки все ще зацікавлені в Мексиці як головній країні транзиту кокаїну. Саме через неї проліг основний маршрут транспортування кокаїну до США. На глобальному рівні Латинська Америка спеціалізується на виробництві саме цього наркотику.

Кордон із США — ось головна перевага мексиканських наркодилерів перед «колегами» з інших країн регіону. По-

УКРАЇНСЬКИЙ ТРАНЗИТ

Країни, з яких налагоджено транзит і постачання наркотиків в Україну

Маршрути транзиту латиноамериканського кокаїну пролягають і через Україну. Кокаїн, вироблений у Латинській Америці, потрапляє в нашу країну водними шляхами, автомобілями, літаками. Також його ввозять із країн Західної Європи, зокрема Іспанії. «Дуже часто міжнародні наркоділки використовують Україну саме як країну транзиту наркотиків іноземного походження. Проте певна частина наркотиків обов'язково залишається в країні», – розповів **Тижню** Олег Шутяк, перший заступник начальника Департаменту боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України. Кокаїн і героїн – це найдорожчі види наркотиків. Сьогодні в нашій країні попит на них зростає. Кордони ЄС захищеніші від наркотрафіку, ніж український. Чи не в усіх пунктах перетину кордону країн Єврозони є спеціальні потужні рентгенівські установки, які можуть просвітити будь-який контейнер. «В Україні на сьогодні таких установок лише 13–15. Є вони, приміром, в Іллічівському порту, – констатує Олег Шутяк. – Але цього для країни з 254 пунктами переходу державного кордону дуже мало. Нарко-торгівці це знають і використовують саме ті країни, де мають великі шанси пройти непоміченими»

НА ФРОНТАХ НАРКОВІЙНИ.
Федеральна поліція затримує, як правило,
дріоних наркоторговців.
Великі наркобарони і далі невловимі

чинці замордували 12 федеральних агентів у відповідь на затримання ватажка наркокартелю La Familia Арнольдо Рueda. Це було попередження: мовляв, така доля чекатиме на всіх, хто посягне на усталений наркоустрій.

НА ВІЙНІ ЯК НА ВІЙНІ

Президент Феліпе Кальдерон таки посягнув, але дуже дорогою ціною. За час його президентства (трохи менше ніж три роки) у нарковійні загинуло близько 11 осіб. До місць дислокації картелів було відправлено 45 тис. військових і десятки тисяч федеральних агентів. Кальдерон майже втричі збільшив чисельність федеральної поліції (з 9 тис. до 26 тис. осіб). Він організував новий Національний розвідувальний центр, який працює над створенням загальнонаціональної бази даних «Платформа Мексика». Ця база має акумулювати інформацію про будь-які злочини у всіх без винятку куточках країни. За Кальдерона почалися перші масові арешти можновладців, звинувачених у зв'язках із наркобаронами. У травні цього року поліція арештувала одразу 27 посадовців, поміж яких мери й суддя.

Мексиканський президент визнає, що фізично винищити наркокартелі неможливо. Натомість потрібно позбавити їх стратегічних ресурсів: зброї, товару та грошей. На боротьбу з нарко-

бізнесом сьогоднішня Мексика виділяє близько \$9 млрд на рік. Для порівняння: США на боротьбу з обігом наркотиків витрачають щороку \$40 млрд. Проте на допомогу саме Мексиці Америка виділяє лише \$400 млн на рік у межах Merida Initiative, програми зі сприяння безпеки в країнах Центральної Америки.

Свого часу адміністрація Білла Клінтона ініціювала «План Колумбія» задля протидії виробництву кокаїну в цій латиноамериканській країні. З початку 2000-х на його реалізацію було витрачено \$6 млрд. Завдяки спільним зусиллям США та Колумбії площі вирощування листя коки зменшилися вдвічі. З огляду на останні події в Мексиці можна очікувати, що США розпочнуть нову масштабну кампанію боротьби з наркомафією. Цього разу в Мексиці можна очікувати, що США розпочнуть нову масштабну кампанію боротьби з наркомафією. Цього разу в Мексиці. Остання самотужки не впрається з проблемою, що має двосторонній характер.

А загалом міжнародні експерти визнають, що торгівля кокаїном є глобальною проблемою, в географії якої Мексика є лише одним із пунктів. Тому локальні наступи на картелі приречені на поразку. На їхнє переконання, треба розробити масштабну міжнародну програму протидії розповсюдженню кокаїну із залученням країн, які називають наркодержавами. ■

перше, вони без особливих проблем купують зброю в штатах, що межують із Мексикою. Зі 107 тис. американських зброярських крамниць близько 12 тис. розташовані поблизу кордону з Мексикою. Наркобарони також відмивають в американських банках кокаїнові гроші. І, нарешті, сама по собі Америка – це колосальний ринок збуту, контроль над яким приносить відповідні прибутки. Оцінки експертів стосовно вартості наркотиків, що транспортуються через Мексику до США, значно варіюються: називають суми від \$14 млрд до \$40 млрд щороку. \$8–24 млрд із цих фінансових потоків повертаються в Мексику. Є за що воювати. Мексиканські наркокартелі славляться граничною жорстокістю і монструозністю своїх розправ як із конкурентами, так і з військами та поліцією. У липні зло-

ПІДНЕСЕННЯ ЄВРАЗІЙЦІВ

У політичному істеблішменті Росії наростають фашистські тенденції

АВТОР: Андреас Умланд,
Інститут центрально- та
східноєвропейських
досліджень (Німеччина)

За останні роки різноманітні форми націоналізму стали невід'ємною частиною повсякденного політичного та громадського життя Росії. Агресивна расистська субкультура зарила частину російської молоді й стала темою досліджень місцевих та міжнародних оглядачів. Діяльність нових праворадикальних організацій на кшталт Руху проти нелегальної імміграції (ДПНІ) нині широко висвітлюється в місцевій та іноземній пресі, її коментують науковці та журналісти. Натомість аналогічні тенденції в російському інтелектуальному середовищі привертають меншу увагу, попри те що їхні наслідки дедалі відчутніші в мисленні й діях російських політичних та громадських лідерів.

Поміж сотень антизахідних публіцистів і теоретиків, які сьогодні презентують свої ідеї на російському медійному ринку, Александра Дугіна та його прихильників можна виокремити як групу найпідприємливіших політичних ідеологів й активістів. Гуртку Дугіна вдалося глибше, ніж його численним конкурентам, проникнути в російські державні органи, ЗМІ, громадянське суспільство та академічні кола.

ІДЕОЛОГІЯ ДУГІНА

На початку 1990-х Дугін був не більше ніж одним із десятків пострадянських маргінальних конспірологів, проте в останні роки він став поважним коментатором і цитованим аналітиком у сучасній світовій політиці загалом та російській зовнішній політиці зокрема. Злет Дугіна розпочався в 1998-му, коли він став офіційним радником тодішнього спікера Держдуми Геннадія Селезньова. Відтоді присутність і вага Дугіна в російському політичному та інтелектуальному житті щороку зростає. З часу заснування громадсько-політичного руху «Євразія» в 2001 році до його головної організації «Міжнародний євразійський рух» (МЄР) нале-

АЛЕКСАНДР ДУГІН. Він каже вголос те, що думають, але не наважуються говорити представники офіційного Кремля

жала низка високопоставлених державних діячів. Поміж них були колишній міністр культури Александр Соколов, голова Комітету в міжнародних справах Ради Федерації Міхаїл Маргелов, колишній радник президента Єльцина і посол у Данії Дмитрій Рюріков та ін.

Причини близькості до Дугіна деяких із цих фігур очевидні, а ось мотиви вступу до МЄР інших залишаються загадкою. У 1990-х Дугін не раз, приховано чи явно, вихваляв міжвоєнний європейський та сучасний російський фашизм. Наприклад, в одній зі своїх перших книжок «Гіпербореїська теорія» (написана 1990-го, але видана 1993-го) він пише: «Там, де є

хоча б крапля арійської крові (яка, до речі, може прийти й не через слов'ян, а через тюркські, кавказькі та, природно, європейські народи), є шанс расового пробудження». Найвідвертіше виправдання фашизму можна знайти у програмних статтях Дугіна «Лівий націоналізм» (1992 рік), де він вихваляє «російський фашизм» як «поєднання природного національного консерватизму та пристрасного бажання істинних змін», та «Фашизм – безмежний і червоний» (1997 рік). Тут він прогнозує, що «цілковито народиться та зміцніє в Росії фашизм правдивий, справжній, радикально революційний і послідовний, фашистський фашизм».

Дугін, щоправда, з очевидних причин дистанціювався від німецького гітлеризму і часто позиціонує себе нині антифашистом. Однак у деяких випадках він не може не визнати важливість Третього Рейху як моделі для власних ідеологічних конструкцій. Наприклад, у статті «Консервативна революція: Третій шлях» (1991 рік) Дугін пише, що «найповнішим і найтотальнішим утіленням (хоча, треба визнати, не найортодоксальнішим) Третього шляху був німецький націонал-соціалізм». Саме представником ідеології Третього шляху Дугін бачить себе в теперішній Росії.

СОРАТНИКИ ДУГІНА

Одним із найвідоміших соратників Дугіна є політичний коментатор Міхаїл Леонтьєв. Чи не найзнаніший російський пропагандист антиамериканізму тільки нещодавно став офіційним членом МСР, хоча брав участь в установчих зборах дугінського руху «Євразія» ще в 2001 році. Готуючи свої регулярні тиради проти Заходу загалом і США зокрема, Леонтьєв, вочевидь, черпає натхнення у дугінських маніхейських схемах. Сам Дугін приваблює обмежене коло політичних активістів і молодих інтелектуалів СНД, але за допомогою таких телевізійних шоу, як «Однако» Леонтьєва, закована форма дугінізму досягає більшої частини російського населення, а також глядачів ОРТ за межами Росії майже щодня.

Неофіційні, але тісні зв'язки з Дугіним має й легендарний телепродюсер та піарник Іван Демідов. Наприкінці 1980-х — на початку 1990-х він став відомим, беручи участь у популярних телепроектах «Взгляд» та «Музобоз». Але в новому столітті Демідов став ведучим націоналістичного телешоу «Русский взгляд» на каналі «Московія» та одним із засновників нового націоналістичного кабельного каналу «Спас», де Дугін веде власну щотижневу програму «Вехі». У 2005 році Демідова призначили головою «Молодої гвардії» — молодіжної організації правлячої партії «Єдина Росія», а в 2008-му — начальником ідеологічного управління її політичного департаменту. За кілька тижнів до цього в інтерв'ю він зізнався, що поява Дугіна була, «безумовно, вирішальним чинником, якоюсь переламною точкою» в його житті й що він має намір використати власні таланти для втілення ідей Дугіна. 1 квітня 2009 року Демідова призначили головою департаменту гуманітарної політики й громад-

ІНША РОСІЯ. Учасники демократичного мітингу в Москві не мають ілюзій щодо спадкоємності сучасних державників

ських зв'язків управління внутрішньої політики Адміністрації президента РФ, а в травні — відповідальним секретарем Президентської комісії з протидії спробам фальсифікації історії на шкоду інтересам Росії.

ТАКТИКА МІМІКРІЇ «НЕОЄВРАЗІЙЦІВ»

Самому Дугіну нещодавно також вдалося глибше укорінитися у громадське життя Росії. Торік його призначили професором соціологічного факультету Московського державного університету, де він тепер очолює Центр консервативних досліджень. Нове призначення дає Дугіну можливість подальшого проникнення в російський мейнстрім шляхом використання авторитетного титулу «професор МДУ» й престижного місця для проведення своїх прес-конференцій та зустрічей.

Те, як активно Дугін використовує термін «консерватизм», є продовженням його ранньої стратегії камуфлювання своєї доктрини термінологією, що відповідає сучасній російській та міжнародній політкоректності. Перебуваючи на маргінесах російського політичного життя у 1990-ті, Дугін публічно описував свою ідеологію як програму «консервативної революції», конструкцію, яку він вживав для визначення фашизму, або ж як доктрину «націонал-більшовизму» — російської версії націонал-соціалізму. На це натя-

кають кольори прапору Націонал-більшовицької партії, засновником якої Дугін став у 1994 році.

Почавши входження в істеблшмент, Дугін змістив акцент на такі терміни, як «євразійство» і «традиціоналізм» для самовизначення, хоча його «неоєвразійська» ідеологія у своїх основних положеннях відрізняється як від класичного євразійства Петра Савіцького та Ніколая Трубецького, так і від інтегрального традиціоналізму Рене Генона і Фрітгофа Шуона. Нині Дугін публічно позиціонує себе поборником консерватизму, хоча його залаштунок довготермінова програма залишається лото революційною.

Зважаючи на глибокі та різноманітні зв'язки Дугіна з найвищими політичними та культурними ешелонами Росії, важко уявити, як можна обмежити його нинішній вплив чи принаймні призупинити його зростання. Водночас нещодавні політичні тексти й дії Дугіна вказують на те, що порівняно з його відверто фашистською фазою початку — середини 1990-х зараз змінилися радше його термінологія і поведінка, ніж його ідеологія та цілі. Якщо Дугіну разом із послідовниками вдасться й надалі збільшувати свій вплив у найвищих російських політичних і громадських колах, нова холодна війна буде мінімумом того, чого слід очікувати світу в наступному десятилітті. ■

Шлях України до ЄС – НАУКА І КУЛЬТУРА

Французький культуролог Жорж Ніва про історичну пам'ять і планетарні кордони Європи

СПІЛКУВАЛИСЯ:

Юрій Макаров, Олена Чекан

ФОТО: Андрій Ломакін

Його біографія не схожа на шлях кабінетного вченого. Швидше на авантюрний роман, у якому на тлі закоханості в літературу були вигнання з СРСР за зв'язок із родиною Пастернака, служба у французькій армії під час заколоту проти де Голля, таємні перекази творів Солженіцина... Зараз він читає лекції в університетах Старого і Нового світу та поміж інших виділяє спудеїв Могилянки.

У. Т. Таке враження, що простір Європи стискається. Не лише через те, що називається навалом варварів та глобалізацією. Стискається простір європейської самосвідомості, ті константи, на які вона спиралася: ідеї громадянського блага й особистого порятунку. Причому ідея громадянського блага актуальна так само, як і 200 років тому, а ось ідея особистого порятунку абсолютно зникла з громадського обговорення європейців.

— Як ви знаєте, християнський спадок вилучили з основних текстів Конституції Європейського Союзу. Це сталося з ініціативи Франції — президент Ширак хотів, щоб у новій Європі іммігранти абсолютно інших культур, надто

мусульманських, могли почуватися в європейському домі, як у рідному, а не в чужому християнсько-юдейському. Тому спільне європейське минуле починається десь із 80-х років ХХ століття. Але далі йти цим шляхом небезпечно: може розпочатися балканізація нашої європейської пам'яті.

У. Т.: Замовчування минулого так само небезпечно, як і педалювання цих подій. Невідомо, що швидше призведе до балканізації: хворобливий інтерес до цих питань чи їх цілковите ігнорування.

— Нашу пам'ять багато в чому формують ЗМІ. Саме вони якісь теми обирають, а якісь — виключають. Примирення між Францією та Німеччиною — фундамент нашої нової пам'яті. Але для нашої молоді це вже повітря, фікція. Якась війна, про яку навіть батьки не можуть їм нічого розповісти. Повстання в Будапешті, Солідарність... Східна Європа звільнилася від радянського ярма, але й це вже минулося, хоча й більше відчувається. Ще одна дуже важлива сторінка європейської пам'яті — Катинь. Те, що на Нюрнберзькому процесі не відкинули цієї радянської брехні, що союзники СРСР прийняли її, теж багато про що свідчить. Як жити з цією пам'яттю?

У. Т.: Історія брехні — це так само цікаво, як і історія пам'яті.

— Авжеж, бо пам'ять завжди містить багато брехні. Неправда — головний критерій пам'яті. Як, приміром, хрещення Франції королем Людовиком. Коли Папа Іван-Павло II приїхав до нас і зібрав величезну кількість людей під Реймсом, він сказав: «Франціє, що ти зробила зі своїм хрещенням? Ви ж усі безбожники. Ви не хочете включити християнський спадок ані до своєї, ані до загальноєвропейської конституції». Вибухнув страшний скандал: яке право має Папа нав'язувати нам своє бачення нашої історії? Навіщо нам давнє, віджиле розуміння Франції як старшої дочки католицької церкви? Для Франції це означало б відмову від світськості, притаманної нашому суспільству.

У. Т.: Наприкінці ХХ століття категорії добра і зла втратили свою первинну генезу, й між добром християнина, католика, протестанта, православного, юдея і добром атеїста вже не було жодної різниці. Та ось у Європі з'явився мусульманський еле-

мент, і з'ясувалося, що поняття добра та зла дуже навіть визначаються релігійним, культурним, світоглядним, історичним тлом, бо добро християнина або добро юдея цілком може не збігатися з добром мусульманина.

— Звичайно, добро залежить від якоїсь духовної вертикалі. Якщо поза нами якась третя особа буде Господь Бог, або Бог Канта, або Бог Христа, то добро стає хитким, хоча Камю довів, що є таке поняття добра, яке твориться колективною працею праведників. У

Християнський спадок вилучили з основних текстів Конституції Європейського Союзу

нас поки що поверхове ставлення до мусульманства, тому що воно визначається не нашими великими ісламознавцями, а найчастіше просто присутністю чужих нам людей у наших містах, передмістях: Манчестері, Ліоні або Страсбурі...

У. Т.: Вони присутні не лише у передмістях. Вони присутні у самісінькому серці Манхеттена, де були вежі-близнюки. Це місце реально відчувається як присутність ісламського світу.

— Головна проблема не в ісламі у Європі, а в християнстві у Європі, точніше, у відсутності християнства в наших країнах. Коли у Західній Європі з'явилася достатня кількість мусульман — віруючих людей, які справді живуть за законами своєї релігії, наше суспільство почало відчувати якесь нерозуміння і роздратування. У дехристиянізованому європейському співтоваристві давно відсутня релігійна переконаність, і на цьому тлі з'являється переконаність мусульман, а ми не знаємо, як на це реагувати. Ми кажемо: це фанатизм. Але ж це слово можна за-

стосувати до наших бабусь і дідусів, які теж були фанатиками, тобто віруючими. Безформність нашої свідомості і є нашою головною проблемою, а не іслам. Іслам не так вже й багато вимагає від своїх послідовників: лише або-або. Від нас, на жаль, це давно пішло.

У. Т.: Але наші дідусі й бабусі не висаджували в повітря...

— ...Ваші дідусі й бабусі були релігійно нетерпимими і виселяли духовборів до США, а смугу осілоїсті приїмали як норму, а їхні дідусі й бабусі вели жорстокі релігійні війни. Як, до речі, й усі наші предки. Просто ми не хочемо пам'ятати цього.

У. Т.: Щодо невіри, скажімо, французької і невіри української. У них різні історія, різні причини, у чомусь вони збігаються, чимось різняться.

— Наявність різних християнських віросповідань на території України — це доказ толерантності, що є в Україні. У Росії цього елемента немає, бо там є домінанта російського православ'я. А в домінуванні є небезпека збочити зі справжнього християнського шляху. Це вже сталося з православ'ям від Петра I до Собору 1917 року, коли під п'ятою держави православ'я було функціонером на службі влади. Зараз православ'я частково визначає ідентифікацію російського народу, який втратив передусім імперію, бо СРСР також був імперією. Західний атеїст — і, гадаю, український також — у своїй масі має ерзац-релігію, тобто захист прав людини, і він вірить у цю релігію. Але вона має суттєвий недолік: людина бачить дефект не в собі, а в сусіді. Ця ерзац-релігія кардинально відрізняється від правдивого християнства, адже сповідь починається все ж таки із себе, а не із сусіда... ■

Біографічна нота

Народився у м. Клермон-Ферран (Франція) у 1935 році. Закінчив Еколь Нормаль і Сорбонну. Стажувався в Оксфорді та МДУ. Служив в армії в Алжирі. Був поранений. Має нагороди. Кавалер ордена Почесного легіону. Професор Женевського університету з 1974 року. Директор Європейського університету Женеві з 1997 року. Науковий співробітник центрів Гарварду і Стенфорду. Член багатьох редколегій видавництва і часописів Європи, зокрема «Файар» (Париж), «Вік людини» (Лозанна), «Магазин літерер» (Париж), «Журнал де Женев» (Женева), «Континент» (Москва), «Звезда» (Санкт-Петербург), «Вестник Европы» (Москва). Член численних наукових асоціацій Нью-Йорка, Лондона, Парижа, Санкт-Петербурга, Москви. Член іноземної колегії Києво-Могилянської академії. Мешкає у Швейцарії.

У. Т.: Україна дуже гостро, навіть по-дитячому, з образою сприймає те, що на неї не чекають у Європі. Та додається ще один критерій: чому Україну – ні, а Румунію або Литву – так?

— Дозвольте невеличкий відступ. Я нещодавно прочитав напрочуд цікаву книжку французького історика Марка Ферро про роль образ і злопам'ятства в історії. Це почуття злопам'ятства відіграє неабияку роль в історії Росії. Наприклад, Росія відчувала образу і злопам'ятство до підкорених польських територій, бо на околицях імперії культура була набагато вищою, ніж у самій Росії. Польська література розпочалася на 200 років раніше від російської. Хоча, звичайно, можна вигадати російський Ренесанс, як це зробив мистецтвознавець Алпатов.

У. Т.: Ви маєте на увазі Андрея Рубльова?

— Так, Алпатов доводив, що в Росії був Ренесанс, але дуже прихований. Він хотів витягти із затінку забуті фігури, і це також є доказом образи й злопам'ятства. Що ж стосується критеріїв, чому Україна – ні, а Румунія – так... Я впевнений: це питання часу. І переконаний, що Україна, враховуючи ваш багатство в чому неоціненний і невідомий європейцям культурний та науковий потенціал, увійде в Європу саме шляхом культури і науки. До того ж у вас двомовна культура, яка містить у собі європейський принцип дво-

лося і навіть багатоголося... Що ж стосується відносин Росії та Європи, гадаю, що Україна може навіть стати містком між Європою та Росією. Культурним містком.

У. Т.: Що зараз, на ваш погляд, відбувається з Росією? Років 25 тому навіть у страшному сні не могло наснитися, що Солженіцин може довірливо розмовляти з Путіним... Справа минула, але для розуміння нинішньої ситуації в Росії знакова. А ще цілковита відсутність авторитетів... Раніше ми знали, що є Сахаров, є Солженіцин, є Трифонов, Окуджава хоча б...

— Згадаймо полеміку Солженіцина із Сахаровим початку 1970-х років – це один із великих моментів європейської історії. Сахаров казав, що потрібна цілковита демократія, а Солженіцин відповідав: не думаю, не впевнений, нехай буде легкий авторитаризм. Головне – свобода сумління. І Росія

Творчий доробок

Основні праці:

«Про Солженіцина» (Лозанна, 1974 рік);
«Солженіцин» (Париж, 1980 рік);
«Завершення російського міфу» (Лозанна, 1982 рік);
«Російські враження» (Лозанна, 1993 рік);
«Погляд на Росію з Лан-Віля: роздуми про труднощі виходу з тривалого деспотизму» (Париж, 1999 рік);
Переклади французькою мовою Пушкіна, Гоголя, Цветаєвої, Солженіцина, Сінявського, Белого, Бродського тощо.

досягла цієї свободи сумління. У росіянина сьогодні є свобода сумління, якщо він цього хоче. Є свобода інформації, якщо він цього хоче. Тут дуже важливе це припущення. Бо щоб отримати інформацію, треба увійти в інтернет, а не всі росіяни мають до нього доступ. Або слухати радіо «Ехо Москви» – це єдине, що залишилося з поліфонії. А ось література, есеї – тут цілковита свобода, і це дивно.

У. Т.: Дивно?

— Дивно порівняно з попередньою історією. Я ж бо розпочав свої спостереження з 1956 року, з моменту тієї легкої відлиги... Що відбувається зараз, я не розумію. Звичайно, в Росії є якийсь дуже маленький прошарок людей, які почувуються європейцями, в той час як усі інші – ні. Навіть поміж моїх колег. Я бачу людей, які вважають, що майбутнє Росії – це більше світ, аніж Європа. Що Європа з її некерованою поліфонією, яка інколи призводить до безпорадності, – це не для Росії. Європейське суспільство – полікультурне, полірелігійне, де толерантність є головним критерієм моральних, сексуальних, релігійних засад, – це шлях не для Росії, і вступ Росії до європейської родини не в її інтересах.

У. Т.: Таке враження, що чим більше Україна розвертається в бік Європи, тим менше порозуміння з Росією й тим більшою стає прірва між Україною та Росією... Ви справді вірите в Україну як у ланку, яка може пов'язати Європу і Росію?

— Гадаю, можна побудувати новий тип відносин Європи з Росією, оскільки той кордон, який Росія спорудила, такий неоковирний, такий... якесь «лінія Керзона». З одного боку, Європа, а з іншого – демонізована Білорусь, Росія. Я розумію, що Росія не готова прийняти критерії ЄС, але все ж сподіваюся, що це не триватиме довго. Роль України в цьому процесі дуже важлива. Не можна спрощувати, не можна розвиватися без тривалої перспективи. А тривала перспектива – це розуміння, чим є Європа, до яких кордонів ми маємо її розширити. Ми хочемо, щоб це було місцем якихось спільних правил гри або чимось більшим, на планетарному рівні, поряд з Америкою, Китаєм. Це дуже суттєва проблема. Я ніколи не чув, щоб ці питання обговорювалися в Європарламенті або на загальноєвропейських виборах, але про це вже слід говорити. ■

ПОГЛЯД

АВТОР: Олена Чекан

МЕРТВІ БДЖОЛИ

Коста дель Соль

Криза як тест належності до цивілізації

Завмерлі стріли баштових кранів, тиша збезлюднених будмайданчиків, глухі кути недобудованих доріг. Рідний український пейзаж. Ми так при звичаїлися до нього, що майже не помічаємо. Спочатку перебували в ейфорії незалежності й училися співати національний гімн, потім тягали кравчучки, будували «піраміди» й трасти, стояли на Майдані. Аж тут невдовзі й криза пристигла. І дуже вчасно, бо тепер наша руїна нарешті отримала політкоректне, легітимне й, що дуже важливо в передвиборчу добу, заспокійливе пояснення:

КРИЗА.
Інша річ – бабуся Європа й особливо її «всесоюзна здравниця» – південь Іспанії. Десь із 60-х років минулого століття середній клас європейських країн відкрив для себе цей сонячний вирій із незайманим морем і випаленими пагорбами. А до нього отримав ще й казковий бонус на кшталт архітектурно-мистецьких скарбів Гранади, Кордобі й Севільї, врацішню росу, що райдугами обіймає білі крихітні містечка, шаленство кориди й фламенко, неймовірно смачну їжу й вишукані вина. І все це за копійки. Тож не дивно, що незабаром усе узбережжя перетворилося на суцільний будмайданчик. Бідні рибальські села ставали фешенебельними курортами, сухі пагорби вкрилися соковитими килимами для гольфу, а безкінечні пляжі прихистили сотні тисяч блідошкірих європейців. І хоча ціни на нерухомість почали зашкалювати, а новобудови мусили видряпуватися горами все далі й далі від краю моря, будівельний бум набрав таких обертів, що вже в наш час спо-

кійно проковтнув до півмільйона українських гастарбайтерів, які включилися в розбудову загальноєвропейського раю. Все скінчилося минулої осені.

Шок. Не люблю цього слова й зазвичай не вживаю. Але тільки воно, та й то не повною мірою, може відобразити побачене наразі: завмерлі стріли баштових кранів, тиша збезлюднених будмайданчиків, глухі кути недобудованих доріг. Тобто звичний український пейзаж.

Ключові слова цього літа на Costa del Sol (Березі сонця): *se vende, se alquila* – продається, здається. Їх можна побачити наліпками на вікнах недорогих апартаментів, на огорожах розкішних вілл, на вітринах давно зачинених офісів із продажу нерухомості, на склі припаркованих автовок. До речі, автосалони вщерть забиті виставленим на продаж секонд-хендом. Елітні «мерси», ручного збирання гоночні «брабуси», кабриолети «мазератті» й «феррарі», позашляховики «порше кайєн» із пробігом у 5-7 тисяч кілометрів пропонують за €50-70 тисяч – сміховинними для машин такого класу цінами. Їхні власники з далеких шведії та британії ладні отримати хоч якісь гроші, аби залагодити свій розхитаний кризовий бізнес.

Так само знецінюється й нерухомість. Особливо віпівського класу. Те, що рік тому наввипередки хапали за €6 млн, зараз коштує €1,3 млн, а покупців катма. І ми з іспанськими друзями об'їжджали покинуті вілли їхніх знайомих, аби трохи вивітрили затхлий дух, приборати павутиння, розчистити зарослі травною доріжки й по-

лити зів'ялі рослини. Бо заможні ще вчора європейці нині вже не в змозі щомісяця платити тисячу євро за обслуговування своїх котеджів. Теперішніх статків їм ледь вистачає на банківські внески, бо зазвичай така нерухомість купувалася на іпотечні кредити.

Марбелья, столиця «золотої милі» Costa del Sol, приголомшує напівпорожніми кафе й казино, знижками у 70-90% на брендовий одяг, взуття й прикраси. На її легендарній мармуровій набережній замість пульсуючої вдень і вночі навали безтурботного люду – поодинокі перехожі. А в порожньому ресторані п'ятизіркового готелю Puente Romano, куди ми зайшли випити охолоджений фреш, офіціант не зміг дати решту з €200, тож мусили шукати дріб'язок по кишенях. «У Європі криза», – вкотре пояснюють іспанські друзі й цікавляться: «А як у вас?» Мовчимо.

Бо як пояснити, що на тлі занедбаних чорноземів і вічних недобудов Батьківщини й далі жирують хазяї українського життя. Бо й самі хотіли б зрозуміти, яким казковим чином усупереч усім законам економіки на Обухівській трасі й зараз зводять палаци за двоповерховими парканами, чому переповнені найдорожчі ресторани й нічні клуби. Всесвітня криза не стала чинником життя наших нуворишів. Для пересічного ж люду кризи й поготів немає – він у ній живе завжди.

І цей феномен укотре доводить, що Україна наразі не має жодного стосунку до сучасної цивілізації, хоча, як стверджують деякі оптимісти, й розташована в центрі Європи.

МІСЦЕ ПІД ПІВНІЧНИМ СОНЦЕМ

Українські освітяни вчать росіян російської мови біля Полярного кола

АВТОР: Альона Мельник

Українські заробітчани в Росії — не тільки будівельники і продавці. У Ямало-Ненецькому автономному окрузі РФ вже багато років живе ціла діаспора українських освітян. Дев'ять місяців на рік вони працюють у складних умовах Півночі, а влітку приїжджають додому — зустрітися з рідними і пробачити справжнє літо. Щоправда, цього року українці можуть на Ямал і не повернутися — Росія скорочує квоту на працівників-іноземців.

УКРАЇНЬСЬКА ПІВНІЧ

Лариса Слободяник ніяк не натішиться українським повітрям: «Воно так пахне, воно таке чудове! Доки не поживеш на Півночі, де постійний брак кисню, цього не зрозумієш». Родина Слободяників приїхала на літні канікули до рідного Монастирища на Черкащині. Лариса та Сергій у Росії працюють уже 12 років, потрапили туди, як і всі, через знайомих. «Вдома жити на дві вчительські зарплати було важко, — згадує Лариса. — А тут з Аксарки телефонує колишній співробітник, який став там директором школи. Каже: приїжджайте, для хоро-

ших спеціалістів місця є, платять утричі більше, та ще й «північні» надбавки дають. Ми думали, що поїдемо ненадовго, заробимо грошей і повернемося. А вийшло, як у ямальській пісні: «Люди разные сюда приезжают на полгода — остаются навсегда».

У школі-інтернаті, де Лариса викладає російську мову та літературу, а її чоловік Сергій — фізкультуру, працюють ще шестеро українців. В інших школах Аксарки та сусідніх селищах вихідців з України теж багато, всіх і не порахуєш.

У РФ знайшли собі місце близько половини всіх українських заробітчан (майже 1,5 млн), при цьому 12,8% з них мають вищу освіту, 6,4% — професіонали, фахівці або технічні спеціалісти. Згідно з Усеросійським переписом населення 2002 року в Ямало-Ненецькому автономному окрузі 13,03% населення (66 080 осіб) становлять українці. Для порівняння: ненців тут проживає лише 5,21%, хантів — 1,76%, комі — 1,22% населення. Україна — основний експортер заробітчан до регіону (83% усіх іноземних працівників на Ямалі — українці). Крім учителів у ЯНАО працюють газовики, лікарі, технічні спеціалісти з України.

Робота в українських вчителів на Ямалі специфічна, адже половина

учнів — представники корінних кочівних народів — ханти, ненці, комі. На початку навчального року батьки оленеводи привозять дітей до школи, а самі вирушають на пошуки нових пасовиськ для оленів. Учні ж на дев'ять місяців залишаються в інтернаті — намагаються опанувати ту саму програму, що й інші російські школярі. Знання даються їм нелегко: кочівники дуже здібні до ремесел і малювання, але не до шкільної науки.

«Нас спочатку дивували звичаї та ментальність корінних жителів. Вони мовчазні, але дуже темпераментні, — розповідає Ніна Завертана, яка два роки працювала у селищі Білоярськ Приуральського району. — Вони за просто п'ють гарячу кров щойно вбитих оленів, їдять заморожене сире м'ясо. Усе це здавалося чимось неприродним, але з часом ми при звичаїлися до них, а вони — до нас».

ДІСТАЛИ ЗА ГАЗОВУ ВІЙНУ

Українців, які залишаються працювати на Ямалі, вабить висока зарплата, в рази більша, ніж на Батьківщині. Якщо економити й отримати оздоровчі виплати, можна влітку привезти додому чимало грошей. За кілька років роботи на Півночі сім'ї вчителів заробляють на квартири у великих містах

КОМПЕТЕНТНО

Елла Лібанова, директор Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України:

Не думаю, що після скорочення квот на працівників-іноземців у Росії українські заробітчани масово повернуться додому. Найімовірніше, просто перейдуть на напівлегальні умови праці. Адже в Україні вони будуть зму-

шені знову шукати роботу. Щоправда, рівень безробіття в нас зараз не дуже високий, тому чимало фахівців, які в Росії працювали за спеціальністю, зможуть знайти вакансію і в Україні. Нефахівцям буде складніше.

Цілком можливо, повернувшись із Росії, багато хто знову вирушить на пошуки роботи, але тепер до інших країн. Це люди особливого «психотипу заробітчанина». Однак якщо до Росії вихати було порівняно легко, то з іншими країнами складніше — доведеться вчити мову, звикати до зовсім іншого середовища. Не всі до цього готові.

МОВНЕ ПИТАННЯ.

Чотирічний Ваня не може второпати, чому в Салехарді не розуміють української мови

ВЧИТЕЛЬКА ОЛЕНЕВОДІВ. Українка Лариса Слободяник і рада б повернутися на Батьківщину, проте в Росії вчителям платять значно краще

України або на будівництво приватних будинків у містах маленьких.

Крім зарплати, приваблює, власне, краще ставлення до освітян: школи нові або дуже добре відремонтовані, є вся необхідна техніка, вчитель може зреалізувати свої професійні амбіції. Ніна Завертана пригадує відкриття нового інтернату на Півночі, де вона працювала заступником директора з виховної роботи: «Коли обирали інтер'єр класних кімнат, директор підходив до вчителів і питав про побажання. Цікавився навіть, якого кольору горщики для вазонів ми хочемо. Та якби нашим вчителям і нашим дітям в Україні таке ставлення, таку матеріальну базу!»

Нерідко українцям довіряють високі посади в школах, управліннях освіти, навіть місцевих адміністраціях. Щоб отримати таку роботу, доводиться приймати російське громадянство. Частина заробітчан погоджуються. Однак багато хто не хоче відмовлятися від українського паспорта навіть в обмін на зручне соціальне становище громадянина РФ.

Тим, хто не хоче змінювати громадянства, доводиться сповна відчувати наслідки негараздів у відносинах між Україною та Росією. Цього

року після газової війни і конфлікту в Грузії звільнили частину посадовців — вихідців з України, а днями заступник міністра охорони здоров'я та соціального розвитку РФ Максим Топілін заявив про скорочення квот на кількість працівників-неросіян. Дехто з українських вчителів побоюється, що восени роботи для них може і не знайтися.

«УКРАЇНА – ЦЕ РАЙ»

Найбільша проблема усіх «північників» — туга за домом. «Тепер ми знаємо, що Україна — це справжній рай! — зізнається Лариса Слободяник. — Ми давно повернулися б, але що нас тут чекає? Безробіття або мізерна зарплата».

Ларисин чотирирічний син Ваня народився в Салехарді, але у свідомості про народження записано: національність — українець. Потрапивши у дитсадок, хлопчик і далі розмовляв тільки українською, яку звук чути вдома від батьків. Спілкуватися російською погодився тільки після того, як усвідомив: його рідну мову тут просто не розуміють. Ваня чекає літніх місяців як найкращого свята і ще в маршрутці дорогою з Києва починає ра-

дісно вигукувати: «Моє літо! Моя Україна!». Тут на брата чекає старша сестра Яна. Це ще одна причина, чому Лариса і Сергій особливо сумують за домівкою: їдучи на Північ, залишили доньку на бабусю з дідусем.

Українці банально сумують за звичайним помірним кліматом. «На Півночі холодно і дуже гарно. Сніг під ногами рипить, як у старих фільмах, навіть північне сяйво буває, хоч і не таке яскраве, як малоють у книжках. Ось тільки як не крути, а вдома краще. Тут усе рідне», — каже Ніна Завертана. Востаннє на Ямалі вона була три роки тому і повертатися туди поки що не планує. ■

ДО РЕЧІ

Історія заробітчанства українських учителів в Росії сягає XVII століття. Спочатку українці приватно навчали царських дітей, вони ж заклали першу організовану школу. З 1721 року експансія наших співвітчизників і їхньої системи викладання в Московію стає масовою — про неї пише в «Історії української церкви» Іван Огієнко: «І українці пішли в Москву в великому числі, і перенесли туди свою педагогічну систему». Перші букварі та підручники для російських шкіл написали саме українці, вони ж привезли із собою граматику, яка лягла в основу російської літературної мови, — це була відома граMATика Мелетія Смотрицького 1619 року. Вплив наших співвітчизників на російську освіту та літературу — як світську, так і духовну — не послаблявся аж до XIX століття.

РТУТНІ ПЕРЕДМІСТЯ

Микитівське «срібне море» ртуті під Горлівкою не збагатило Донбас, а стало ще однією депресивною плямою на обличчі регіону

АВТОР: Костянтин Раковський
ФОТО: Макс Левін

Підручники з географії радо нас переконують, що Микитівське родовище в Україні займає друге місце у світі після іспанського Альмадена за покладами ртуті. Діти у школах старанно обводять олівцями промисли «срібної води» на контурних картах Донецької області. І тільки мешканці Горлівки знають, наскільки все це далеко від дійсності. Насправді ж ртутне виробництво тут ось уже 15 років стоїть, перетворюючись із колись дохідного, але шкідливого підприємства на одну

з найбільших екологічних небезпек Сходу України.

КРЕМЛЬ ПРИ БАЗАРІ

На те, що залізниці на Донбасі прокладені як завгодно, але тільки не так, щоб було зручно пасажиром, вперше звернув увагу ще Чехов під час своєї поїздки із Таганрога до Святогір'я. Він ляв «всяческіе Бахмути, Изюмы, Лисичански, Лугански и прочие пакости» за хаотичне розташування, що унеможлиблює прокладання між ними зручних маршрутів.

Таку саму оцінку можна дати і багатьом сьгоднішнім залізничним станціям Сходу України. Наприклад, щоб потрапити з Києва до Горлівки, потрібно вийти на станції «Микитівка», попри те що є зупинка «Горлівка», але зовсім в іншому кінці чималенької місцевої агломерації.

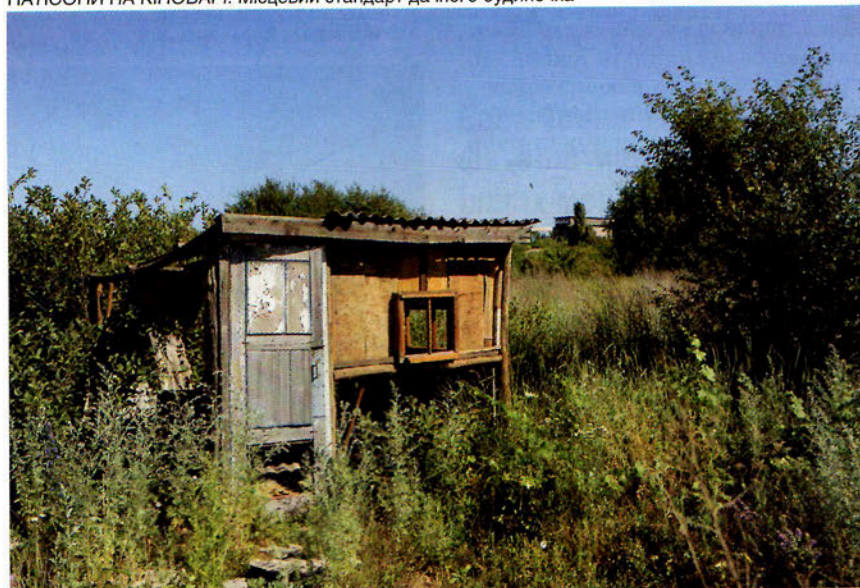
Розпечене і сухе повітря нагадує, що ми таки на степовому Півдні України. Як і в багатьох південних містах, просто за вокзалом тут вирує чималенький базар. Асортимент типовий, але колоритності йому надає стіна — копія московського Кремля з характерними зубцями, воротами і навіть — о, диво! — справжнісінькими плитами-похованнями, точно такими, як за Мавзолеєм Леніна. На плитах навіть вказані імена! Щоправда, не комуністичних діячів, а місцевих партизанів, полеглих у Другу світову війну. Чи справді в стіні замуровано їхній прах, чи перед нами специфічний горлівський кенотаф?

ПО МУТАНТІВ. На риболовлю у закинутий ртутний кар'єр

ПАТІСОНИ НА КІНОВАРІ. Місцевий стандарт дачного будиночка

Таксисти в принципі не заперечують, щоб відвезти нас із керівником екологічної організації «Зелений рух Донбасу» Олександром Багіним до ртутних кар'єрів, хоч і за немалі гроші, як для цього міста, 70 грн в один бік. Однак помітно, що майбутня мандрівка, попри зиск, ні в кого з водіїв не викликає захоплення.

«Ртуті боїтеся чи що?» — дивуюся ми.

«Ртуті тут ніхто не боїться, — каже таксист Віктор, — навіть більша частина Микитівки так і називається: мікрорайон Ртутний. Але ж по тих кар'єрах і відвалах ніхто не їздив уже років п'ятнадцять! Добиратися туди рівноцінно вбивству... автомобіля, а ти про що подумав?»

РАДЯНСЬКЕ, ТОБТО ТОКСИЧНЕ

Трохи поторгувавшись, сідаємо в машину, яка везе нас за міські околиці повз індустріальні краєвиди з терконами, повз палаючі смолоскипи хі-

Ртуті тут ніхто не боїться, більша частина селища так і називається: мікрорайон Ртутний

мічних підприємств, корпуси концентру «Стирол», відомого виробництвом контраверсійних медпрепаратів «Грамадол» і «Трамалгін». Так, це і є індустріальний Південь України. Тобто не той південь, де плюскоче Дніпро і дозрівають кавуни або жене хвилю Азовське море.

Горлівка — типове місто часів промислового освоєння Донбасу. Поставши на початку XIX сторіччя на місцях колишніх козацьких слобод та слов'янсько-сербських селищних полків, де інженер Горлов знайшов поклади вугілля, воно і через 100 років ніяк не позбудеться ознак тимчасовості свого існування.

Тут, у районі Микитівки, промислової розробка «срібної води» розпо-

чалася наприкінці XIX сторіччя. Товариство ртутного виробництва Ауєрбаха у своєму рекордному 1897 році отримувало 37 600 пудів, або 626,5 тонни

рідкого металу. Спокуси ртуті брали шахтним методом. У радянські ж часи виникла ідея видобувати рідкий метал простіше — відкритим способом, тобто в кар'єрі. У 1960-х мешканці селищ Бессарабка, Ртутний, Комарова прокидалися від глухих вибухів — це гахкав ртутний кар'єр. Попри кустарні заходи безпеки, в небо підіймалася курява ідкого пилу, що жовтувалою хмарою накривала всі околиці.

Компактно поруч із кар'єром і збагачувальною фабрикою будували робітничі селища — про безпеку комуністичне начальство не надто дбало. Вже пізніше стало відомо, що на будівництві використовували радіоактивний гравій із породних відвалів ртутного комбінату... ▣

За СРСР ртутні копальні давали державі величезні інвалютні прибутки, що дозволяло підтримувати вищий життєвий рівень населення Микитівки. «Люди отримували за виробництво експортного продукту бони (*сурогатні радянські спецгроші*. — *Рег.*), які можна було отоварити на дефіцити у спецмагазинах, — каже еколог Багін, — плюс також доплати за шкідливість виробництва. Однак здоров'я ці пільги навряд чи кому компенсували».

Наприкінці ХХ сторіччя потреба людства у ртуті стала зменшуватись, оскільки знайшлися інші, менш токсичні елементи для використання в медицині та техніці. До того ж настав крах радянської напіврабської економіки. Микитівський ртутний комбінат остаточно оголосили банкрутом.

ЧЕРВОНІ РУЇНИ

Їздимо навколо нього. **Тиждень** спостерігає розруху, що спіткала українське ртутне виробництво. Від збагачувальної фабрики залишився тільки кістяк. Стоять завмерлі копри. А шахта стала головним болем Горлівки. Це ж не вугільна, яких у регіоні немало: закинули, затопили і забули. Ніхто не може точно спрогнозувати, яке лихо може статися, якщо вода потрапить до ртутної копальні. Тому микитівські виробітки законсервовані сухим способом, ще й витрачаються мільйони на те, щоб відкачувати з них ґрунтову воду.

Машина звертає з магістральної траси і їде шляхом, яким колись відвозили породу зі збагачувальної фабрики у відвали. Під ногами у нас червоні кіновар — найпоширеніша на планеті сполука ртуті, за допомогою якої колись давньокиївські літописці писали по пергаменту яскраві буквиці. Вона не має широкого промислового значення, однак при цьому не менш токсична, ніж чиста ртуть. Випари кіновари невидимі, а наслідки відчутні.

Еколог розповідає, що захворюваність горлівчан нині зростає навіть попри те, що ртутна промисловість давно не працює. Це можна пояснити ефектом віддаленої дії шкідливих речовин на організм людини. Спостерігається збільшення захворювань крові, ендокринної системи, легень. Частіше виявляються злоякісні новоутворення, бронхіальна астма в житлових маси-

вах Будівельник, Комсомолец, Комарова, Ртутний.

«Ну то й що, — втручається наш водій, — а де зараз безпечно? У вашому Києві на колишньому заводі «Радикал» концентрація ртуті більша, ніж тут». І таксист щиро ділиться з нами секретом демеркуризації: після подорожі на ртутні відвали для профілактики протягом тижня треба харчуватись тільки житнім хлібом.

Далі пішки ми разом з Олександром Багіним штурмуємо відвали, залишені ртутним комбінатом часів його розквіту. На цю територію сьогодні безперешкодно може потрапити взагалі будь-хто, у кого ви-

никне бажання оцінити марсіанський пейзаж: величезний, завглибшки метрів сто, кар'єр, який уже почав заростати деревами.

Щоб побачити його весь, ми ліземо ще вище стрімкими чорними мертвими схилами. Кіноварний гравій хрустить і зрадницьки сповзає з-під ніг, зате панорама великого кар'єру мертвого комбінату таки варта зусиль. Його поверхня нагадує інопланетний кратер і викликає радше захоплення, ніж жах. Навколо, наскільки можна побачити, простягається чорна пустеля з менших кратерів, на місті колишніх відстійників — порепана й розтріскана

земля, схожа на луску рептилії: вся у ранах і виразках. Червоним, кіноварним кольором переливається волога «рудого ставка» — відстійника шахтних рудних вод.

«За даними місцевої СЕС, у районі кар'єру концентрація ртуті в повітрі перевищує нормативний фон у п'ять-шість разів, — каже еколог. — До речі, тут розташовані витоки понад двох десятків струмків і малих річок Донбасу».

ЕЛЛАДА ВАСИЛЯ СТУСА

Хоч як дивно, але в таких місцях, де безжальна індустрія антитезою вривається на простори «степової Ел-

лади», інколи формуються генії. Відомий щемливо-тужний вірш про шахтарів «Вдається чи ні» Василя Стуса, який вчителював у Горлівці в школі № 23 на початку 60-х років ХХ сторіччя, цілком підійде як замальовка життя цих напівсільських і водночас напівіндустріальних передмість.

До честі горлівчан зазначимо: на відміну від Донецька, де це питання перенеслось у політичну площину, пам'ять про життя Василя Стуса тут бережуть. У місті є меморіальний музей поета, пам'ятник, шкільний музей, щороку за підтримки міської влади проводиться літературно-театральний фестиваль «Стусове коло».

КОЗА БАБИ ГАННИ

Вертаємося не найкращою ґрунтовою дорогою. І ось їдемо повз... справжнє садівниче товариство! Туляться один до одного маленькі будиночки у стилі бідонвіль. Розташоване воно безпосередньо під відвалом, попри те що нормативна санітарна зона в радіусі підприємства першого класу небезпеки має становити щонайменше кілометр.

Між лабіринтами маленьких вуличок зеленіють оброблені крихітні ділянки землі, де на ртуті вирощуються помідори, огірки і патисони, які господарі із сократівською незворушністю їдять

Баба Ганна — людина фаталістична, як і багато інших мешканців Горлівки

самі й завжди готові пригостити ними гостей. Кози та корови, що скубують траву під кар'єрами і постачають молоко довокoliшнім мешканцям, викликають риторичне питання: чи хтось досліджував їхню продукцію на предмет шкідливості?

Похилого віку жінка з козами косить траву під водоґінною трубою. Баба Ганна, колишня працівниця шахти імені Ізотова, людина фаталістична, як і багато інших мешканців Горлівки.

«У невеликих кількостях ртуть не шкодить, — переконано запевняє вона, — у війну нею блошиць виводили і вошей: змішували ртуть із вершковим маслом і натирали тіло. Хоча, звісно, жодної техніки безпеки на виробництві не було. Ті, хто працював на шахті, хворіли на силікоз, ті, хто на кар'єрі, потерпали від отруєнь ртуттю. Свого часу просто на кар'єрі побудували гуртожиток, де краплини ртуті конденсувалися на вікнах, як роса. І там теж жили люди, приваблені хорошою зарплатою і перспективою дострокового виходу на пенсію. Майже всі до пенсії так і не дожили».

Повідомивши цей факт, баба Ганна йде далі косити траву неподалік ртутних відвалів. Більше в тутешніх краях і зайнятися нічим. Хіба що йти під кременівську стіну. ■

УКРАЇНА ТУРИСТИЧНА: РІК 1800

Тиждень мандрував Україною, взявши до рук не звичайного путівника, а його аналог двохсотрічної давнини, до того ж написаний іноземцем

ЯРМАРОК. Малюнок Константина Трутовського

АВТОР: Олег Полоз

Споконвіку люди покидали домівки, щоби пізнати навколишній світ, відкрити нові торговельні шляхи, причаститися до святих місць, налагодити відносини з іншими народами, здобути славу у воєнних походах. Починаючи з доби Відродження все більше подорожували,

щоби здобути нові знання чи просто отримати задоволення, що сприяло розвитку інфраструктури під мандрівників: шинків, заїздів, відділень банків. Так виникає туризм, чи не найприкметнішим атрибутом якого є книжка-путівник. Щоправда, сучасні путівники, якими сьогодні рясніє кожна книгарня, значно відрізняються від своїх прашурів — подорожніх записів, популярних у XVIII — XIX століттях. Сучасність звузила обсяг інформації до споживацької прагма-

тики: курсу валют, кухні, сувенірів, готелів, тарифів... на секс-послуги. Тоді як у путівниках сто- чи двохсотрічної давнини на допитливого мандрівника щокроку чатували неймовірно відкриття.

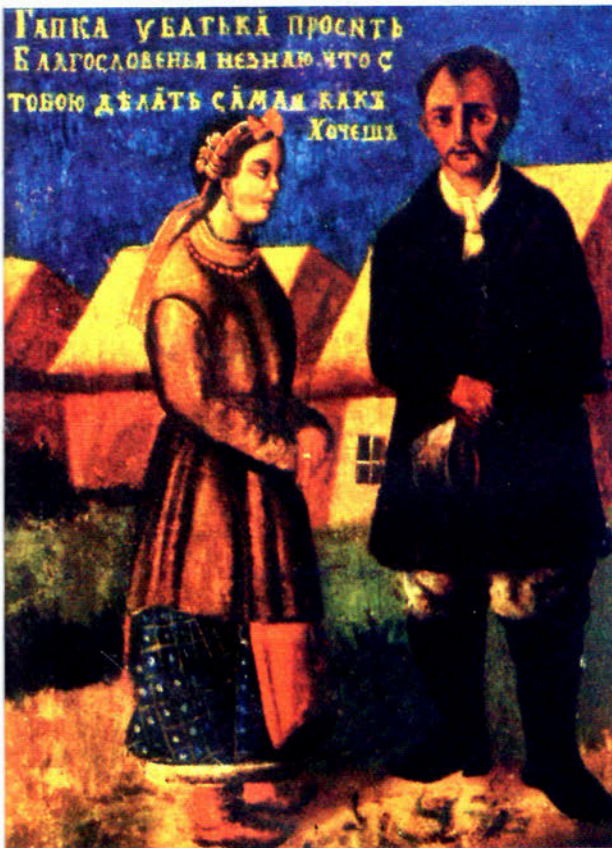
200 років тому в Лондоні вийшла друком книжка під назвою *Travels through Several Provinces of the Russian Empire; with an Historical Account of the Zaporog Cossacks, and of Bessarabia, Moldavia, Wallachia and the Crimea* («Подорожі кількома про-

вінціями Російської імперії; з історичними свідченнями про запорозьких козаків, а також про Бессарабію, Молдавію, Валахію і Крим»). Її автор — барон Кампенгаузен, «майор кавалерії на службі його імператорської величності й член кількох академій і наукових товариств». У передмові барон повідомляє про намір презентувати громадськості розповідь про кілька вартих уваги провінцій Російської імперії, мало відомих іноземцям і навіть багатьом мешканцям Росії. І старанно виконує обіцянку.

МІСЬКЕ ЖИТТЯ

Маршрут мандрівки Кампенгаузена

ГАПКА У БАТЬКА БЛАГОСЛОВЕННЯ ПРОСИТЬ. Малюнок невідомого художника.

розпочинається з Чернігова і пролягає через Ніжин і Лубни на південь. Автор розповідає про велику кількість садовини й детально описує, які спиртні напої з неї готує місцеве населення, повідомляє про худобу, типи ґрунту, види птахів.

Але справжня цікавинка путівника — описи міст, за якими дуже важко впізнати їхні сучасні аналоги. Наприклад, таким собі торговельним Вавилоном виглядав... Кременчук (нині — місто у Полтавській області).

Тут можна було купити що завгодно, навіть каракатиць, яких привозили греки з Егейського моря. А ось про Київ Кампенгаузен майже нічого не пише. За його словами, у цьому місті варті уваги лише печери (він називав їх катакомбами).

Мешканці сучасного індустріального Кіровограда (в часи Кампенгаузена — Єлизаветград) неабияк здивувалися б, якби дізналися, що їхнє місто автор порівняв... із голландським містечком! Наступна зупинка — Ольгопіль: «Ольгопіль знаходиться від Єлизаветграда на відстані 131 версти (вочевидь, ідеться про селище на Миколаївщині. — Ред.). Ольгопіль є місцем, дуже корисним для здоров'я. Його

назва означає, що жителі є головним чином молдавани, які оселилися тут під час війн між росіянами і турками. Вони переважно скотарі і є дуже заможними. Але вони настільки небагатослівні у своїх відповідях і водночас настільки скнаристі і негостинні, що можна рідко почути від них що-небудь, окрім *Noui* або *Nouschdi* — «Ми нічого не знаємо, Ми нічого не маємо». (У сучасній молдавській мові *Nu știu* — «я не знаю». — Прим. перекл.)

НАРОДНІ ТИПИ

Дуже цікавими є спостереження барона щодо людей, яких він зустрічав дорогою: «Як і всі жителі південних країн, жителі України ледячі й брудні, окрім їхніх будинків, які є надзвичайно охайними. Вони працюють стільки, скільки їм треба лише для забезпечення предметами першої необхідності. Вони не настільки схильні до пияцтва, як північні росіяни, але їхні спиртні напої більш приємні на смак і однаково міцні. Вони вкрай розпусні і дуже часто страждають від венеричних хвороб. Здається, що вони мають природну обдарованість до поезії, а мальовнича краса навколо них, кохання та міцні напої є зазвичай темою їхніх віршів».

Вихований в аскетичних традиціях протестантизму, Кампенгаузен безжальний і до інших етнічних

Перше українське пиво

з 1715 року

груп: «Поляків дуже багато, але оскільки вони загалом ліниві й погані люди, то вони не затримуються надовго на одному місці і часто залишають села, які самі побудували. Серби та угорці осіли тут за володарювання

імператриці Єлизавети. Вони населяють міста Єлизаветград, Олександрію, Миргород і є надзвичайно заможними. Вони дали цій області назву Нова Сербія. Греки та вірмени походять із Криму і переважно насе-

ляють Бахмутський округ. Майже всі вони скотарі і звичайно настільки багаті, що не мають причин шкодувати за виноградниками, які було покинуто їхніми предками».

Дісталось від барона й одновірним німцям та шведам: «Тих жителів, які є начебто шведського походження, приблизно 900 осіб. Всі вони походять з Лівонського острова Даго і є сумішню курляндців, естонців і фінів. Живуть вони здебільшого поблизу Кизикермена (нині — місто Берислав Херсонської області). Вони сповідують моравську релігію, а їхній діалект, що є сумішню мов названих вище країн, дуже важко зрозуміти. Німці, за винятком тих, які живуть поблизу Єлизаветграда, знаходяться у плачевному становищі, яке спричинено їхнім пияцтвом та флегматичною млявістю».

Далі наводиться опис одягу і характерів людей: «Іхні вбрання, особливо у заможних, є сумішню польських і татарських костюмів. Велике панство є надзвичайно гордовитим, і серед них вважається, що до найперших родин належать тільки ті, в яких був або гетьман, або генерал, або головний суддя. До таких родин нале-

ЯРМАРОК. Малюнок Ільї Рєпіна

УКРАЇНСЬКИЙ МІЩАНИН.
1778–1782 рр. Малюнок Т. Калинського

БІОГРАФІЧНА НОТА

Лейон Пірс Бальтазар, барон фон Кампєнгаузен (1746–1807) належить до давнього голландського роду, представники якого спочатку потрапляють до Швеції, а потім до Лівонії. Його дід Іоганн Кампєнгаузен був соратником і драбантом Карла XII, брав участь у Полтавській битві. Лейон Пірс навчався у Гетінгені та Женеві, подорожував Італією, Іспанією, Англією, Швейцарією та Німеччиною, служив камергером при Дрезденському дворі. 1770 року з'явився при дворі Катерини II. Імператриця планувала одружити його з племінницею князя Орлова, але батько молодого барона не дав згоди на шлюб. Був секретарем з іноземного листування при князі Потьомкіні. У 1788 році видав у Ревелі збірку віршів. Написав огляд історії німецького театру та історію театру в Ризі. Але на найбільшу увагу заслуговують його статті, позначені талантом спостерігача й оповідача. Поміж найважливіших — описи Польської війни 1793 року та Російсько-турецької війни 1787–1791 років, у яких автор брав участь.

УКРАЇНСЬКА ДІВЧИНА-МІЩАНКА.
малюнок Т. Калинського

жать Кочубеї, Кулебякі, Безбородьки, Скоропадські і т. ін. Ці поважні родини походять від печензьких татар. Незважаючи на свою гордовитість, вони не нехтують торгівлею, бо в Україні кожний є або купцем, або землеробом».

ГОЛЛАНДСЬКИЙ ТУРИСТ НА ЗАПОРІЖЖІ

Картини статечного обивательського побуту поживаються описом способу життя запорозьких козаків. Кампенгаузен познайомився з ними ще під час Російсько-турецької війни 1787—1791 років, у якій нащадки степових лицарів відзначилися в штурмах Очакова, Кінбурнській битві тощо, тож знав чимало з власного досвіду. «Якщо іноземець потрапляв до їхніх (січових. — Авт.) земель, вони приймали його та його почет з великою гостинністю. Цю гостинність вони довели до такого ступеня, що запорожець ніколи не залишав своєї хатини без хліба, солі, алкогольних напоїв та інколи свіжого м'яса на столі, щоб мандрівник,

який міг прибути за його відсутності, міг знайти дещо їстівне. Господар будинку, де зупинявся мандрівник, був для нього янголом-охоронцем. На дверях не було замків, тільки дерев'яні засуви, проте все, чим він володів, вважалося священним. Але таке добре ставлення тривало лише рівно стільки, допоки мандрівник залишався на території запорожців. Тільки-но він перетинав кордони, його переслідували і грабували, забираючи всі цінні речі, якими він володів».

Не оминув спостережливий барон і стосунків січових харцизяк із прекрасною статтю: «Жінки жили в се-

Господар будинку, де зупинявся мандрівник, був для нього янголом-охоронцем. Але таке добре ставлення тривало лише рівно стільки, допоки мандрівник залишався на території запорожців

лах, кожне з яких знаходилося під керівництвом отамана. Жінкам було під страхом смерті заборонено ступати на територію Січі або місце проживання

чоловіків. Кожний запорожець мав право користатися ними як заманеться. Коли жінка вагітніла, ніхто не давав собі труда встановлювати, хто був батьком дитини, оскільки вона належала нації в цілому. Якщо це був хлопчик, його забирали до Січі у чотирирічному віці і виховували там. Але дівчаток залишали з матір'ю, і як тільки вони досягали шлюбного віку, повинні були скорятися залицянням будь-якого запорожця, якому вони сподобалися. В одній хатині завжди жили чотири жінки. Якщо якийсь запорожець закохувався у дівчину і мав намір одружитися з нею, то йому дозволялось це зробити, але він втрачав право брати участь у розподілі спільної здобичі. Відтоді він повинен орати землю і сплачувати певну данину, яку розподіляли серед інших козаків Січі. Особливо дивно, що до шлюбу представники цієї жорстокої нації ставилися дуже поважно і з моменту його укладання жодний запорожець не смів порушувати права чоловіка. Покаранням за перелюб була гянебна смерть».

Далі Кампенгаузен продовжує не менш цікаві подорожі вже шляхами Криму, Бессарабії, Молдавії та Валахії. ■

Коронація слова

Шоколад «КОРОНА» та телеканал «ІНТЕР» оголошують Всеукраїнський конкурс «КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2010»!

120 000 грн.

преміальний фонд конкурсу

- На конкурс приймаємо написані українською мовою: романи, пісенну лірику про кохання, кіносценарії та п'єси, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на церемонії нагородження у червні 2010 р.
- Твори надсилайте надрукованими на папері формату А4. Позначте на титульній сторінці тільки свій псевдонім, назву твору та номінацію. Вкладіть твір у папку разом з підписаним тим самим псевдонімом окремим заклеєним конвертом, в якому має бути: справжнє прізвище, ім'я, домашня адреса, контактний телефон, електронна адреса (якщо є) та заява в довільній формі про участь у конкурсі. Папку з твором вкладіть у конверт та надішліть поштою з «повідомленням про вручення поштового повідомлення».
- В номінації «пісенна лірика» приймаємо не більше 10 поетичних творів від одного автора. Твір не повинен бути більше ніж 32 рядки (або 8 строф).
- Анонімність авторів зберігається до церемонії

- нагородження переможців, яких визначає авторитетне журі.
- Твори не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.
- Усі автори, твори яких відзначені на конкурсі, зобов'язуються використовувати логотип «Коронація слова» при будь-якому оприлюдненні твору. Тобто: розмішувати знак на титульній сторінці, в афіші, титрах фільму, оголошувати про відзначення на конкурсі перед публічним виконанням твору, передачею в ефірі тощо.
- Конкурс розглядає всі подані твори, як такі, що захищені авторським правом. Реєстрація (або передача) авторських прав на твори є повноваженнями авторів творів та здійснюється авторами незалежно від конкурсу.
- Конкурс пропонуватиме твори видавництвам, музичним продюсерам, кінопродюсерам, кіностудіям, театрам, з якими переможці особисто домовлятимуться про умови. Конкурс не спонсорує подальшу долю твору.
- Автор має право брати участь у конкурсі повторно до отримання першої премії у номінації.

Оргкомітет конкурсу

Номінація «РОМАНИ»:
 I премія — 20 000 грн,
 II премія — 10 000 грн,
 III премія — 5 000 грн,
 + 7 премій по 1 000 грн.

Номінація «П'ЄСИ»:
 I премія — 10 000 грн,
 II премія — 5 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «КІНОСЦЕНАРІЇ»:
 I премія — 15 000 грн,
 II премія — 7 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «ПІСЕННА ЛІРИКА ПРО КОХАННЯ»:
 I премія — 8 000 грн,
 II премія — 4 000 грн,
 III премія — 3 000 грн,
 + 5 премій по 1 000 грн.

Спеціальні відзнаки:
 + За кращий романтичний твір
 + За кращий історично-патріотичний твір
 + За кращий гумористичний твір
 + За кращий дитячий твір

Лауреати та дипломанти конкурсу несуть відповідальність за сплату податків.

Докладніше про конкурс: www.korona.ua www.inter.ua

Довідки за телефоном: 8 (067) 252 50 20

Твори надсилаються до 1 лютого 2010 року на адресу: Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька № 25, м. Київ-25, 01025

ІНТЕР

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОНСОР

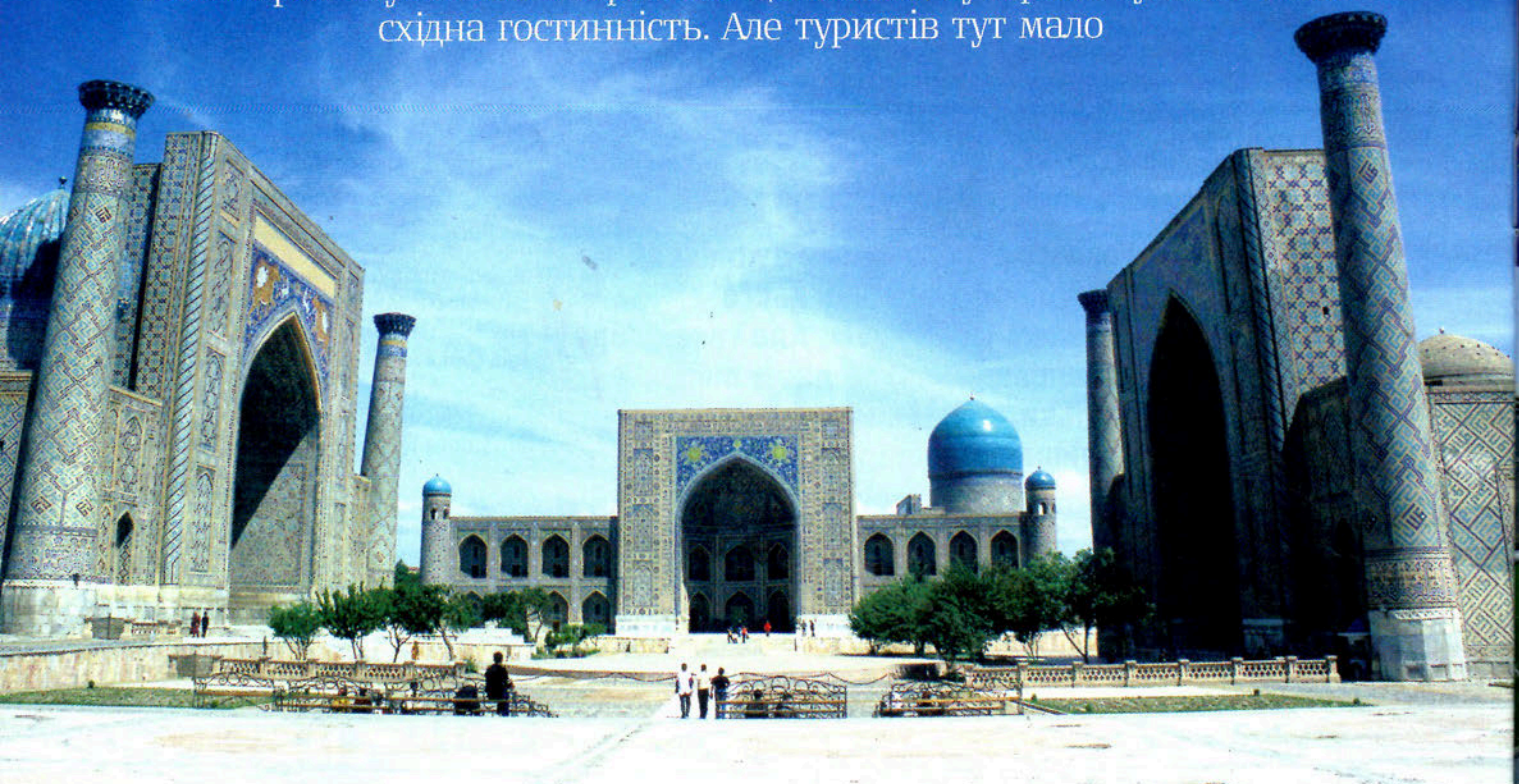

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

ОНУКИ ТАМЕРЛАНА

В Узбекистані, крім айви, динь, шафрану та інших дарів природи, неймовірно скупчення історичних цінностей, суперова кухня і палка східна гостинність. Але туристів тут мало

АВТОР: Міла Тешаєва
ФОТО АВТОРА

Сюди охоче їдуть шукачі пригоди, а пригоди, як відомо, бувають різні. Як, наприклад, зустріч з узбецьким міліціонером. На перший погляд, суцільна неприємність, натяжки на хабар... Але скільки задоволення можна отримати від спілкування з представником східнорадянської влади! Головне — бути напоготові.

Я підготувалася ґрунтовно: перечитала улюблену книжку дитинства «Ходжа Насреддін». Вона потім і справді допомогла сприймати узбецькі пригоди з гумором. Можу зауважити, що з часів невгамовного мандрівника особливих змін у країні не сталося. Хіба що купці змінили верблюдів на автівки Uz-Daewoo, а сторожа — свої чалми на сучасніші кашкети. Сутність залишилася та сама: простодушність

населення і всездозволеність можно-владців. Та й радянський лад, здається, тут зберігається чи не у первісному стані. Сервіс? Що це, наявність серветок у ресторани? Їх катма. Чи все-таки чогось варта усмішка офіціанта? Розслабтеся. Усміхніться самі. Тут люди дуже багато всміхаються іноземцям — напевно, в цьому є сенс.

ВЕСІЛЛЯ В КОКАНДІ

Ташкент зустрів портретами батька всіх узбеків і за сумісництвом президента країни Іслама Карімова, а також жадібними таксистами. У мої плани культурного збагачення столиця не вписувалася, тож уже вранці я вирушила через гірський перевал до Коканди.

Питання, де ночувати, у цій країні хвилює хіба тільки іноземних прибульців: виходячи з автобуса або таксі, я голосно вітала перших-ліпших перехожих: «Ассалам алейкум! Я з України! Де б мені тут у вас переночувати?»

Щось таке, напевно, бриніло у моєму запитанні — чи в душах узбеків? — бо в кожному новому місті й місцині люди неодмінно усміхалися у відповідь: «Пішли до мене, доню».

Так, у перший мій вечір у Коканді мене запросили в будинок фундаментальних мусульман на жіночу вечірку, яку традиційно влаштовують під час Рамадану. Щонайменше два десятки золотозубих красунь, побачивши мене, дружно заокотали: «Йой-йой, яка худа, зовсім виголодалася». За кілька годин уже здавалося, що я — частина цієї великої родини, а за кілька днів разом з іншими жінками мене повели на весілля. Ні, не віддавати заміж — стати гостем на узбецькому весіллі може кожен: тільки-но почуєте звуки барабанів, біжіть хутчіше, це видовище!

Вдягненого, як принц, нареченого всією махалею (тобто громадою) ведуть із музикою й танцями до нареченої. Здебільшого це і є найперша зустріч молодят: хто кого покохає, тут задале-

Пострадянська країна балансує між минулим і майбутнім, симпатіями до США та Росії, простодушністю населення і вседозволеністю можновладців

гідь вирішують батьки. Що ж, це їхні справи, а наша — скуштувати весільного плову, без якого, як і без баряного шашлику, не обходиться жодне святкування. Треба визнати, з-за столу тут вийти нелегко: узбецька кухня — це суцільне свято. Навіть у мусульманський піст. Іслам тут усе-таки своєрідний, із радянсько-утилітарним ухилом.

Це невелике містечко ніяк не хоче мене відпустити. Ну хіба можна пройти повз пекарню в маленькому дворіку, не випивши краплину з пекарем, вимазаним у борошно? Або уникнути процедури вигнання із себе злих духів біля мавзолею Шохон?

А недільного ранку на ринковому майдані раптом виростають намети. Це в місто заїхав бродячий цирк. З двох блаженських автобусів вивалюються

клоуни, канатохідці, силачі, виповзають удави, щоб влаштувати виставу. «Нам би ще слона недорогого придбати, — мріє хтось із циркачів, — у вас там в Україні продають слонів секонд-хенд?»

БІЛЕ Й ПУХНАСТЕ

Дорога з одного узбецького міста в інше — окрема казка мандрів. Пересуватися країною найкраще на таксі з попутниками, щоб було дешевше, — так роблять місцеві, й у кожному місті є певне місце посадки. А попутники радо нагодують заморського гостя теплими коржами і наперебій радитимуть таксистові, де зупинитися для кращої фотографії.

Узбецькі дороги трохи одноманітні й пустельні, а розваги обмежуються зу-

пинками у пришляхових чайханах. Одним із таких видовищ, безумовно, є ішаки, що везуть поклажу. Поміж цих тварин іноді трапляються такі бунтівники! Двічі чи тричі я бачила ішака, що скаче галопом, а за ним з лементом поспішає невдатний хазяїн.

А вздовж доріг тягнуться нескінченні бавовняні поля, біле золото Узбекистану. Проїхати повз, не побачивши навч, як збирають бавовну? Звісно, я перервала шлях і з трепетом взяла в руки заповітну коробочку з білою ватою всередині. Раз на рік, а саме у вересні, поля стають сніжно-білими від дозрілих коробочок, і все працездатне населення країни кидається на боротьбу за врожай. Робітники, студенти, дуже багато школярів... Як і в радянські часи, узбекам «спускають план» зі збирання бавовни. Хто не виконав — «секир-башка», позбавлення посад і зарплати, хто перевиконав — «овва — медаль тобі на халат!» Але хоч би яке було тисячоліття на календарі, пей- ▶

зажі неозорих бавовняних полів викликають просто-таки естетичне захоплення.

СТОЛИЦЯ ЗАВОЮВАНЬ

*...Моголи, моголи!
Золотого Тамерлана
онучата...
Тарас Шевченко*

Проти ночі доїхали до Самарканда, столиці великого Тамерлана (Аміра Теміра) — одного з найбільших світових завойовників. Спаливши й витоптавши півсвіту, він повернувся сюди, щоб збудувати місто, у якому не дивувалися б могутності цієї людини хіба сліпі.

Чого варта лише площа Регістан з вигадливою архітектурою мечетей і медресе — релігійних шкіл. Під куполами останніх зараз вгніздилися майстерні самаркандських керамистів. Це, мабуть, найкраще місце для купівлі сувенірів у місті. Трохи далі — мавзолей самого Теміра, котрий багато хто з місцевих обходить якнайдалі. На це є причини: мавзолей розкривали один раз, 21 червня 1941 року, не звернувши уваги на застереження місцевих аксакалів і вирізані на нефритовому надгробку закляття. А наступного дня, тобто 22 червня, спалахнула грандіозна війна... У розпал битви під Сталінградом могили знову запечатали. Такі ось факти за межею містики.

Неділя — великий базарний день, Стародавній Сіабський ринок у Самарканді нескінченний, як завоювання Тамерлана, і так само нескінченно можна куштувати його солодкі й пряні наїдки і трюнки. «Купи урюк, шановна! Найкращий урюк: напівцукор, напівмед!.. Купи, не кривдь! Як здоров'я, красуне? Купи ізюм, і золоту айву, і червоний барбарис... Іди сюди швидше, ось найкращі у світі нуга, пахлава і шафран, нехай подарує Алах своє благословення тобі й усім твоїм родичам та знайомим!», тобто і вам, читачам **Тижня**, також.

ЗІРКИ БУХАРИ

Потрапивши до шляхетної Бухари, якій нещодавно виповнилося 2500 років, я вирішила, що мене перенесли в часі назад на тисячоліття. Найбільше вражає, що всі місцеві визначні пам'ятки й історичні декорації не музеєфіковані, а наповнені життям, як і багато століть тому. Стукають молотки у кварталах карбувальників, так само вручну тчуть свої шовкові полотна ткачі, й у всіх знайдеться час на усмішку і чашку чаю з

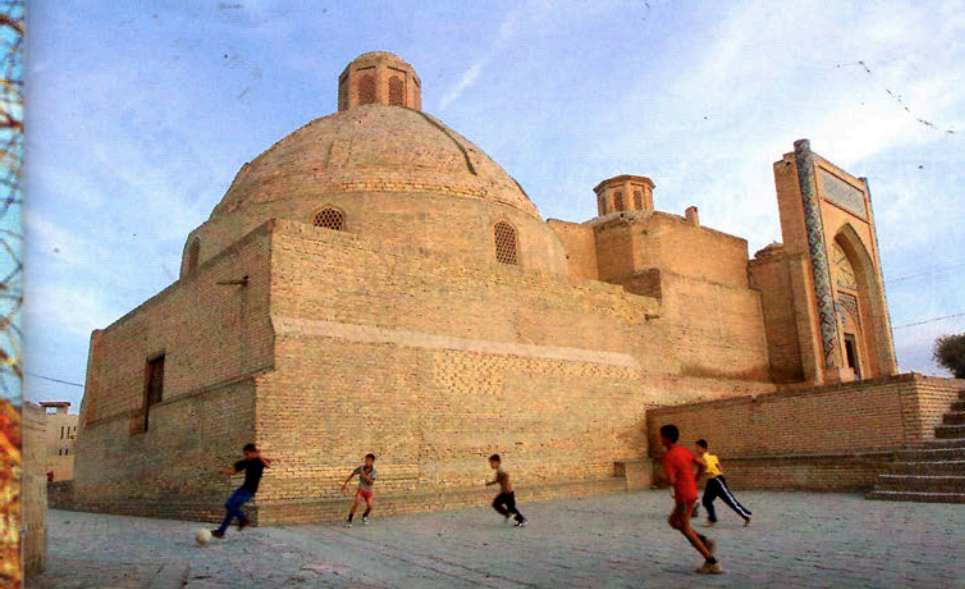
Пересихає Аральське море, однак не узбецька гостинність. Вітання «Ассалам алейкум!» відчиняє усі двері

допитливим гостем. У мандрівках вузькими вуличками міста серед глиняних будиночків я незмінно губилася, не маючи ні найменшого уявлення, куди йти далі. Виручало все те саме вітання «Ассалам алейкум!», яке по-чаклунському відчиняє двері й серця узбеків. Відчинило воно навіть важкі двері мінарету Калян, ключник якого вирішив супроводити мене аж на самісіньку верштуру. Непроста ця справа: подолати ти-

сячі кручених сходів, але вид на місто з висоти пташиного польоту вартий тих зусиль.

А вечір завжди незмінний: біля улюбленого озера Ходжі Насреддіна Лябі-Хауз. Тут осередок вечірнього життя середньовічної й справжньої Бухари. У ресторанчиках навколо ставка тисячі років готують приблизно ті самі страви: плов, манти, шурпу з шаром жиру на поверхні у

ВАРТО ВІДВІДАТИ

Мавзолей Саманідів у Бухарі – архітектурний шедевр IX – X століть. Він геніально простий – куб із напівсферичним куполом. Усі чотири фасади ідентичні. Тут міститься могила Ісмаїла Самані – засновника династії, що виборолла незалежність узбеків від Багдада.

Урда, або палац Худояр-хана, останнього правителя Кокандського ханства. Нині тут розташований Краєзнавчий музей.

Медресе Улугбека в Самарканді – вищий духовний університет середньовіччя, що діяв з XV століття. Тут навчався знаменитий таджицький поет-містик Абдурахман Джамі, читав курс математики й побудував обсерваторію видатний вчений Улугбек.

Цвинтар кораблів за півсотні кілометрів від Аральського моря в колишньому порту міста Муйнака.

ЯК ДОЇХАТИ, ДЕ МЕШКАТИ

Квиток на літак «Київ – Ташкент – Київ» – \$450. Таксі зі столиці до Коканда – \$10; до Самарканди – \$5. Для поїздок на Арал краще вибрати UZ Air; квиток на літак «Ташкент – Нукус» коштує близько \$50. Мандрівний мінімум: кількасот доларів, активоване вугілля. Гроші бажано везти готівкою і дрібними купюрами: зняти щось із платіжної картки в Узбекистані непросто, як і отримати решту під час обміну.

Селитися найкраще у приватних готелях з рожевими кущами й дастарханом у дворі. Ціна за номер – \$10–30 на добу, включаючи сніданок. Теплими ночами у фруктовому садку вас напуватимуть чаєм, розважатимуть грою в нарди. І ніхто не згадає, що все це не входить до обумовленого переліку послуг.

палець завтовшки й чудернацькі шашлики з баранчика й курки. На низеньких столиках-дастарханах можна влаштуватися напівлежачи і, попиваючи зелений чай, спостерігати, як зірки відбиваються у воді, як аксакали в оксамитових халатах ведуть свої неспішні розмови за партією в шахи чи нарди. У такі миті здається, що це і є єдина реальність, а київська суета – лише безглуздий сон.

СОЛОНА АВТНОМІЯ

Короткий переліт на рідному старенькому «Ані», який так рипить, що аж я бачу, як губи багатьох паса-

жирів шерхають від молитов Аллахові. І ось я на іншому кінці Узбекистану. Столиця Каракалпацької автономії Нукус!

Навколо геть інші обличчя, інший характер, традиції. Каракалпаки схожі на казахів, колись вони носили чорні шапки, ковпаки, звідси й назва народу. Шапок і зараз чимало: головний бізнес регіону – найніжніше вичинений каракуль.

Але я тут шукаю на карті Аральське море. Дорога від Нукуса до Муйнака – 200 кілометрів пустелі. Вона засипана тонким шаром піску, схожого на чисте борошно. Це сіль,

яку вітер розносить із дна висохлого Аральського моря по всій Каракалпакії.

На в'їзді до напіввимерлого Муйнака бачу дорожній знак із рибиною. У минулому рибальський порт на березі Аральського моря – тепер це місто, загублене в пісках. Море відповзло звідси на півсотню кілометрів, а річка Амудар'я, якою колись ходили теплоходи, перетворюється вже біля Нукуса на ланцюжок калюж. На місці муйнакського причалу – пам'ятна стела з написом «Aral Sea», далі – лише пісок з іржавими рештками кораблів. Їх майже всі розібрано на брухт.

Вітер доносить пахощі моря, і від цього стає ще більш тоскно. Жінка з дітьми збирає хмиз. «Не фотографуйте, будь ласка, нам соромно за наше життя». За містом дорога обривається. Далі – нічогісінько. Так ось як, виявляється, виглядає край землі... ■

й безкультур'я, цілковито поховав цей твір як американське явище. Критик Костянтин Родик переконував, буцімто Стронговський бавився у словесний конструктор «за лекалами самого Буковскі». Чому, мовляв, і завдячує калейдоскоп із «вигранця, довбогранника, дрантогуза, кунки, пичодайки» та іншої химерії. Але це неправда.

Правдою видаються радше жарти інтернет-рецензента Тетяни Трофименко про намагання «створити справжній західноукраїнський колорит у лос-анджелеському поштовому відділку». Вигадливість у доборі галицизмів, можливо, справді допомогла раніше Наталі Чорпті зберегти багатий колорит героїв поляка Войцеха Кучока. Стронговський же вдається до найнеймовірніших викрутасів саме там, де Буковскі підкреслено показує героїв не грамотнішими за Елочку-людоджерку. Проте зі своїм «куку на муню» наш тлумач перемагає на конкурсі «Книжка року-2008».

ПРОСВІТА В ДІЇ

Не обійшлося без дебатів і довкола перекладеного Стронговським «Бійцівського клубу» Чака Палагнюка, що побачив світ у харківському «Фоліо». А публікація в тому самому видавни-

цтві роману «Сніг» Нобелівського лауреата Орхана Памука спричинила гучну публіцистичну полеміку. Одна біда: тоді культуролог Катерина Ботанова, справедливо накинувшись на перекладача Олеся Кульчинського за русизми й деяку кострубатість, прилюдрилася назвати дурниціями і низку

Атмосфера й смислові ігри оригінального твору викривляються сприйняттям перекладача і лише частково долають рифи чужинської граматики

висловів, якими залюбки користувалися герої наших літературних хрестоматій — від Ольги Кобилянської та Івана Нечуя-Левицького до Юрія Збанацького і Володимира Малика.

Російський фантаст Юрій Нікітін у книжці-посібнику «Як стати письменником», як згодом і Ботанова, кепкував із вислову «кивати пальцем». Кепкував, чомусь ніколи раніше не натрапивши на цю фразу ні в «Тарасі Бульбі» Миколи Гоголя (в того було й «мигнул пальцем»), ні у творах Антона Чехова, Івана Тургєнева, Ніколая Лескова чи Александра Гріна.

До речі, не все гаразд і з широко представленими на нашому ринку російськими перекладами масової літератури. Роками тягнуться протистояння інтерпретаторів Толкіна чи фанатів Палагнюка: у них є вибір із десятків варіантів перекладу. Росій-

ському Памуку вирізали абзаци й міняли сюжет. А одна читачка сповіщала, що, скориставшись пороодо героїні Коельо, три дні шукала зображення котів і світлових стовпів на десятидоларовій купюрі, доки не зрозуміла, що в першоджерелі насправді йшлося про таксівки й вуличні ліхтарі.

Та повернімося до нашого «Фоліо». І Кульчинський, і Стронговський скаржилися, що видавництво практично не редагувало надані ними тексти. Щоправда, одного разу тут точно допомогли публіці з кращим осягненням зарубіжки, випустивши 2005 року новели О. Генрі дуже корисною для самоосвіти книжкою-білінгвою з паралельним текстом. Переклад узяли з видання 1956 року, і це багато що пояснює, зокрема й механіку видавничої економії.

Порівнюючи з наявним оригіналом, уже на прикладі однієї новели читач має змогу дізнатися, що навіть невеличкі паростки галантності в персонажах класика не надто пасували реаліям країни робітників і селян, тож були змінені на плакатного штибу гасла. Зі споріднених причин із лайки «нахабний гульвіса» випало уточнення «ірландський», кімоно назвали «халатиком», а 30 центів перетворили на «ніщо». Турбота про масову, але неосвічену аудиторію штовхала перекладача Юрія Іванова розжовувати кожен фразу непротокольного характеру і дописувати на-

Новітні технології перекладу

В сучасному світі процеси протікають швидше.
Ви не можете чекати,
доки перекладуть необхідну Вам інформацію.
Бо вона швидко знецінюється.

Ми цінуємо Ваш час!

ТЕРМІНОВИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ПЕРЕКЛАД:

www.translation-service.kiev.ua

Ви отримаєте переклад вже через 1 годину!
Ви не сплачуєте надбавку "за терміновість"!

Агенція термінових перекладів Communic Company

Консультації та підключення до сервісу
за тел.: **+38(044) 592-93-77**
translation@communic.com.ua

ступні абзаци так, наче читач уже начисто забув попередні. Навіть смішний план утечі, згідно з яким «о восьмій в Розі заболить голова і вона піде спати», виглядає майстер-класом для дитсадка:

«Розі прикинеться, що в неї болить голова, і піде в свою кімнату».

Загалом упевнену, відсторонено-жартівливу інтонацію

О. Генрі — наче із сигарою в зубах, як і зображено на обкладинці, — Іванов усіма можливими способами перетворив на суцільні тремтливі виправдання. Для всієї його праці особливо показова заміна вимогливого «я досі не бачу» на безпорадне «і все-таки не розумію».

ГЕНІЙ БАГАТЬОХ ЖАХІТЬ

Та найпоказовішою видається недавня історія, що ілюструє, як наші філологи бояться зарубіжної літератури, як поверхо обізнані з нею. 2004 року задіяні львівським «Літописом» спеціалісти примудрилися подарувати світу непересічного письменника, про якого, крім них, ніхто й не чув.

В іменному покажчику до українського перекладу книжки Умберто Еко «Роль читача. Дослідження з семіотики текстів», крім відомостей про те, де в зібраних есеях шукати згадки про Данте і Дюма, Маркса і Мао, Сартра і Наполеона, зазначено, що не забув дослідник і ще одне красиве та горде ім'я: «Гвіньйо Гранд, 233, 239».

Еко згадує Гвіньйола в розділі, де порівнює манери гостросюжетного письма визнаних американських майстрів жанру Міккі Спіллейна та Яна Флемінга. Виявляється, і творець Майка Хаммера, і батько Агента 007 значною мірою завдячують Гвіньйолові: «Суть не в тому, що Флемінг відкидає вибухи Гранда Гвіньйола; він навіть лобується в них і розсіює їх про своїх романах».

Далі італієць узагалі протиставляє наповнену грубою дією творчість Гвіньйола цілій літературній традиції: «Він сполучає нарративні елементи з мінливим монтажем, змінюючи по черговому Гранда Гвіньйола на новий роман...» Що ж, навіть така прозора підказка не допомогла перекладачці Мар'яні Гірняк. Перед нею лежало просте зіставлення французьких мис-

тецьких термінів «роман нуво» і «гран гвіньоль».

Останній — це сценічний прийо́м, який полягає в зображенні не-прикритого насильства і названий на

Поет Ілля Стронговський, рятуючи роман Чарльза Буковскі «Поштамт» від нашарувань російської культури й безкультур'я, цілковито поховав цей твір як американське явище

честь персонажа французького театру ляльок. Grand Guignol називався заснований наприкінці XIX століття паризький театр, так сьогодні говорять і про шматування тіл у фільмах категорії «В».

Можливо, Еко дещо не так «захоплює своєю ерудицією, спонукає до власних пошуків і роздумів» Гірняк, як свідчить написана нею передмова, але, безперечно, за своєрідний лік-

неп завдячуємо і науковому редакторові — Марії Зубрицькій, шанованій університетами багатьох країн стипендіатці та лауреатці, авторці досліджень, зокрема, про наукові ідеї Еко.

Коли я вперше заговорив про це наукове редагування, інша перекладачка, яка теж працювала над творами автора «Маятника Фуко», порадила не бути таким строгим. Мені ж натомість згадалася «Осяча фабрика» Іена Бенкса, де батько головного героя, не випускаючи сина з півострова навіть до школи, провадив домашню освіту і жартома знущався, навчаючи, що «пафос» — це ім'я одного з трьох мушкетерів.

Ось він, як кажуть науковці, соціокультурний феномен читання — коли нам ніяково за своїх просвітників. Небагато письменників спромоглися б викликати таку глибоку дифузю смутку і сміху, як це вміють деякі спеціалісти з теорії літератури. ■

ПОГЛЯД

Вікторія ПОЛИЩУК

директор Агенції термінових перекладів **Communic Company**

Якщо порівнювати якість перекладів з різних мов, то найнижчий середній фаховий рівень нині демонструють перекладачі з/на англійську мову. Чому? Бо їх занадто багато. Більшість вивчає англійську в школі, у виші, на курсах, дехто спілкується нею на роботі з топ-менеджментом. «Отже, — думає така особа, — мову вчив, спілкувався начебто успішно, з іноземцями порозумівся, чом би й не податися в перекладачі?»

Коли внаслідок кризи на підприємствах прокотилися масові скорочення, до нас ре-зюме щодня надходили пачками. Люди пригадали свою непогану англійську, а дехто навіть дістав диплом про першу освіту — філолога, вчителя іноземної тощо. Відсіювати з цієї маси «перекладачів» справжніх майстрів слова виявилось нелегкою справою. Ані цей документ, ані бездоганне резюме з рекомендаціями, ані добре виконаний тест не дають гарантії, що претендент — справжній професіонал. Відтоді червоний диплом певних київських лінгвістичних вишів я взагалі сприймаю скептично, бо переклади таких «червонодипломників» іноді неприємно шокують своїм фаховим рівнем.

Ольга КОЛЕСНИКОВА

керівник відділу перекладів компанії «Епоха Інтернаціональної Освіти»

Переклад художньої літератури — надзвичайно складна робота, що потребує не лише досконального знання іноземної мови, а й широкого інтелектуального бекграунду. Щоб адекватно перекласти художній текст, потрібно мати якщо не літературний хист, то принаймні розвинену метафоричну інтуїцію, оскільки важливо передати не так букву, як дух твору. На жаль, перекладачі часто грішать двома крайнощами: або бюрократично дотримуються букви, або фанатично переслідують дух, забуваючи про те, що вони не співавтори. Ситуація з перекладами українською мовою ускладнена й тим, що сучасна українська нині проходить стадію відновлення чи трансформації — це вже більше лінгвістична суперечка, і кожен намагається втрутитися в цей процес, часто не задумуючись, що мовний кітк зовсім не є виагом оригінальності. Не слід забувати: мова — явище природне. І вона, як усе в природі, не терпить різких метаморфоз.

Fellini
р е с т о р а н

**Працюємо для Вас
24 години на добу**

НОВЕ ВЕСНЯНЕ МЕНЮ
від шеф-кухаря Андре Пельтре

м. Київ, вул. Городецького 5
Телефон: **279-5422, 279-6822**
у житті-як у кіно...

Правда геометрії

«Жодне людське дослідження не може бути названо істинним, якщо воно не доведене математично»
Леонардо да Вінчі

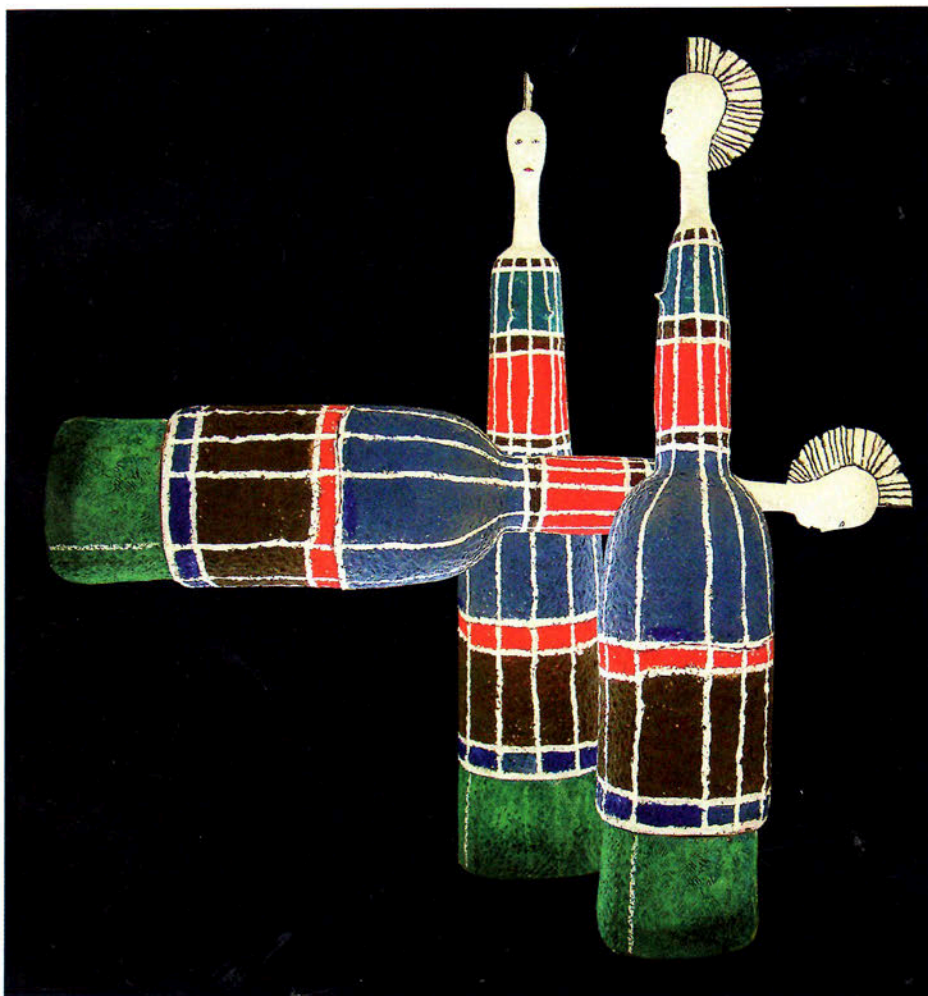
АВТОР: Мар'яна Прут

ФЕДІР БОГІНСЬКИЙ
вільний каменярь

Великий науковець і митець істинність цього вислову підтвердив власним досвідом. З фактом, що наш світ перевіряється математикою, а побудований за законами геометрії, доводиться миритися і теоретикам з практиками, і фізикам із ліриками. І чи не найпершими це відчують на собі художники. Хоч як вони ламають форму заради прориву та експерименту, скалки все одно складаються з кола, трикутника, квадрата, кривої, прямої. У царині візуального мистецтва втілення ідей поза просторовими концепціями немислиме. Хоч би яке вихлясте рококо утнув майстер, базуватиметься воно на геометричній матриці.

Молодий художник Федір Богинський, як будь-який профі, знає це на п'ятірку. У власному формо- та смислотворенні він повернувся до елементарних часток усього сущого в мистецтві. Й задіяв у цій непростій грі ази конструктивізму (буквально — «в лоба»), футуристичні візії, експресіоністичні риси й цяцянки поп-арту. Подібно до улюбленого коктейлю Джеймса Бонда, інгредієнти Богинського змішані, але не збовтані. Тому фундаментальні для сучасного арту поняття в його останніх полотнах і скульптурах проступають майже в кришталево чистому вигляді. Хай якими течіями згодом поплив би художник, та все почалося з науки про просторові узга-льнення. ■

«Панк-діва», шамот

ПОГЛЯД

Брунівський рух

«Держава, яка не може забезпечити своїм громадянам нормальний прожитковий мінімум, не має жодного права говорити про мораль»
Лесь Подерв'янський

АВТОР: Наталія Петринська

Нарешті нам пояснили, як виглядає анти-соціальний тип, здатний «завдати шкоди моральному вихованню громадян». Він носить гламурні латексні строї, фарбує обличчя, кокетливо зачісує біляві пасма і над усе прагне бути знаменитим. Ні, не подумайте, це не Сергій Зверєв, не Боря Моїсєєв – з огляду на те що вони ніяк не зникнуть з блакитних екранів, їх вважають цілком моральними особами, принаймні ті, хто офіційно визначає межі добра і зла.

Йдеться про австрійського гомосексуаліста й фешн-журналіста Бруно, саме він сколихнув українське суспільство і став героєм численних публікацій та розмов. Тепер народ замість традиційних політичних обговорень жваво сперечається, чи правильно вчинили вітчизняні бюрократи, заборонивши стрічку відомого провокатора Саші Барона Коена. Британському коміку до такої реакції не звикати – його сатиричні опуси не проходять непоміченими і супроводжуються прокльонами людей з атрофованим почуттям гумору.

Попередній опус Коена і режисера Ларрі Чарльза – фільм «Борат» – не побачили в Казахстані, оскільки актор виконував усі свої коронні номери в образі журналіста-аборигена (хоча стобався насправді зі Штатів). Росія проявила солідарність і теж сказала ні прокату та розповідженню неполіткоректної стрічки. Коен дратує багатьох: створюючи свої диверсійно-комічні проекти, він насолить європейським захисникам циган, неонацистам, румунським селянам, палестин-

ським терористам, голлівудським геям. Останні назвали «Бруно» відверто гомофобською стрічкою.

Дивно, але в Міністерстві культури і туризму України вважають інакше: фільм містить сцени з гомосексуальними збоченнями. Читай: пропагує нетрадиційну сексуальну орієнтацію. Рішення чиновників породило в західній пресі різноманітні версії. Найпоширеніша – наша країна готується до виборів, тому політикам вигідно загравати з консервативною частиною суспільства.

Доки функціонери таврували «Бруно» пафосними канцеляризмами, «антиморальна» стрічка активно розповсюджувалася в інтернет-просторі. Молодь і досі жваво скачує крамольне відео, а пірати задоволено потирають руки. Стрічку переглянули навіть ті, хто ніколи не чув про експерименти Саші Барона Коена і не пішов би на «Бруно», яки кіно вийшло в прокат, припустімо, з віковим обмеженням. Закон забороненого плоду спрацював належним чином: тепер коєнівські «збочення» передаються з рук у руки, як колись совковий самвидав.

А тепер найкумедніше: розголось до-вокола аморальності стрічки насправді не вартий і дірки від бублика. Відкрию секрет, для тих, хто її не бачив: «Бруно» порівняно з багатьма класичними зразками еротичного кіно нагадує хуліганські забавки підліткового штибу. Найвідвертішою сценою можна вважати демонстрацію бутафорського статевого органа на повний екран, однак за тривалістю вона нагадує короткі нонкон-

формістські забавки Тайлера Дердена з «Бійцівського клубу» – персонажа, який, працюючи кіномеханіком, вклеював непристойні картинки між кадрами фільмів для родинного перегляду.

Гумор нижче пояса, яким просякнута стрічка, теж не новина, зараз без нього не уявити жодної молодіжної комедії. «Бруно» – це суміш шоу, хепенінгу, телевізійної передачі й кіно, і це строкате полотно, будучи типовою сатирою на сучасне суспільство, не претендує ні на високохудожність, ні на мистецьку новизну. А сатири властиво вдаватися до гіпербол, а не до евфемізмів. Більшість сцен знято прихованою камерою, і реакція людей на витівки головного героя подекуди епатжніша, ніж власне провокації Бруно. Коєн наочно доводить: «що дозволено Юпітеру, не дозволено біку». Хочеш стати зіркою шоу-бізнесу, грай за правилами: всиновлюй дітей із країн третього світу, займайся піар-доброчинністю, імітуй своє викрадення, вступи до якоїсь модної секти. Однак завжди пам'ятай про обов'язкові умови подвійних стандартів і святенницької пристойності – інакше натовп, який учора обожнював тебе, завтра влаштує справжнісіньке пекло, і тебе назавжди виженуть із телеекранів. Ось і вся «мораль». І якщо в когось після перегляду стрічки таки виникне непереборне бажання забути про власну духовність і раптово змінити сексуальну орієнтацію чи вдатися до «анти-соціальної та збоченої поведінки», це сигналізуватиме лише про одне: час відвідати психіатра.

КІНО

Ностальгія за депресією

Кримінальна ретробиографія «Вороги держави» Майкла Манна присвячена Джону Ділінджеру — легендарному грабіжнику банків часів Великої депресії. На пострадянському терені ця особа не надто відома, тому прокатники провели аналогію з іменем Джонні Деппа, змінивши оригінальну назву на «Джонні Д.». Хитрощі спрацювали — більшість прихильниць актора пішли до кінотеатру саме «на Деппа», який виконав класичну для себе роль харизматичного персонажа. Дарма, що його Ділінджер вийшов дещо шаблонним і радше скидається на супергероя коміксів — непереможного, кмітливого, елегантного (навіть чорний плащ Д. Д. нагадує бетменівську амуніцію). Як справжній мачо, гангстер однаково легко тримає тендітну руку красуні й 4-кілограмовий автомат.

Режисер стверджує, що не вдавався до жодних гіпербол, адже його метою була філігранна фіксація «кримінальних» 1930-х. Тоді грабіжники но-

сили краватки, вишукані капелюхи і їздили на найкращих авто, допомагаючи поліцейським ловити облизнів. Прості американці очільнику ФБР Едварду Гуверу симпатизували менше, ніж Ділінджеру. Для народу він був кимось на кшталт Робіна Гуда, оскільки грабував не збіднілий люд, а фінансові установи. Естетику депресивної доби автори стрічки підкреслили цифровими зйомками у репортажній манері. Режисер працював над «Джонні Д.» із заповзяттям перфекціоніста й фетишиста — знімав у реальних місцях, де бував Ділінджер, заповнюючи кадри дрібничками, характерними тій епосі. Однак увага до деталей і позиція відстороненого спостерігача зле пожартували з Манном: у його екранну дійсність віриш так само, як життєвим перипетіям учасників реаліті-шоу.

У кінотеатрах України з 23 липня

Наталія Петринська

DVD

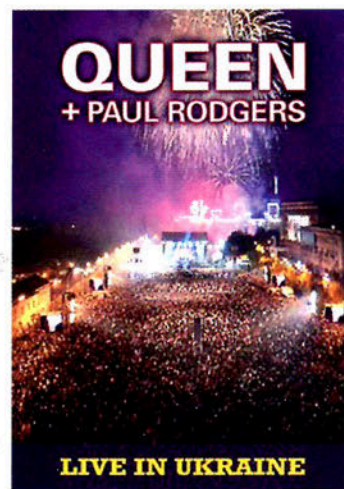
Місце вакантне

Торік музична акція, присвячена пам'яті найзнаменитішої у світі жертви СНІДу — фронтмену Queen Фредді Мерк'юрі, зібрала в Харкові 350 тисяч меломанів. Враховуючи попередні майданні концерти в Києві серів Елтона Джона та Пола МакКартні, цей проект також ніби компенсував тривалу відсутність на наших сценах якісних і діючих закордонних виконавців. Тоді новину про несподіваний альянс зірки блюз-року Пола Роджерса та залишків британської команди зустріли по-різному, адже те, що співав Пол у складі формацій Free й Bad Company, геть не в'язалося зі стилістикою «квінів». Відсутність органіки альянсу продемонстрував альбом 2008 року Cosmic Rock. Переспіваним Роджерсом хітам бракувало вокальної манери Мерк'юрі, але всі ці дрібниці компенсувало фантастичне шоу на площі Свободи. Аж шкіра сиротами взялася, коли з величезного поліекрана партію знаменитої «Богемської рапсодії» повів сам Фредді, а група тим часом наживо акомпанувала й підспівувала в супроводі вже згаданих сотень тисяч зачарованих містичним ефектом глядачів. В один голос площа вшкварила пісні-гімни We Are

the Champions і We Will Rock You. Поки виданий для нас і Європи відео-концерт збирає чималі дивіденди, Роджерс встиг накивати п'ятами й повернутися до своєї «Поганої компанії». Обидва уламки суперслави Queen — лідер-гітарист Брайан Мей і барабанщик Роджер Тейлор — знову підшуковують заміну тому, кого не можна повторити. Адже, як переконавав великий Фредді, show must go on...

Queen + Paul Rodgers. Live in Ukraine. — Gala Records, 2009

Олександр Євтушенко

Найкращі стрічки про легендарних злочинців

«Бонні та Клайд» (США, 1967). Фільм Артура Пенна оповідає про романтичний тандем грабіжників Бонні Паркер і Клайда Берроу, які в часи Великої депресії не давали заіржавіти мешканцям Середнього Заходу.

«Хрещений батько» (США, 1972). Френсіс Форд Коппола створив еталонну стрічку, вичавивши з кримінального сюжету про сицилійського мафіозі зразка 1950-х натуральну родинну сагу.

«Недоторкани» (США, 1987). Кримінальну драму, в якій йдеться про боротьбу поліції з королем чиказького злочинного світу 1930-х років Альфонсо Капоне, Брайан де Пальма доповнив комедійною інтонацією.

«Гангстер» (США, 2007). Очільника героїнової імперії 1970-х Френка Лукаса режисер Рідлі Скотт змалював як міцного виробничника й відповідального підприємця — переконливо і напорчуд красиво.

«Ворог держави №1» (Канада – Франція – Італія, 2008). Французький грабіжник банків у 1970-х Жак Месрін в інтерпретації Жана-Франсуа Ріше постає водночас несамовитим, як берсерк, безжальним, наче чума, і чарівним, мов Джо Дассен.

КНИГА

За «принципом капусти»

Володимир Білінський — історик не за фахом, а з потреби. І виникла вона за радянських часів, коли український інженер замислився, як створюється позанаціональна спільнота і чому в ній російський народ усе ж «рівніший» щодо інших. У фундамент свого дослідження автор книжки «Країна Моксель, або Московія» поклав класичні праці російських історіографів, зокрема Карамзіна, Ключевського, Соловйова, та свідчення іноземних послів і державних діячів. Щоб розкрити джерела, наче відриваючи капустяні листки у пошуку качана, й передусім спростувати фальсифіковані вірними імперії науковцями твердження.

Ця серцевина не припадає до душі тим, хто й далі вірить концепції Київської Русі як колиски братніх слов'янських народів. Білінський беззастережний: «Слов'янські племена (поляни, древліяни, сіверяни, дуліби, тиверці та ін.), на базі яких в історичному розвитку утво-

рився український народ, і фінські племена (мурома, мера, весь, мешера, мокша, перм, нарова та ін.), які згодом стали основою великоросів, не мали в історії нічого спільного, господарські не стикалися до XVI століття». Про що б не йшлося — «звитяги» деяких історичних персонажів чи особливості російської та української мов, побут московитів чи церковні справи — автор «цікавого мокселєзнавства» розставляє на дорозі сфальшованих явищ і подій не просто червоні прапорці, а велетенські полотнища. Щоб міфологізовану брехню знищити у свідомості принаймні частини своїх співвітчизників.

Володимир Білінський.
Країна Моксель, або Московія. —
К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2009.

Галина Іваненко

ВИСТАВКА

ДЖАЗ

КІНО

ФЕСТИВАЛЬ

СУТО СИМВОЛІЧНО

ЖИВОПИС Останні кілька років художниця-колористка Ганна Криволап з'являлася у столичних галереях з виставками, присвяченими київським пейзажам. Тепер від урбаністичної вона перейшла до рустикальної теми і водночас відмовилася від конкретики і зробила свої краєвиди символічними. Її проект «Криниці» фіксує знаковий образ українського села, що нині зникає. У малих спорудах мисткиня побачила вищу гармонію, тож і оспівувати криниці взялася з відповідною повагою. Виставка нагадує зібрання «портретів» зі звіту про етнографічну експедицію. Криволап вилучає об'єкти зображення з конкретного часу й простору. І якщо попередні картини горіли й мінілися кольорами, то в роботі над цими полотнами художниця зрелася яскравих поєднань і продемонструвала, що м'які барви — теракотова, жовто-зелена, бузкова — мають не меншу силу.

До 13 вересня

Галерея «Боттега»
(Київ, вул. Михайлівська, 226)

СЕРЕД ЛІТА

Скульптор Григорій «Груша» Столбченко вкотре відправив в експедиційну подорож своїх психологічно-комісових звірят і симпатичних почвар. Карти маршруту для мандрівки над європейськими обширами намалював Олег «Кіноман» Калашник, а краєвиди, що відкриваються крізь вітрове скло літака, зафіксував Олексій «Борисман» Борисов.

До 1 вересня

Галерея «Парсуна»
(Київ, вул. Хорива, 43)

ДЖАЗ ФОНТАНОМ

СВЯТО Посеред літнього летаргійного сну українського джазу фестиваль «Джаз-диліжанс» у Черкасах — це ніби ковток холодної води з фонтану на площі Дружби народів, де щороку звучать пронизливі позивні свінгу. Як і багато інших черкаських цікавинок, імпрезу зазнавав джазовий піаніст Сергій Крашенінніков — власник «Творчої майстерні» свого імені, гастролер по клубах Західної Європи та США, а також організатор і керівник проектів Cherkasy Jazz Quintet і Pelican Quartet. Від ще одного дитя Крашеніннікова — фестивалю «Черкаські джазові дні» — «Джаз-диліжанс» вирізняється концертами просто неба у середмісті. Одразу після прелюдії від Cherkasy Jazz Quintet фест цього року зроблять незабутнім Michael Balog Project (Мукачево — Ужгород), Fusion Orchestra (Севастополь), Z-Band Ігоря Закуса (Київ). У фіналі близько 21.00 — спільний джем-сейшн.

1 серпня, 17.00

Черкаси,
площа Дружби народів

ДВА З ПЛЮСОМ

Профільне амплу ансамблю «2+», створеного відомим київським джазовим піаністом і викладачем Олександром Саратовським, — якісні шоу на солідних корпоративах та виступи на естетських фестивалях. Програма нинішнього вечора групи у Dixieland включатиме як традиційний джаз, так і популярні естрадні мелодії.

6 серпня, 20.00

Dixieland (Київ,
вул. Кирило-Методіївська, 14/2)

ІНША ВЕРСІЯ

ФЕСТИВАЛЬ На Землю насувається астероїд, який має знищити все живе. Попри неоригінальну зав'язку, режисеру Франциско Хав'єру Гутієррєзу є чим здивувати. У його стрічці «Перед загибеллю» люди мають 72 години не для того, щоб урятуватися, а щоб вирішити, як гідно провести свої три останні дні. Поглянути на знайомі сюжети з іншої перспективи пропонує фестиваль «Лінія іспанського кіно». Також у програмі «Дефіцит» — режисерський дебют Гаяля Гарсія Берналя, зірки фільмів Алехандро Гонсалеса Іньярріту («Сука-любов») та Педро Альмадовара («Погане виховання»). «Клуб самовбивць» Роберто Сантьяго оповідає, як невдала спроба самогубства переросла у прибутковий бізнес. У фільмі Хаймі Маркеса «Грабіжники» йдеться про любов та соціальну несправедливість. Стрічка «Тільки слово від тебе» Ангелес Гонсалес Сінде зафіксувала просту життєву історію.

3-30 липня

Кінотеатр «Жовтень»
(Київ, вул. Костянтинівська, 26)

КІНОКУЛЬТ

«Руда білка» Хуліо Медема, «Сукіякі-вестерн Джанго» Такаші Міке за участю Квентіна Тарантіно, «Мільйонер з нетрів» Денні Бойла, «Молодість без молодості» Френсіса Форда Коппола, «Банзай, режисере!» Такеші Кітано та «Рестлер» Даррена Аронофскі — свіжі кіношедеври у спеціальній програмі «Ночі культових режисерів».

7-8 серпня

Кінотеатр «Родина»
(Одеса, вул. Мечникова, 104)

ПОХМУРО

ПРОЕКТ На двох сценах фестивалю Global East Festival Open Air у перші дні серпня засяє більше рок-зірок, ніж зазвичай на музичному небі столиці протягом сезону. І слухачам вирішувати, кого вітати палкіше: названих хеддлайнерами хардових стариганів Motorhead, які ніколи не намагалися свій брутальний і жорсткий саунд проміняти на щось милозвучне, чи діву симфо-готики Тар'ю Турунен. Остання покинула культовий фінський гурт Nightwish, як казали злі язики — через надмірний апетит до гонорарів, як стверджували добрі душі — заради інших проектів, де оперний спів не заважає рок-н-рольному шалу. До них приєднаються британські спеціалісти з готичного металу My Dying Bride, ветерани треш-метал-сцени з німецького Kreator, їхні готичні земляки з Crematory та шведська формація Deathstars, яка сповідує суміш блек-металу та симфо-готик-року.

1-2 серпня, з 12.30

Спорткомплекс «Чайка»
(Київ, Києво-Святошинський р-н)

ПРОРИВ

Міні-фест «Рок прорив» закличе під свої знамена західноукраїнські команди. Різни за стилем і типом творчості, вони однакові у тому, що краще від рок-музики — тільки багато рок-музики. Виступатимуть, зокрема, «Метелики», «Кожному Своє», «Оратанія», «Глибоко дихай», «DE?Сенс», Evidence, Coda, Dalai Lama.

8 серпня, 17.00

КТЗ «Романтик»
(Львів, Парк культури імені Богдана Хмельницького)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

РОК

МІКС

КЛАСИКА

ХВИЛЯ ЗВУКІВ

ІМПРЕЗА «Рок-хвиля 2009: Кримський Вудсток» – це триденний музичний марафон на великій сцені, міцність якої випробуватимуть 50 гуртів з України, Білорусі та Росії. Масштаб імпреди вимірюється не лише кількістю учасників, а й якістю та розмаїттям програми. Зокрема, важкі напрями представлятимуть: альтернатив-кор-формація Alien Sky з Рязані, сімферопольський хард-рок-гурт Firefall, запорізький Night'n'Gale (хард-хеві), мінський нью-метал-колектив Ann Core. Легкі мелодійні мотиви з елементами блюзу та поп-року даруватимуть «День Ангела» (Москва), львівська Bluezofrenia, харківський Freedom та Rosa Margna з Новояворівська. Не дадуть забути про інді та етно гурти Siegra Leone, Ai4F, «Майжеколір» та «Рольова модель». Хедлайнером «Кримського Вудстоку» стане «Арія». І ще один невеличкий сюрприз – повернення панк-гурту 1990-х «Красная плесень».

7 – 9 серпня
PK Foton (с. Заозерне, Євпаторія, АР Крим)

УСІ СВОЇ

«Долучайтесь до рідного драйву й енергії разом із нами!» – закликають учасники концерту «Вечір українського року». Наповнювати публіку позитивними емоціями зголосилися етно-панки з гурту «Перлина степу», мелодік-хеві-фолк-колектив «Веремій», етно-рок-фундація «ТаРУТА», «Чорна Рада» (авангард-метал) і перкусійний проект «Ритми життя».

2 серпня, 18.00
Клуб «Чеширський кіт» (Київ, вул. Скляренка, 9)

ЕКООСТРІВ

ПРОСТО НЕБА 2007 року в покинутому хуторі Обирок під Бахмачем виникло екопоселення, яке заснував ідейний нахненник мандрівного проекту «З табуретом довкола світу» Леонід Кантер. Нові мешканці створили там мистецьку спільноту «Острів Обирок» і проводять однойменний фестиваль. Зараз поселенці відкривають кінотеатр в одному із сільських будинків показом польського документального фільму «Перкалаба», який продовжить живий концерт гурту. Після виступу івано-франківської команди відбудеться ніч переглядів короткометражок молодих українських режисерів. А наступного дня гостей «острова» тішитимуть виступом і майстер-класом лідера харківського фолк-колективу «Ательє Драбина» Сави Бориса. Ті, хто планує відвідати Обирок, мають пам'ятати про намети, спальники, посуд і продукти (магазину на хуторі немає).

1 – 2 серпня
Хутір Обирок (с. Матіївка, Бахмацький р-н., Чернігівська обл.)

ДО ВИТОКІВ

Міжнародний екологічний етнофестиваль «Верхобуж» створений задля захисту витoku річки Західний Буг та розвитку зеленого туризму на Золочівщині. У реалізації цих шляхетних цілей організаторам дійства допомогатимуть «Львівські музики», «Дзвони», «Акцент», Made in Ukraine, «Оркестр Янки Козир», «Збруч», «Отава».

7 – 9 серпня
с. Верхобуж, Золочівський р-н, Львівська обл.

НА ВАКАЦІЇ

КОНЦЕРТ Національний будинок органної та камерної музики, чії програми неподолані бастионом стверджували життєздатність класичної музики до останнього, зачиняється на канікули. Участь у заключному концерті сезону візьмуть солісти закладу, а твори задовольнять найдемократичніші смаки. До програми включили випробувані шлягери Каччині, Альбіноні, Баха, Глюка, Россіні, Доніцетті, Белліні, Мендельсона, Бізе та Гершвіна. Виконає їх ексцентрична й титулована команда у складі контратенора Ігоря Іщака, флейтистки Тамари Рой, кларнетиста Віктора Тимця, органістки Ірини Калиновської та піаністки Катерини Лебедевої. Окремий внесок зробить камерний ансамбль «Равісан» у складі Наталії Кравченко (фортепіано), Кирила Шарапова (скрипка) та Олександра Госачинського (віолончель).

31 липня, 19.30
Будинок органної та камерної музики (Київ, вул. В. Васильківська, 77)

З ГЛИБИНИ

У концертній серії «Музичні вечори у Національному заповіднику «Софія Київська» – концептуальне зрушення. Замість «Шедеврів світової, європейської, класичної, романтичної музики» – клавирбенд із простою назвою «Вечір старовинної класики». Молоді герої – лауреати міжнародних конкурсів Максим Дуванський і Дмитро Півненко.

1 серпня, 19.30
Музей «Хлібня» (Київ, вул. Володимирська, 24)

MACODES-TRIO
Харківський десант біля моря – концерт формації, яка вправляється у сполученні звуків джазу, фанку, поп-музики та лаунджу.
31 липня, 21.30. Клуб «Вихід» (Одеса, вул. Буніна, 24)

«МРІЯ БАБЕЛЯ»
Мюзикл німецького музичного театру «Табун» присвячено письменникові Ісааку Бабелю.
31 липня – 2 серпня, 18.00. Український театр для дітей та юнацтва (Львів, вул. Академ. Гнатюка, 11)

«ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ»
XI Всеукраїнський фестиваль традиційної культури – виступи музичних колективів, виставка декоративно-ужиткового мистецтва, містечко майстрів.
1 – 2 серпня. м. Монастирська, Тернопільська обл.

LOSER LIFE
Чергові відвідини столиці американського хардкор-панкового гурту та його концертне поєднання з українськими колегами Foible Instinct, Murder і Time to Live.
3 серпня, 19.00. Клуб «Сокіл» (Київ, вул. Бережанська, 4)

«КРИХІТКА ЦАХЕС»
Камерний концерт в межах проекту «Відродження традиції Софії Київської».
6 серпня, 20.00. Музей «Золоті Ворота» (Київ, вул. Володимирська, 40а)

«БІ-2»
Класичний літній сольник гурту – композиції з нового альбому «Лунапарк» і відомі хіти.
6 серпня, 22.00. Клуб Ibiza (Одеса, пляж Аркадія)

«ЗІРКИ СВІТОВОГО МОДЕРНУ»
На першому концерті Міжнародного хореографічного фестивалю московський колектив «По. В. С. Танці» представить вистави «Ночі й дні» та «M23».
8 серпня, 19.00. Будинок офіцерів (Київ, вул. Грушевського, 30/1)

«ПРОЗОРІ»
Той факт, що тканина має дивовижну здатність підкреслювати втілений на картині задум, доводить виставка робіт у жанрі батик Лідії Ульянової.
До 15 вересня. Кав'ярня «У Бекіра» (Дніпропетровськ, вул. Чкалова, 35)

Jaguar X-Туре
як спосіб
наближення
до Вільяма Шекспіра,
Оскара Вайлда
та палати лордів

АВТОР: Самійло Ворс
ФОТО: Андрій Ломакін

Віскі можна пити з будь-якої тари. Від того, використуєш ти пластиковий одноразовий стаканчик чи кришталевий бокал, смак напою анітрохи не змінюється. Досягнення сучасної масової електроніки призвели до того, що банальний китайський годинник із Троєщинського ринку показує час, у принципі, не гірше, ніж швейцарський турбійон із прозорим дном. Цирконій у каблуці, власне кажучи, переломлює світло майже так само, як діамант, якщо не знаєш, можеш і не помітити. Сенс розкошів — у розкошах і ні в чому, крім них самих.

ЯНГОЛ у деталях

А тепер я скажу жахливу річ, тримайтеся. Jaguar (принаймні той, який потрапив на тест-драйв до **Тижня**) за своїми основними споживчими характеристиками аж ніяк не унікальний. За ті самі гроші й навіть трохи дешевше можна отримати автівку, яка не гірше набиратиме швидкість, вписуватиметься в поворот чи гальмуватиме перед перешкодою. Один-єдиний недолік: це буде не Jaguar.

Таким чином, занурення у світ розкошів починається не на тест-драйві, а в автосалоні, коли доводиться робити серйозний життєвий вибір: яке оздоблення панелі замовити — палісандр чи темний горіх, яку шкіру для сидінь — кольору «пікант» чи «шампанське», яку строчку на ній — подвійну чи «діамант». Vanitas vanitatis — суєта суєт! Та якщо ти геть позбавлений

цього імпульсу, треба бути послідовним і піти в буддійські монахи або хоча б у православні ценці. Отож я й дивлюся, що з території Києво-Печерської лаври виїжджають здебільшого великогабаритні «валізи» з трилітровими двигунами. Тобто якщо ти представник виду homo sapiens, суєта — твоя видова характеристика. Можеш із нею боротися, можеш їй потурати, але з цим тобі жити.

Є безліч способів потурати суєті, і за тисячоліття вони викарбувалися в технології, а технології — у сталі традиції. Можна згадати італійську традицію — тоді це буде послідовна лінія від Светонія через Медічі до нинішніх Версаче з Ламборгіні. Можна французьку — від Людовика XIV до ресторану Maxim's. А можна британську. Знавці (до яких я, чесно кажучи, не належу) стверджують,

що наслідувати її найважче. Вона не піддається імітації або майже не піддається. Британська традиція передбачає знамениту англійську садибу з парком, англійський клуб зі шкіряними диванами chesterfield, костюм на замовлення, кубинську сигару, шотландське односолодове віскі, колекцію індійських старожитностей, захоплення Шекспіром, заняття спортом або як мінімум палке вболівання, а з початку ХХ століття — закоханість в автомобілі... Наслідувати французів міг спробувати кожен перукар (інша річ — з яким успіхом; типовий приклад — Свирид Петрович Голохвастов), наслідувати англійців прагнули одиниці. Їх називали англomanами з відтінком водночас захоплення й прихованого несхвалення. Вони себе — джентльменами.

Британська традиція до того ж непримирна до тих, хто претендує на те, щоб називатися джентльменом без достатніх для цього підстав. Таких називають коротко: сноб (від лат. абрєвіатури s.nob. — sine nobilitate, без шляхетності). Це змушує, попри всі спокуси, бути природним, демонструвати тільки ті чесноти, якими ти справді наділений. Ось із такими думками сідаєш за кермо Jaguar X-Туре. Перший висновок — він не самозванець, хоча така підозра могла з'явитися. Адже X-Туре був від початку розроблений як певний компроміс між легендою спортивно-люксової марки та купівельною спроможністю відносно масового споживача. Тобто це найменша за розміром і відповідно найменш потужна модель у лінійці. Ми отримали для випробування седан із 2,5-літровим двигуном, повним приводом і автоматичною коробкою. Гамма також передбачає двигуни 2.0 і 3.0 V6 (відповідно 157 та 231 к. с.) і коробки — автомат і ручну (яка насправді є напівавтоматом). Та навіть у найскромнішій комплектації прискідатися до ходових якостей можна тільки, маючи поганий характер. Машина, можливо, й не демонструє видатних спортивних характеристик (автомат реагує з ледь відчутною філософською затримкою), але цього від неї й не очікуєш, натомість є відчуття дивовижної збалансованості, певного запасу якості, заради чого, власне, такі машини й купують. Паскудний липневий дощик, що перетворив вітання від київських шляховиків на слизьку піщано-глиняну суспензію, не зіпсував настрою: системи контролю зчеплення з дорогою (Traction Control) та динамічної стабілізації

(DSC), зокрема система екстреного гальмування (ЕВА), цілковито відповідали обіцянкам рекламного буклета. Слід чекати, що на снігу та ожеледиці Jaguar триматиметься відповідно.

Наступне сильне враження — дизайн, майже цілком успадкований від «старших товаришів», передусім знаменитого ХJ. На перший погляд, кузов — його зменшена копія. На другий — також. Запам'ятався неповторний мінімалізм приладової панелі. Не аскетична скромність, а щось цілком протилежне. На дошці нічого зайвого: циферблати температури двигуна, тахометра, спідометра (який зухвало закінчується цифрами 260) та бензобака в нікельованому обконтурванні. На кермо зі знайомою котячою мармурою винесено кнопки аудіосистеми та гучного зв'язку через Bluetooth. Керування більшістю функцій дублюється на семидюймовому сенсорному екрані (він же навігаційна система). Так, подекуди, ті самі англійські батьки навчають дітей тасмниці респектабельності: не смикатися, не робити зайвих рухів, не підвищувати голосу без потреби.

Про що ще згадати? Ну парктронік. Ну круїз-контроль. Ну кліматична система непогана. Безліч непомітних і не надто розрекламованих дрібничок на кшталт датчиків біля кожного сидіння — це для того, щоб у разі чого подушки безпеки спрацьовували тільки на тих місцях, де є пасажир. Ще раз повторюю, якщо в цьому є потреба: сенс Jaguar не в технічній досконалості, а в легенді, й ця легенда безпосередньо пов'язана зі способом життя, стилем, естетикою та аурую правдивого британського джентльмена — тільки не старого, а молодого (не юного!), сказати б, трохи авантюриста.

Як би це так пояснити? Найочевидніший приклад: міф Джеймса Бонда зазнав невинної шкоди не тоді, коли чорнявого Броснана замінили на білявого Крейга (я знаю дівчат, яким ставало-блакитні очі останнього подобаються навіть більше), ні, Бонд перестав бути Бондом, коли в гонитві за product placement'ом його, не рахуючись із міфом, почали саджати за кермо різних машин. Не в тім річ, що машини були погані — навпаки, вони були чудові, але вони не сумішалися з образом джентльмена-авантюриста. Тож бережіть легенду! До того ж британці так люблять котів...

Ось і все. Решту технічних деталей залиште механікам з автоцентру. ■

ПОЗАШЛЯХОВИК З ОЧИМА

Компанія Land Rover презентувала новий Range Rover 2010 модельного року. Флагман-позашляховик оснащений новими 5-літровими бензиновими двигунами LR-V8 потужністю 510 і 375 к. с. Порівняно з попередньою модифікацією витрати пального відповідно знижені на 7,3% (до 14,9 л на 100 км відстані у змішаному циклі) і 6,9% (до 14 л на 100 км). Рівень безпеки підвищено за рахунок встановлення адаптивного круїз-контролю, системи інтелектуального освітлення АНВА, системи моніторингу мертвих зон Blind Spot Monitoring, а також Surround Camera System (п'ять камер передають на центральний монітор зображення того, що відбувається навколо автомобіля).

МАЙЖЕ СПОРТСМЕН

У продажу в офіційній дилерській мережі Mitsubishi Motors з'явилася новинка – Lancer X Ralliart, що є перехідною ланкою між популярним Lancer X і легендарним Evolution. Від спорткара Lancer X Ralliart успадкував адаптований двигун 2,0 Turbo MIVEC потужністю 240 к. с., коробку передач Twin Clutch Sport Shift Transmission із двома зчепленнями і повний привід. Ralliart має два варіанти кузова: седан і хетчбек. У базовій комплектації автівки: аудіосистема 650 W Rockford Fosgate, адаптивна система освітлення, система повного контролю ETACS, система курсової сталості.

ДЕШЕВО І СЕРДИТО

У середині липня в Індії продали першу партію найдешевшого автомобіля у світі – Tata Nano, концепт якого було презентовано рік тому. Вартість автівки на індійському ринку – 100 тис. рупій (близько \$2,1 тис.), хоча спершу автовиробник планував продавати Nano за \$2,5 тис. Наднизьку остаточну ціну зумовило не лише використання дешевого пластику для оздоблення салону, а й здешевлення металу під час кризи. Стійки корпусу малолітражки не мають обшивки, а педалі – гумових накладок. Двигун об'ємом 623 см³, розташований позаду автівки, дає змогу розвивати максимальну швидкість 105 км/год і споживає

ШВИДШЕ ЗА ЧАС

У вересні в продаж надійде абсолютно нова модель від Porsche – Panamera (седан класу E), що стане четвертою в модельному ряді автовиробника. Базовий варіант – задньопривідна Panamera S, оснащена 4,8-літровим двигуном потужністю 400 к. с. та 6-ступінчатою МКПП. За додаткову плату виробник встановлює 7-ступінчасту коробку Doppelkupplung (PDK), що демонструє найкращі показники розгону та витрати пального. Зокрема, Panamera S, укомплектована PDK, до 100 км/год розганяється за 5,4 с і споживає 10,8 л пального на 100 км відстані у змішаному циклі. Максимальна швидкість з PDK – 283 км/год, з МКПП – 285 км/год. Друга модифікація в модельному ряді – повнопривідна Panamera 4S – також оснащується 4,8-літровим двигуном та PDK (у базовій комплектації) і розмінює перші 100 км/год за 5 с. А топ-модель Panamera Turbo з 4,8-літровим 500-сильним двигуном V8 із подвійним турбонаддувом до 100 км/год розганяється лише за 4,2 с. Максимальна швидкість Panamera Turbo – 303 км/год. Поміж інновацій Panamera виробник виокремлює коробку передач із двома зчепленнями і пакет Sport Chrono, що поліпшує прискорення до 100 км/год на 0,2 с для всіх версій.

ЮВІЛЕЙНА МОДЕЛЬ

У вересні цього року в продаж надійде нова Audi A5 Sportback, презентована в середині липня на святкуванні 100-річчя Audi в Німеччині. Порівняно із седаном A4 колісна база автівки збільшилася на 2 мм – до 2810 мм, а довжина її кузова зменшилася на 36 мм – до 4667 мм. Лінія даху Audi A5 Sportback на 36 мм нижча, ніж у седана-четвірки, а об'єм багажного відсіку – 480 л – на 10 л менший, ніж в універсала A4. Лінійка двигунів новинки включає два бензинові агрегати 2,0 TFSI quattro (потужністю 211 к. с.) і 3,2 FSI (265 к. с.), а також дизельний 2,0 TDI (170 к. с.). Бензинові двигуни оснащені фірмовою системою керування клапанами Audi Valvelift System, що забезпечує більшу потужність і економію пального.

лише 5 л пального на 100 км у змішаному циклі. Tata Nano має 4-ступінчасту механічну коробку перемикачання передач, гідравлічний підсилювач керма, а в комплектації Deluxe навіть обладнана кондиціонером. На ринку Європи авто з'явиться в 2011 році і буде дещо дорожчим (€5 тис.), адже його експортні версії вироблятимуть із якісніших матеріалів, ніж індійські. Tata вже отримала 203 тис. оплачених замовлень на нову автівку.

ТОП-10 НАЙНАДІЙНИШИХ АВТІВОК.
Одна з найбільших страхових компаній світу – британська Warranty Direct – визначила виробників, які випускають надійні автомобілі

Місце	Марка	Імовірність поломки, %
1	Honda	10,59
2	Mazda	12,99
3	Toyota	13,08
4	Subaru	13,92
5	Smart	16,67
6	Nissan	16,79
7	Mitsubishi	17,18
8	Lexus	18,49
9	Mini	19,05
10	Porsche	19,13

ПАРОЧКА САМУРАЇВ

Восени на українському ринку з'являться нові Subaru Legacy та Outback. Subaru Legacy – потужний седан бізнес-класу – буде представлено у трьох модифікаціях. Базовий варіант оснащений 2-літровим атмосферним boxer-двигуном потужністю 170 к. с., агрегованим із 6-ступінчатою механічною коробкою перемикачання передач (МКПП) або варіатором Lineartronic CVT. Модифікація Subaru Legacy 2,5 укомплектована 170-сильним двигуном і 6-ступінчатою МКПП, а топова версія оснащена 2,5-літровим агрегатом з турбонаддувом і 5-ступінчатою АКПП. Повнопривідний Subaru Outback пропонується з 2,5-літровим атмосферним двигуном.

МОЇ СУСІДИ ТА ІНШІ ЗВІРІ

У суботу з моєї ванни мені назустріч вибіг (чи вибігла?) кукарача. Це такий величезний блискучий тарган, який водиться в країнах Карибської затоки. Вочевидь, хтось із сусідів повернувся з відпочинку на Кубі. Тарганисько швидко втік від мене під входні двері. Мабуть, хотів, як Дід Мороз, за одну ніч потішити мешканців усіх квартир. Я лягла спати під завивання комара, сподіваючись на його українське походження. А вже раптом хтось із сусідів повернувся з відпочинку зі Сьєрра-Леоне... ▮

**ВІКТОРІЯ
ГЕРАСИМЧУК****МИРОСЛАВА
ЛЯХОВИЧ****ПАТРІОТКА**

«Як це — відчувати свою землю?» — юнак звернувся до дівчини, що сиділа з ним за одним столиком у кафе. «Та яка вона твоя, коли тут навколо вже все куплено, — буркнув поруч другий хлопець. «Ти йдеш, а під ногами тепло і затишно, ти вдихаєш, а на губах залишається солодкий присмак рідного повітря, бо ти у своїй країні!» — говорила дівчина. «Дали б людям вільно виїхати за кордон, то втекли б усі і твоя рідна земля нікому не потрібною стала б!» — «Не всі, хтось таки думає про щось інше, окрім як напхати свій шунок!» — «Патріотка знайшлася! Коли є достатньо грошей, отоді й можна урізноманітнювати собі життя такою нісенітницею, як патріотизм». — «А ідея?…» — розгубилася дівчина. Хлопці гучно засміялись. ▮

ЖЕБРАННЯ КРЕДИТУ

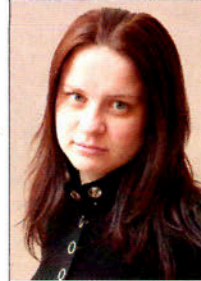
Телефон та інтернет потрібні в хаті, як вода, тож я розраховуюся з Укртелекомом вчасно. Не дай Боже, відключать. Аж ось помітив, що рахунки почали приходити за великі, хоча не чув, щоб тарифи на зв'язок зростали. Придивився до платіжок — ти ба! Телефоніст-монополіст вдрукував мені «авансовий платіж»: зі стелі намалював суму, більшу від місячної абонплати. Отже, підприємство, яке коштує понад мільярд гривень, хоче отримати від мене кредит? Я не МФВ, не Шарабанк, та якщо мене вважають таким кредитоспроможним партнером — це тішить економічне самолюбство. Але, як сказала королева в анекдоті про штучне запліднення, «а поцілувати»? ▮

**ІГОР
КРУЧИК****ІННА
ЗАВГОРОДНЯ****ПРАПОРОВИЙ БАЛАНС**

У Криму мимоволі починаєш звертати увагу на символічне розмаїття прапорців. Поряд із триколограми, що звисають із севастопольських балконів і майорять над установами, у місті можна надібати й рідненькі українські стяги — намальовані на парканах, причеплені до автовок, а також офіційні. У кримських ятках із сувенірами продають кораблики, до яких дбайливі продавчині причепили обидва прапори. А в маршрутці, якою їхала до Сімферополя, висів український, прапор кримських татар та ще й американський на додачу. Кожен обирає собі свій прапор — і всі задоволені. Хочеться вірити, що там, де є прапоровий баланс і свобода прапорового самовизначення, усе гаразд. ▮

ПОПКОРН ЯК САМОПОВАГА

Старезна розвалена електричка повільно суне в розжареному повітрі Центральної України. Напівпритомні від спеки пасажирки туляться до жалюгідних острівців тіні. Аж раптом у вагон заходить ВОНА — продавець попкорну. Як же недоречно виглядає вона серед спекотних степових безкраїв зі своїм злиплим американським делікатесом. Але ж вона йде з такою гордістю і повагою до себе та своєї роботи, що змучені спрагою люди починають мимоволі купувати! Навіть я, який ненавидить цю гидоту, беру маленький пакуночок. До чого це все? Самоповага — це основа будь-якого успіху. Якщо ти не віриш у себе, в тебе не повірить ніхто. ▮

**БОГДАН
БУТКЕВИЧ****ЖАННА
БЕЗП'ЯТЧУК****БІБЛІОТЕКА ЧИ БІБЛІАТЄКА?**

У Національній бібліотеці імені В.І. Вернадського, більш відомій у студентських колах як «Вернада», довелося бути свідком розмовної баталії між бібліотекаркою й відвідувачем-іноземцем, імовірно, студентом із Сирії. «Я вам поясню, що у нас нельзя набиравать тексти в Ворде на комп'ютере». Спантичаний іноземець у відповідь: «Но людеи же совсем нет, компьютеры не заняты, и ведь это же библиотека?!» — «Да, да, именно библиотека, тексти набиравайте дома». Вочевидь, співрозмовники спіралися на зовсім різні уявлення про те, що таке бібліотека і які послуги вона має надавати. Ех, друже, це тобі не library і навіть не «библіотека». Це біблі-АтЄка, а за сумісництвом ще й заповідник радянської бібліографії. ▮

РОУМІНГ: ДЕШЕВШЕ, НІЖ ВИ ОЧІКУВАЛИ ;)

Тарифи

- ТревелСіМка працює у 166 країнах
- безкоштовні вхідні у 62 країнах
- у 106 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00

Зручність

- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- можливість приймати вхідні дзвінки на Ваш український номер
- зручні цілодобові тарифи
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня

Додатково

- безкоштовна деталізація дзвінків Online
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Kb
- ТревелФакс: окремий балтійський номер для прийому fax2email
- послуга "Мобільний Перекладач"
- бонуси в програмах лояльності "Панорама" (МАУ) і "Меридіан" (Аеросвіт)
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

Продукція

- відтепер стартовий пакет містить: ТревелСіМку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс
- стартпакет від \$14
- поповнення будь-яким запропонованим способом

Взяв з собою за кордон свій мобільний телефон? І дзвонити будеш всім? Тоді для тебе ТревелСіМ !!

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австралія	0,50	0,00	Португалія	0,59	0,00
Австрія	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Словаччина	0,55	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25
Греція	0,65	0,00	Туніс	0,75	0,25
Грузія	0,55	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Франція	0,59	0,00
Італія	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Кіпр	0,39	0,00	Чехія	0,55	0,00
Латвія, Литва	0,55	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Німеччина	0,59	0,00	Швеція	0,59	0,00
Польща	0,59	0,00	Японія	0,55	0,00

Тарифи станом на 01/08/2009р.

довідка та інформація про точки продажу:

(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001

w.TravelSIM.ua

кращий дилер 2007

платиновий партнер 2008

Додатковий джерело: КМД-18/04-1/11/2001 та МПД-185/04-1/12/2003 згідно НДП

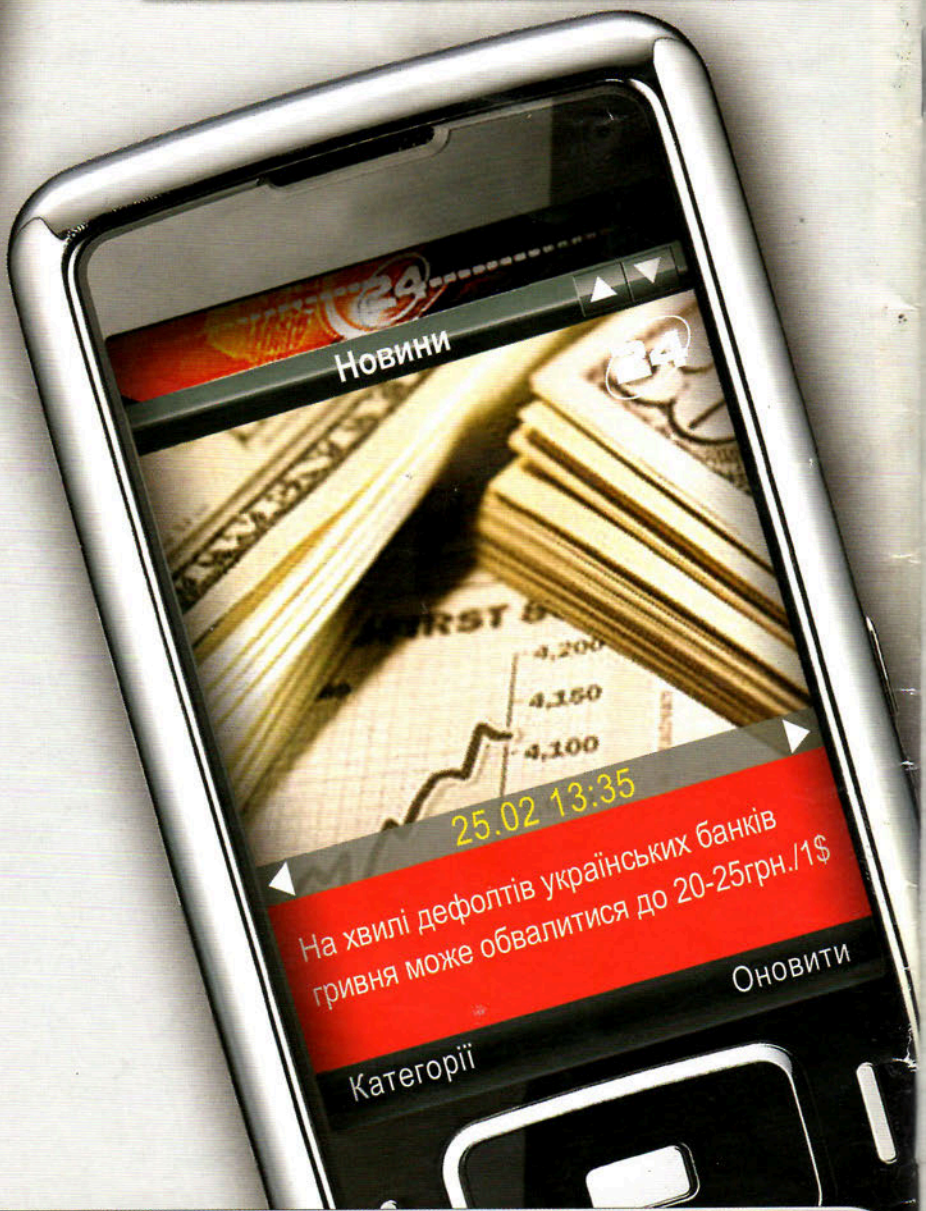
U.T.T. & C.S.C. since 1996

текстове повідомлення

ЗАХОДЬ НА
mobile.24tv.com.ua
і встановлюй
БЕЗКОШТОВНО

ДИВИСЬ НОВИНИ
КОЛИ ЗРУЧНО

телеканал новин

ПОДРОБИЦІ НА САЙТІ
www.24tv.com.ua